ATENA DELPHI ASOCIAȚIA

Pulse Foundation

ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY eea grants

Vol. I

Violența Domestică

Aspecte generale

Autori:

Alina Maria Rațiu

Laura Silvia Hizo-Miloş

FONDUL ONG

Colecția "Meriți să zâmbești din nou"

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

Colecția *«Meriți să zâmbeşti din nou»*

VIOLENȚA DOMESTICĂ

Volumul I

ASPECTE GENERALE

Autori:

Alina Maria RAȚIU

Laura Silvia HIZO-MILOŞ

Napoca Star

2016

Editura NAPOCA STAR
Piaţa Mihai Viteazul nr. 34/35, ap. 19
e-mail: contact@napocastar.ro
www.edituranapocastar.ro
tel./fax: 0264/432.547
mobil: 0761/711.484, 0740/167.461

Director de editură: Dinu Virgil-Ureche

ISBN general: 978-606-690-425-4
ISBN Vol. I: 978-606-690-426-1

© Toate drepturile asupra acestei ediţii aparţin autorilor.

CUPRINS

1. Introducere 5
2. Concept. Definiții 6
3. Tipuri de violență 10
4. Violența domestică. Date relevante 15
5. Combaterea violenței domestice 19

Bibliografie 27

1. Introducere

Volumul de față face parte din colecția „Meriți să zâmbeşti din nou” şi are ca principal scop prezentarea şi conştientizarea fenomenului violenței domestice.

Se doreşte totodată a fi un semnal de alarmă asupra efectelor nocive pe care violența domestică le are asupra copiilor crescuți într-un astfel de mediu, din dorința de a încuraja atât victimele cât şi cunoscuții acestora în a lua măsuri de urgență pentru protejarea celor care nu au ales şi nici nu pot face nimic pentru a face singuri o schimbare.

Acest volum a luat naştere din convingerea că informația este importantă şi ea trebuie să ajungă în cât mai multe forme atât la opinia publică, cât şi la persoanele afectate în mod direct de violența domestică.

Am încercat să prezentăm o serie de date pe care le-am considerat relevante şi care, împreună cu informațiile prezentate în celelalte volume ale colecției, să se constituie într-un material de referință vis-à-vis de subiectul violenței domestice.

În cazurile de violență domestică nu vorbim doar de o singură persoană – femeia – ci şi de unul, doi sau 3 copii care la rândul lor vor fi afectați, ei şi familiile lor, de ceea ce au văzut şi trăit într-un mediu violent.

Volumul cuprinde şi modalitățile şi instituțiile care luptă pentru combaterea violenței domestice şi cărora victimele li se pot adresa.

2. Concept. Definiții

Noțiunea de violență este amplu dezbătută în literatura de specialitate, având diferite conotații în funcție de utilizare sau termenul alăturat ei. În sens general, violența este definită ca fiind „utilizarea forței şi a constrângerii de către un individ, grup, clasă socială în scopul impunerii voinței asupra altora”. Multiplele definiții țin în mod deosebit şi de aria de acoperire: psihologică, juridică.

Nu vom dezbate mai detaliat diferitele înțelesuri ale conceptului, întrucât nu acesta este scopul prezentului material, însă importanța abordării se păstrează. Conceptualizarea are sens în momentul de față din perspectiva asimilării violenței familiale cu violența domestică. Astfel, se consideră că în contrast cu violența familială, care pune accentul mai mult pe violența intrafamilială, violența domestică include variate forme de relație în afara familiei, relații care presupun totuşi că participanții la actul de violență locuiesc împreună sau au relații apropiate.

Violența domestică acoperă o varietate de abuzuri (fizice, sexuale, psihologice, emoționale, financiare etc.) pe care o persoană le comite împotriva actualului sau fostului partener, dintr-o relație strânsă bazată de cele mai multe ori pe raporturi intime. Materialul de față se focalizează în principal pe violența domestică îndreptată împotriva femeii şi copiilor acesteia, fără să încerce o diminuare a celorlalte concepte. În vederea clarificării conceptuale, prezentăm mai jos o serie de definiții, în general asumate la nivel instituțional:

Consiliul Europei: „orice act sau omisiune comisă în interiorul familiei de către unul dintre membrii acesteia şi care aduce atingere vieții, integrității corporale sau

psihologice sau libertății altui membru al acelei familii, şi vatămă în mod serios dezvoltarea personalității lui/ei."[1]

Adunarea Generală a ONU: violența îndreptată asupra femeii „include următoarele acțiuni chiar dacă nu se limitează la ele: violența fizică, psihologică şi sexuală care se produce în cadrul familiei, inclusiv maltratări, abuzul sexual al copiilor din cadrul căminului conjugal, violența relaționată cu ştirbirea dreptului patrimonial, mutilare genitală şi alte practici tradiționale, nocive pentru femeie, actele de violență produse de alți membri ai familiei precum şi violența relaționată cu exploatarea."[2]

A Patra Conferință Mondială asupra Problemelor Femeilor, Beijing 1995: violența îndreptată asupra femeii ca orice act de violență fundamentat pe diferența de gen, care rezultă sau care poate rezulta într-o vătămare sau suferință fizică, sexuală sau psihologică a femeilor, inclusiv amenințările cu asemenea acte, coerciția sau privarea arbitrară de libertăți, indiferent dacă acestea apar în viața publică sau privată. În consecință, violența împotriva femeilor cuprinde următoarele forme, fără a fi limitată la acestea: a) Violența fizică, sexuală şi psihologică ce are loc în familie, inclusiv bătăile, abuzul sexual al copiilor de sex feminin în cadrul casnic, violența legată de zestre, violul marital, mutilarea genitală a femeilor, violența extra-maritală şi violența referitoare la exploatare; b) Violența fizică, sexuală şi psihologică ce apare în comunitatea generală, inclusiv violul, abuzul sexual, hărțuirea sexuală şi intimidarea la locul de muncă, în instituțiile educaționale şi în altă parte, traficul cu femei şi prostituția (forțată); c) Violența fizică, sexuală şi

---

[1] Recomandarea Nr. R (85) cu privire la violența în familie, adoptată la 26 martie 1985

[2] Rezoluția 48/104/20.12.1993

psihologică comisă sau trecută cu vederea de către Stat, oriunde apare aceasta."[3]

Legea 217/22 mai 2003 pentru prevenirea şi combaterea violenței în familie defineşte violența în familie, astfel: „ ART. 3 (1) În sensul prezentei legi, violența în familie reprezintă orice acțiune sau inacțiune intenționată, cu excepția acțiunilor de autoapărare ori de apărare, manifestată fizic sau verbal, săvârşită de către un membru de familie împotriva altui membru al aceleiaşi familii, care provoacă ori poate cauza un prejudiciu sau suferințe fizice, psihice, sexuale, emoționale ori psihologice, inclusiv amenințarea cu asemenea acte, constrângerea sau privarea arbitrară de libertate. (2) Constituie, de asemenea, violență în familie împiedicarea femeii de a-şi exercita drepturile şi libertățile fundamentale.

Organizația Mondială Contra Torturii: violența domestică este o formă de tortură. În articolul 1 al Convenției împotriva torturii şi altor dureri provocate şi tratamentelor crude, inumane sau degradante, din 1984, tortura este definită ca: ,,orice act prin care este produsă intenționat unei persoane o suferință acută, fizică sau mintală, cu scopul de a obține de la el sau de la o terță persoană informații sau dovezi pentru a o pedepsi pentru un act pe care persoana sau o persoană terță l-a comis sau se bănuieşte doar că l-a comis, de a o intimida sau a face presiuni asupra ei sau a unei terțe persoane, sau pentru orice alt motiv bazat pe o formă de discriminare, de orice fel, când această durere sau suferință sunt provocate de un agent al unei funcții publice sau o persoană acționând în postură oficială sau la instigarea unei

[3] A Patra Conferințe Mondiale asupra problemelor Femeilor, Beijing 1995 – paragraful 113

astfel de persoane sau cu consimțământul ei expres sau tacit."[4]

În consecință, noțiunea de violență domestică este foarte cuprinzătoare şi are o serie de semnificații biologice, psihologice şi sociale, care fac definirea dificilă.

[4] Neamțu G. (coord.), Tratat de Asistență Socială, Polirom, Iaşi, 2003, pag. 682

3. Tipuri de violență

În vederea clarificării definițiilor de mai sus, literatura de specialitate, încearcă diferite clasificări ale violenței şi în special ale violenței în familie.

O prima clasificare considerată importantă în economia acestei lucrări vorbeşte despre trei tipuri de violență care se manifestă doar rareori singular şi care servesc menținerii unor relații de putere inegale:

- violență directă – fizică, sexuală, socială, economică şi psihologică, fiind considerată forma cea mai uşor observabilă a violenței;
- violență structurală – existentă în sistemele sociale, politice şi economice ale societății (ex: inegalitatea între femei şi bărbați);
- violență culturală – face referire la acele aspecte ale culturii care fac din violență un lucru normal, o modalitate acceptabilă de a face față conflictelor, maniera prin care violență directă şi cea structurală devin legitime.[5]

Dacă luăm în considerare tipul de actor social implicat, violența poate fi personală (cea comisă de un individ asupra altcuiva, a lui însuşi, a obiectelor sau a animalelor), colectivă (a cetățenilor împotriva puterii, a puterii împotriva cetățenilor, război) sau instituțională (bazată pe interese ale unor instituții religioase, politice sau culturale)[6].

În **Ghidul de intervenție în cazurile de violență în familie**, Agenția Națională pentru Protecția Familiei, foloseşte o clasificare a tipurilor de violență, clasificare care

---

[5] Ina Curic şi Lorena Văetişi, Inegalitatea de gen: violența invizibilă, 2005, Editura Eikon, Cluj Napoca

[6] Căprioară, Florin Mihai, Căprioară Alina Cornelia, Ce este şi ce nu este violență?, pag. 3

adresează termenul de violență directă şi personală, dacă ar fi să combinăm clasificările de mai sus:.

1. **Violența fizică** – rezidă în atingeri sau contacte fizice dureroase, inclusiv intimidarea fizică îndreptată asupra victimei. Forme: împingerea, plesnirea, trasul de păr, răsucirea brațelor, desfigurarea, provocarea de vânătăi, contuzii, arsuri, bătăi, lovituri cu pumnul, palma sau piciorul, aruncarea în victimă cu diverse obiecte, izbirea de pereți şi mobilă, folosirea armelor. Violența fizică include şi distrugerea bunurilor care aparțin victimei sau pe care cei doi parteneri le stăpânesc şi le utilizează împreună.

2. **Violența sexuală** – constă în comentarii degradante la adresa femeii, atingeri neplăcute şi diverse injurii, provocate victimei în timpul sau în legătură cu actul sexual, incluzând şi violul marital.

3. **Violența psihologică (Violență emoțională)** – precede şi acompaniază celelalte forme de violență/abuz, dar se poate manifesta şi izolat prin injurii, amenințări, intimidări, uciderea animalelor domestice preferate, privarea de satisfacerea nevoilor personale esențiale (mâncare, somn etc.). Acest tip de violență cuprinde 6 componente importante: frica, depersonalizarea, privarea, supraîncărcarea cu responsabilități, degradarea, distorsionarea realității. Acest tip de violență în familie reprezintă un factor central în controlul şi manipularea partenerului.

4. **Violența economică** duce la scăderea resurselor şi autonomiei victimei. Se manifestă prin controlul accesului victimei la bani sau lucruri personale, hrană, mijloace de transport, telefon şi alte surse de protecție sau îngrijire de care ar putea beneficia.

5. **Violență socială** – sistarea activităților şi relațiilor sociale, izolarea în situația de victimă a violenței în cadrul care favorizează agresarea acesteia pe planul vieții private şi intime. Duce la izolarea victimei şi lipsirea ei de suport social, cu dificultăți de ieşire din situațiile de violență.

6. **Violența prin deprivare sau neglijare** – deşi nu este specificată în legislația actuală, în plan internațional reprezintă forma non-fizică a violenței, incluzând violența verbală şi cea emoțională, utilizate în scopul amenințării, intimidării şi a deținerii controlului asupra victimei cu impact asupra planurilor psihologice. Se manifestă prin incapacitatea sau refuzul adultului de acordare a celor necesare copilului pentru toate aspectele vieții sale: sănătate, educație, dezvoltare emoțională, nutriție, adăpost, siguranța vieții – în contextul în care familia sau îngrijitorul legal are acces la resursele necesare. Include şi nesupravegherea şi lipsa protecției în fața pericolului.

În conformitate cu **Legea 217/22 mai 2003**, avem următoarele tipuri de violență în familie, conform articolelor 4 şi 5:

Violența în familie se manifestă sub următoarele forme:

a) **violența verbală** – adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, amenințări, cuvinte şi expresii degradante sau umilitoare;

b) **violența psihologică** – impunerea voinței sau a controlului personal, provocarea de stări de tensiune şi de suferință psihică în orice mod şi prin orice mijloace, violență demonstrativă asupra obiectelor şi animalelor, prin amenințări verbale, afişare ostentativă a armelor, neglijare, controlul vieții personale, acte de gelozie, constrângerile de orice fel, precum şi alte acțiuni cu efect similar;

c) **violența fizică** – vătămarea corporală ori a sănătății prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înțepare, tăiere, ardere, strangulare, muşcare, în orice formă şi de orice intensitate, inclusiv mascate ca fiind rezultatul unor accidente, prin otrăvire, intoxicare, precum şi alte acțiuni cu efect similar;

d) **violența sexuală** – agresiune sexuală, impunere de acte degradante, hărțuire, intimidare, manipulare, brutalitate în vederea întreținerii unor relații sexuale forțate, viol conjugal; e) **violența economică** – interzicerea activității profesionale, privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existență primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate, acțiunea de sustragere intenționată a bunurilor persoanei, interzicerea dreptului de a poseda, folosi şi dispune de bunurile comune, control inechitabil asupra bunurilor şi resurselor comune, refuzul de a susține familia, impunerea de munci grele şi nocive în detrimentul sănătății, inclusiv unui membru de familie minor, precum şi alte acțiuni cu efect similar;

f) **violența socială** – impunerea izolării persoanei de familie, de comunitate şi de prieteni, interzicerea frecventării instituției de învățământ, impunerea izolării prin detenție, inclusiv în locuința familială, privare intenționată de acces la informație, precum şi alte acțiuni cu efect similar;

g) **violența spirituală** – subestimarea sau diminuarea importanței satisfacerii necesităților moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspirațiilor membrilor de familie, a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice ori religioase, impunerea aderării la credințe şi practici spirituale şi religioase inacceptabile, precum şi alte acțiuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare.

În afara specificării tipurilor de violență, legea menționată vine să clarifice şi conceptul de membru al familiei, concept disputat în literatura de specialitate, după cum urmează:

Prin membru de familie se înțelege:

a) ascendenții şi descendenții, frații şi surorile, copiii acestora, precum şi persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude;

b) soțul/soția şi/sau fostul soț/fosta soție;

c) persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelora dintre soți sau dintre părinți şi copii, în cazul în care convieţuiesc;

d) tutorele sau altă persoană care exercită în fapt ori în drept drepturile față de persoana copilului;

e) reprezentantul legal sau altă persoană care îngrijeşte persoana cu boală psihică, dizabilitate intelectuală ori handicap fizic, cu excepția celor care îndeplinesc aceste atribuții în exercitarea sarcinilor profesionale.

Aşa cum arătam şi mai sus, conceptul de violență este unul destul de larg şi cu înțelesuri multiple. Însă, oricare ar fi unghiul din care privim, violența are efecte devastatoare asupra victimelor, iar formele continue ale acesteia pot lăsa răni adânci, atât fizice, cât şi psihice. De aceea este important, dincolo de definiții şi conceptualizări să cunoaştem aceste efecte, precum şi impactul violenței la nivel de individ şi familie.

4. Violența domestică. Date relevante

Pentru o mai bună înțelegere a fenomenului violenței domestice şi pentru a identifica cele mai bune metode de combatere a acesteia, în continuare sunt prezentate date statistice cu privire la situația la nivel mondial, respectiv național a fenomenului.

Problematica violenței domestice există în contextul social ca şi subiect referitor la drepturile omului încă din 1948, chiar Declarația Universală a Drepturilor Omului prevăzând dreptul tuturor oamenilor (femei, bărbați, copii) la viață fără violență. În momentul de față, violența domestică reprezintă o încălcare a drepturilor omului recunoscută ca atare de legile naționale şi internaționale.

Violența împotriva femeilor este una din cele mai frecvente încălcări ale drepturilor persoanelor în întreaga lume. Cea mai mare parte a vătămărilor corporale produse asupra femeilor şi copiilor se petrec în sfera privată, iar pentru femei, în relațiile conjugale.

Un studiu recent[7], realizat în baza datelor existente pentru mai mult de 80 de țări, a concluzionat că la nivel mondial 35% dintre femei au suferit o formă de violență fizică sau sexuală, în majoritatea cazurilor agresorul fiind partenerul de viață al femeii. De asemenea, datele au arătat că aproximativ o treime (30%) dintre femeile care au fost într-o relație au fost supuse la violență fizică sau sexuală de partenerul lor. În plus, în lume, 38% dintre crimele asupra femeilor au fost înfăptuite de partenerii acestora.

---

[7] Studiul a fost realizat de către asociații în parteneriat cu Universitatea de Igienă si Medicină Tropicală din Londra şi Consiliul de Cercetare Medicală din Anglia.

La nivel european, conform Eurobarometrului 73.2 din 2010 coordonat de Comisia Europeană, o femeie din patru este victimă a violenței domestice la un moment dat în viață. Între 6% şi 10% din populația feminină a Europei este afectată de violența domestică în decursul unui an.

Cu toate acestea, 98% din populația Uniunii Europene este conştientă de existența violenței domestice şi 87% dintre cei intervievați consideră că Uniunea Europeana ar trebui să fie implicată în lupta împotriva violenței.

Având în vedere ca primul barometru în domeniul violenței domestice a fost realizat în 1999 în 15 State Membre, pentru care acum sunt disponibile date comparative, şi că România nu se număra printre acestea la acel moment, datele referitoare la situația națională sunt prezentate exclusiv la nivelul anului 2010 şi nu pot fi analizate comparativ, progresul în domeniu urmând a fi demonstrat statistic în următoarea perioadă.

Conform datelor, 84% dintre români consideră violența domestică împotriva femeilor ca fiind răspândită, la nivel național, comparativ cu 78% dintre europeni, ceea ce denotă o conştientizare a manifestării fenomenului.

Chiar dacă românii conştientizează că violență este răspândită, numai 68% dintre aceştia consideră că ea este inacceptabilă şi trebuie întotdeauna pedepsită prin lege, spre deosebire de 84% dintre europeni.

În ceea ce priveşte percepția asupra gravității formelor de violență, pentru toate tipurile acesteia, respondenții din România au considerat că ele sunt mai puțin grave decât cei din restul Europei în toate cazurile, cu cel puțin 9% şi maxim 18%, după cum se vede în tabelul de mai jos.

Tip de violență	Respondenți România	Respondenți Uniunea Europeană
Violență fizică	73%	85%
Violență sexuală	69%	85%
Violență psihologică	53%	71%
Limitarea libertății	60%	69%
Amenințarea cu violența	50%	64%

Tabel 1 – Gravitatea formelor de violență România şi UE

În ceea ce priveşte abordarea subiectului în România, statisticile realizate de Agenția Națională de Protecție a Familiei/ Ministerul Muncii, Familiei şi Protecției Sociale, referitoare la cazurile de violență în familie înregistrate în perioada 2004-2011 indică un număr de aproximativ 82.000 de cazuri; în aceeaşi perioadă au fost înregistrate 800 de decese.

Distribuția victimelor violenței în familie în funcție de sex şi vârstă, în perioada 2006–2008, arată că procentul femeilor majore, victimizate prin violență în familie fluctuează între 34,01% şi 40,76% din numărul total al victimelor cu sex şi vârstă precizată – adică între 3.135 si 3.816 femei agresate anual au fost raportate Agenției Naționale de Protecția Familiei.

Distribuția în funcție de relația cu agresorul pentru aceiaşi 3 ani arată că între 49,46 % (2007) şi 58,7% (2008) din cazuri s-au petrecut în relații parteneriale, în relații parentale incidența s-a plasat între 34 şi 44%.

Conform statisticilor realizate la nivel mondial şi a experienței efective în domeniu, care le confirmă, s-a observat că factorii de risc în acest domeniu includ:

- ✓ Nivel redus de educație şi de cunoaştere a drepturilor omului,
- ✓ Expunerea la comportamente similare în copilărie,

- ✓ Experiența de martor la violența în familie,
- ✓ Dereglări de personalitate cu tentă antisocială,
- ✓ Consum excesiv de alcool,
- ✓ Relații cu mai mulți parteneri şi/ sau suspiciuni referitoare la infidelitate,
- ✓ Atitudini care acceptă discriminarea de gen şi violența.

Factorii de risc specifici asociați cu experimentarea violenței de la partenerul de viață:

- ✓ Istorie de violență,
- ✓ Neînțelegeri maritale si nemulțumiri,
- ✓ Dificultăți de comunicare între parteneri,
- ✓ Atitudine de superioritate masculină şi de inferioritate feminină acceptată de unul sau ambii parteneri,
- ✓ Legislație permisivă sau care nu este pusă în aplicare,
- ✓ Ideologia conform căreia utilizarea violenței poate soluționa conflictele.

Odată identificată şi cuantificată problema violenței domestice, precum şi factorii de risc care contribuie la extinderea şi agravarea situațiilor de violență domestică, în continuare vom analiza metodele şi instituțiile care la ajutorarea victimelor, combaterea violenței şi prevenirea acestui fenomen.

5. Combaterea violenței domestice

Datele disponibile au contribuit în ultimii ani la accelerarea soluționării problematicii, iar impactul acțiunilor întreprinse este relevant atât din punct de vedere al sistemului de susținere şi ajutor oferit victimelor, cât şi din perspectiva comunității, a conştientizării fenomenului şi a sensibilizării populației referitor la subiect. Toate acestea vor conduce, pe termen lung, la diminuarea numărului victimelor şi, prin educarea şi schimbarea mentalității, în special la nivelul țărilor mai puțin dezvoltate, la prevenirea şi eliminarea fenomenului din societatea modernă.

În mod concret, referitor la modalitățile de combatere a comportamentelor violente şi recuperare, consiliere şi prevenție pentru victime, primele adăposturi pentru femei agresate au apărut în anii 1970 în țările dezvoltate (SUA, Marea Britanie, Germania, Franța etc.), iar după 1990 şi în țările Europei de Est.

În ceea ce priveşte situația actuală referitoare la serviciile pentru prevenirea şi combaterea violenței în familie în România – găsim o descriere succintă în anexa 1 la Strategia națională pentru prevenirea şi combaterea fenomenului violenței în familie pentru perioada 2013-2017, astfel:

„Lipsa unui cadru legislativ coerent şi funcțional, absența practicilor unitare de lucru, insuficienta dezvoltare a serviciilor, lipsa specialiştilor şi slaba pregătire, precum şi lipsa unei culturi nonviolente sunt cele mai importante probleme (…) multe victime au semnalat lipsa de reacție a specialiştilor cu atribuții în domeniul prevenirii şi combaterii violenței în familie față de actele de violență familială, precum şi lipsa de informare a acestora privind serviciile care pot fi accesate de victimele violenței intrafamiliale.”

Comisia Convenției CEDAW[8], care dispune de un mecanism de raportare din partea guvernelor, a transmis Guvernului României într-un document oficial o serie de recomandări prioritare referitoare la violența în familie, care s-au referit cu prioritate la asigurarea implementării efective a legislației pentru acces la măsuri de protecție, finanțarea de către stat a unui număr suficient de adăposturi şi finanțarea unei linii telefonice de urgență pentru victimele violenței familiale. În consecință, anumite intervenții asupra cadrului legislativ şi ajustări ale cadrului instituțional sunt necesare.

De-a lungul timpului au fost adoptate o serie de documente care subliniază necesitatea ca toate guvernele lumii să condamne violența şi mai ales violența împotriva femeii, precum Carta Națiunilor Unite, Convenția ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei şi Protocolul opțional la acesta din 06.10.1999.

Platforma de acțiune adoptată la Beijing la A Patra Conferință Mondială asupra Problemelor Femeilor în 1995 prevede un capitol distinct destinat măsurilor specifice pe care toate statele semnatare trebuie să le adopte în domeniul prevenirii şi combaterii violenței împotriva femeii, printre care şi „adăposturi corespunzător finanțate şi sprijin pentru alinarea fetelor şi femeilor supuse violenței, precum şi servicii medicale, psihologice şi alte forme de consiliere, sprijin juridic gratuit sau cu costuri reduse, atunci când sunt necesare”. Şi la nivel european există o preocupare continuă în ceea ce priveşte măsurile sociale privind violența în familie, iar România s-a aliniat la cerințele internaționale în domeniu.

La sfârşitul anului 2014 în România funcționau 26 de adăposturi (centre de primire în regim de urgență), 15 centre de recuperare pentru victimele violenței în familie, 12 centre

---

[8] The Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Women – Convenția Asupra Eliminarii Tuturor Formelor De Discriminare Față De Femei

de prevenire şi combatere a violenței în familie, 8 centre de informare şi sensibilizare a populației, 3 compartimente pentru prevenire şi combatere a violenței în familie, 2 centre de asistență destinate agresorilor, 11 centre de primire în regim de urgență pentru minori, 4 centre maternale, 22 de unități de asistență socială care furnizează servicii şi victimelor violenței în familie.

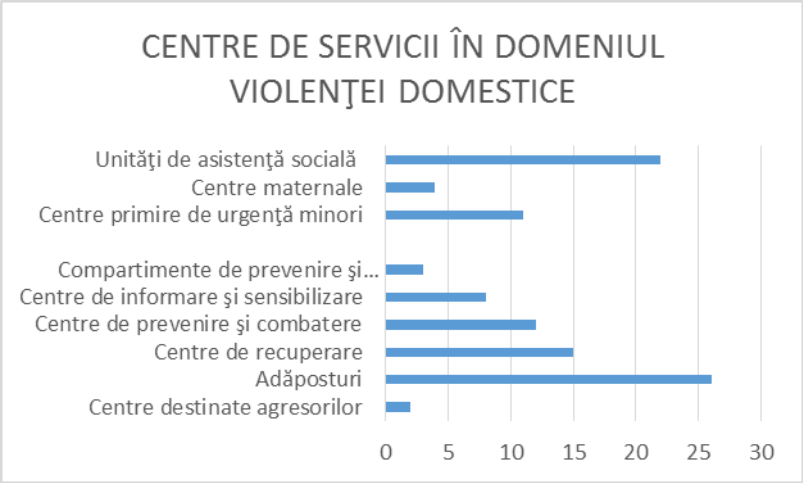

Grafic 1 – Centre de servicii în domeniul violenței domestice – România, 2014

Cele 41 de centre care ofereau găzduire (26 adăposturi şi 15 centre de recuperare) aveau un număr total de 590 de locuri, ceea ce înseamnă, dacă calculăm că în medie o mamă are 1 copil, că existau aproximativ 295 de locuri pentru familii. O cercetare a coaliției ONG-urilor a arătat că în 2012, 689 de femei şi 1.136 de copii au locuit temporar în astfel de centre. Putem concluziona că la nivelul României, erau de şase ori mai puține locuri decât ar fi necesar conform recomandării Comitetului pentru Drepturile Femeilor şi Şanse Egale din Parlamentul European din 1986, de un loc la 10.000 locuitori.

Adăposturile şi centrele de recuperare destinate cauzei violenței domestice joacă un rol critic în asigurarea sprijinului şi siguranței victimelor şi familiilor lor. Adăposturile sunt deosebit de importante pentru victimele care nu au acces la alte resurse, sau care simt că nu au un alt loc sigur în care se pot refugia. La nivelul județului Cluj, de exemplu, funcționa până în 2015, un singur adăpost pentru victimele violenței specifice, în subordinea DGASPC Cluj, localizat la Câmpia Turzii, cu o capacitate net insuficienta pentru nevoile județului. O victimă a violenței localizată oriunde altundeva în județul Cluj putea întâmpina reale dificultăți în a accesa serviciile puse la dispoziție de acesta. Începând cu anul 2015, în municipiul Cluj-Napoca, funcționează centrul de recuperare al Asociației Atena Delphi, realizat în cadrul proiectului „Meriți să zâmbeşti din nou", finanțat în cadrul Fondului ONG, prin granturile SEE 2009-2014.

De asemenea, în ceea ce priveşte mijloacele juridice de protecție a victimelor violenței domestice, cum este obținerea ordinului de protecție, care reduce situația de risc şi separă victima de agresor, 50% dintre plângerile depuse în România pentru violența în familie au fost retrase şi numai 2% dintre ele ajung să fie constituite în dosare penale. Acest fapt denotă atât lipsa de informare a victimelor, cât şi lipsa serviciilor specifice de care ele au nevoie pentru a depăşi situația de criza şi a-şi recăpăta viața lipsită de agresiune.

În ceea ce priveşte modul în care comunitatea percepe soluțiile disponibile, conform Eurobarometrului din 2010, principala modalitate aleasă de cei intervievați a fost pedepsirea infractorilor, urmată de învățarea tinerilor despre respectul reciproc. Astfel, se observă că de la nivelul comunității există nevoia stringentă atât ca justiția să ia măsurile necesare pedepsirii agresorilor, prin aplicarea corespunzătoare a legislației, cât şi sensibilizarea, informarea şi educarea comunității în vederea asigurării unui viitor lipsit de violență.

Din perspectivă comparativă a răspunsurilor date de respondenții români şi de cei din Uniunea Europeană, se observă din nou un nivel mai scăzut de cunoaştere a fenomenului şi al compasiunii pe care acesta îl stârneşte. Românii consideră toate mijlocele de combatere a violenței din selecție mai puțin eficiente, iar procentul de persoane care preferă să aleagă varianta „Nu ştiu" este considerabil mai mare, după cum se observă şi în tabelul de mai jos:

Modalitate de combatere a violenței domestice	Răspunsuri România – măsura e utilă	Răspunsuri Uniunea Europeană – măsura e utilă	Răspunsuri România – Nu ştiu	Răspunsuri Uniunea Europeană – Nu ştiu
Pedepsirea infractorilor	75%	80%	6%	1%
A învăța tinerii despre respectul reciproc	71%	80%	7%	1%
Punere în aplicare a legilor existente în mod adecvat	67%	75%	9%	2%
A pune la dispoziția femeilor care au nevoie de asistență şi consiliere un număr telefonic gratuit	57%	70%	8%	1%
Legi mai severe	67%	69%	7%	2%
Legi împotriva discriminării sexuale	58%	63%	11%	3%
Reabilitarea şi incluziunea socială infractorilor	50%	53%	13%	4%

Tabel 2 – Măsuri de combatere a violenței domestice România şi UE

Chiar dacă este evident că sunt necesare îmbunătățiri şi completări ale sistemului şi mecanismului care luptă împotriva violenței domestice în România, şi nu numai, există o serie de instituții care asigură serviciile necesare victimelor violenței şi o varietate de entități şi actori care contribuie la informarea şi conştientizarea comunității cu privire la subiect.

Astfel, dintre instituțiile implicate menționăm:

Poliția Română, care are atribuții în a monitoriza cazurile de violență din zona în care activează, sesizarea compartimentelor cu atribuții privind combaterea violenței în familie din cadrul Direcțiilor județene de muncă şi protecție socială, colaborarea cu medici şi asistenți sociali în vederea instrumentării propriu-zise a cazurilor, îndrumarea părților implicate în conflict spre servicii sociale şi medicale de specialitate, precum şi colaborarea cu serviciile specializate pentru protecția copilului.

Institutele/Serviciile de Medicină Legală, care au atribuții în a oferi consultații medico-legale, cu eliberarea certificatelor medico-legale, la cererea victimelor, precum şi expertize medico-legale, la cererea organelor de justiție. Astfel, acest serviciu susține victimele atât prin confirmarea vătămărilor suferite, necesară în procesul judiciar, cât şi prin sprijinul oferit pentru soluționarea problemelor de sănătate derivate din violența suferită.

Furnizorii de servicii de sănătate, care au rolul de a oferi servicii de examinare, diagnoză şi tratare a pacienților în vederea soluționării problemelor de sănătate a acestora. În plus, în cazul victimelor violenței domestice, aceştia pot avea şi rolul de a detecta şi interveni în cazurile de violență în familie în care victima încă nu a conştientizat efectele pe care starea de violență le poate avea asupra ei şi care sunt soluțiile potențiale pentru a ieşi din această stare.

Direcția şi Serviciile de Asistență Socială şi Protecția Copilului, care au responsabilitatea dezvoltării şi

diversificării serviciilor sociale specializate, în funcție de nevoile sociale identificate, cu scopul prioritar de a menține funcționalitatea socială a persoanei, urmărind reintegrarea în mediul propriu de viață, familial şi comunitar al celor în dificultate.

Direcția de Muncă şi Protecție Socială, la nivelul căreia funcționează compartimentul de combatere a violenței în familie, care are atribuții în a gestiona cazurile de violență domestică, consiliază membrii familiilor, sprijină victimele, asistă agresorii pentru reabilitare şi renunțare la violență, asigură protecția victimelor şi a minorilor, informează comunitatea cu privire la fenomen, colaborează cu celelalte entități implicate.

Parchet, instanțe, care apară drepturile şi interesele legitime ale celor implicați şi, în special a minorilor, acționează pentru prevenirea şi combaterea criminalității, prin intermediul legislativ şi cooperează cu toate celelalte entități implicate.

Serviciul de Probațiune, care intervine în toate cele 3 faze ale procesului penal, dacă este cazul, şi anume în faza urmăririi penale, în faza de judecată şi în faza executării penale.

Organizațiile non-guvernamentale, care oferă servicii specifice necesare victimelor violenței domestice, precum consiliere psihologică şi psihoterapie, asistență socială, consiliere juridică şi reprezentare în instanță, găzduire, reintegrare în societate, asistență în identificarea unui loc de muncă, precum şi informare şi conştientizare pentru comunitate, activități de lobby şi advocacy în vederea îmbunătățirii sistemului public şi acțiuni pentru implementarea politicilor de combatere a violenței şi de respectare a drepturilor omului şi nediscriminării.

Astfel, la nivelul țării noastre s-au făcut paşi importanți, atât din punct de vedere legislativ, cât şi din punct de vedere

al implicării instituțiilor abilitate în combaterea violenței domestice.

România tinde să se alinieze la standardul impus la nivel european, deşi mai sunt lucruri de realizat atât la nivel instituțional, cât şi în ceea ce priveşte informare opiniei publice şi percepția comunității asupra subiectului.

Bibliografie

- Consiliul Europei, Recomandarea Nr. R (85) cu privire la violența în familie, adoptată la 26 martie 1985
- Adunarea Generală a Națiunilor Unite, Rezoluția 48/104/20.12.1993
- A Patra Conferință Mondială asupra Problemelor Femeilor, Beijing 1995
- Legea 217/22 mai 2003 pentru prevenirea şi combaterea violenței în familie
- Neamțu, G. (coord.), Tratat de Asistență Socială
- Agenția Națională Pentru Protecția Familiei, Ghid de intervenție în cazurile de violență în familie
- Curic, Ina şi Văetişi, Lorena, Inegalitatea de gen: violența invizibilă
- Căprioară, Florin Mihai şi Căprioară,Alina Cornelia, Ce este şi ce nu este violența?
- Eurobarometru, disponibil la http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_344_fact_ro_ro.pdf
- Strategia națională pentru prevenirea şi combaterea fenomenului violenței în familie pentru perioada 2013-2017
- Adunarea Generală a Națiunilor Unite, Convenția Asupra Eliminării Tuturor Formelor De Discriminare Față De Femei World Health Organization, Clinical and policy guidelines – Responding to intimate partner violence and sexual violence against women, disponibil la http://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/9789241548595/en/
- United Nations, Report of the special rapporteur on violence against women E/CN.4/1996

ATENA DELPHI ASOCIAȚIA

Pulse Foundation

ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY eea grants

Colecţia "Meriţi să zâmbeşti din nou"

Volumul I Violenţa domestică. Aspecte generale
Volumul II Aspecte juridice
Volumul III Aspecte psihologice - Ce știm despre violența domestică
Volumul IV Ghidul victimei violenţei domestice

Meriți să zâmbești din nou … Tu, cea sau cel care citești aceste rânduri, sau prietena ta. Sau colega de serviciu. Poate sora sau mama ta. Sau poate vecina.

Oricine merită sa reînvețe să zâmbească. Mai mult - să reînvețe să râdă. Să se bucure de viață. Din nou. Sau pentru prima data dacă nu a făcut-o până acum.

Această carte este pentru oricine are nevoie de ea. Pentru oricine este, a fost sau cunoaște pe cineva supus oricărei forme de violență domestică.

Această carte este un ghid pentru persoanele care doresc să-și schimbe viața în bine, atât a lor cât și a copiilor lor, renunțând la o relație toxică, vătămătoare și distructivă.

Nu este un îndemn. Este un semnal pentru a te uita mai bine în jur. Iar dacă în jur sunt copii, această carte ar trebui citită până la capăt. Pentru a vedea că se poate să aibă o altă viață, nu cea pentru care îi pregătește o persoană aflată în situația de violență domestică. Pentru că o viață trăită astfel este realitatea pe care o învață copiii ca fiind normalul. Și o vor repeta în propria lor viață.

ISBN general: 978-606-690-425-4
ISBN Vol. I: 978-606-690-426-1

Publicaţie realizată în cadrul Proiectului "Meriţi să zâmbeşti din nou –
- Servicii integrate pentru victime ale violenţei domestice
Editor: Asociația Atena Delphi
Data publicării: Aprilie 2016

Proiect finanţat prin granturile SEE 2009 – 2014, în cadrul Fondului ONG în România.
Pentru mai multe informaţii, vizitaţi www.eeagrants.org și www.fondong.fdsc.ro.
Conţinutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziţia oficială a granturilor SEE 2009 – 2014.

FONDUL ONG

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

ATENA DELPHI ASOCIAȚIA

Pulse Foundation

ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY eea grants

Vol. II

Violența Domestică

Proceduri Juridice

Ordinul de protecție. Divorț. Autoritatea părintească
Mediere. Plângerea penală

Coordonatori:
Av. Luiza Budușan, Av. Diana – Flavia Barbur

Autori:
Av. Luiza Budușan, Av. Diana – Flavia Barbur
Av. Diana Micu Olosutean, Av. Christa Jenei
Av. Teodora Rusu, Av. Iulia Szombati
Mediator Ramona Mocian

FONDUL ONG

Colecția "Meriți să zâmbești din nou"

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

Colecția *«Meriți să zâmbești din nou»*

VIOLENȚA DOMESTICĂ

Volumul II

ASPECTE JURIDICE

Ordinul de protecție. Divorț. Autoritatea părintească. Mediere. Plângere penală

Coordonatori:

Av. Luiza BUDUŞAN

Av. Diana-Flavia BARBUR

Autori:

Av. Luiza BUDUŞAN

Av. Diana-Flavia BARBUR

Av. Diana OLOSUTEAN MICU

Av. Christa JENEI

Av. Teodora RUSU

Av. Iulia SZOMBATI

Mediator Ramona MOCIAN

Napoca Star

2016

Editura NAPOCA STAR
Piaţa Mihai Viteazul nr. 34/35, ap. 19
e-mail: contact@napocastar.ro
www.edituranapocastar.ro
tel./fax: 0264/432.547
mobil: 0761/711.484, 0740/167.461

Director de editură: Dinu Virgil-Ureche

ISBN general: 978-606-690-425-4
ISBN Vol. II: 978-606-690-427-8

© Toate drepturile asupra acestei ediţii aparţin autorilor.

CUPRINS

1. Prezentare generală 7

2. Procedurile de urgenţă 9
2.1. Ordinul de protecţie 9
2.1.1. Aspecte generale 9
2.1.2. Definiţia violenţei în familie. Forme ale violenţei în familie sancţionate de lege 10
2.1.3. Definiţia noţiunii de membru de familie 15
2.1.4. Drepturile victimelor violenţei în familie 17
2.1.5. Măsuri care se pot lua prin ordinul de protecţie 18
2.1.6. Probe ce pot fi folosite 21
2.1.7. Aspecte de procedură 22
2.1.8. Încălcarea măsurilor dispuse prin ordinul de protecţie 24
2.1.9. Revocarea ordinului de protecţie 24
2.1.10. Concluzii şi recomandări 26
2.2. Ordonanţa preşedinţială 27
2.2.1 Ce este Ordonanţa preşedinţială? 27
2.2.2. Stabilirea locuinţei copilului minor 36
2.2.3. Stabilirea contribuţiei părinţilor la întreţinerea copilului minor 40
2.2.4. Stabilirea modului de exercitare a autorităţii părinteşti 41
2.2.5. Stabilirea unui program de vizită a minorului pentru părintele care locuieşte separat de acesta 43

3. Divorţul 53
3.1 Divorţul prin acordul părţilor 53
3.1.1. Divorţ prin acord pe cale judiciară 53
3.1.2. Divorţul prin acord pe cale administrativă 57
3.1.3. Divorţ prin acord pe cale notarială 60
3.2. Divorţul pe cale judiciară – prin intermediul instanţei de judecată 65
3.2.1. Divorţul din culpa unuia din soţi 68
3.2.2. Divorţul pentru separarea în fapt de cel puţin 2 ani 70
3.2.3. Divorţul din cauza stării de sănătate a unuia dintre soţi 74

3.3. Efectele desfacerii căsătoriei 75
3.3.1. Efectele desfacerii căsătoriei cu privire la relaţiile personale dintre soţi 75
3.3.1.1. Calitatea de soţ 75
3.3.1.2. Numele 75
3.3.1.3. Obligaţia de sprijin moral, obligaţia de fidelitate, obligaţia de coabitare şi obligaţia conjugală a soţilor 76
3.3.2. Efectele desfacerii căsătoriei privind relaţiile patrimoniale dintre soţi 76
3.3.2.1. Încetarea regimului matrimonial 76
3.3.2.2. Locuinţa familiei 77
3.3.2.3. Obligaţia de a suporta cheltuielile căsătoriei şi obligaţia de sprijin material 77
3.3.2.4. Dreptul la despăgubiri 78
3.3.2.5. Prestaţia compensatorie 79
3.3.2.6. Obligaţia de întreţinere între foştii soţi 80
3.4. Efectele divorţului cu privire la relaţiile dintre părinţi şi copii 81
3.4.1. Exercitarea autorităţii părinteşti după divorţ 82
3.4.2. Locuinţa copilului după divorţ 90
3.4.3. Drepturile părintelui separat de copil 92
3.4.4. Stabilirea contribuţiei părinţilor la cheltuielile de creştere, educare, învăţătură şi pregătire profesională a copiilor 94
3.5. Modificarea măsurilor luate cu privire la copil 97

4. Medierea în cauzele violenţei domestice 98
4.1. Realitatea violenţei domestice 98
4.2 Scurtă istorie a medierii în sfera violenţei domestice 101
4.3. Cadrul legislativ al medierii conflictelor izvorâte din violenţa domestică 103
4.4. Rolul mediatorului 104
4.5. Şedinţa de informare a părţilor aflate în conflict 105
4.6. Şedinţa de mediere a conflictelor provenite din violenţa domestică 107
4.7. Încheierea medierii conflictelor violenţei domestice 110

4.8. Speţe de conflicte provenite din violenţa domestică, soluţionate pe cale amiabilă 111

5. Plângerea penală 114
5.1. Prevederi ale Codului Penal cu privire la prevenirea şi combaterea violenţei în familie 114
5.2. Prevederi ale Codului de Procedură Penală cu privire la prevenirea şi combaterea violenţei în familie 118

6. Concluzii 128

ANEXĂ:
CERERE PRIVIND EMITEREA ORDINULUI DE PROTECŢIE 129
ANEXĂ: CERERE PRIVIND AJUTORUL PUBLIC JUDICIAR 135

Bibliografie 138

1. Prezentare generală

Volumul de față – parte din colecția "Meriți să zâmbeşti din nou" – ghiduri pentru combaterea violenței domestice – se doreşte a fi un ajutor practic şi util tuturor celor care doresc să ia măsurile reglementate de lege pentru a combate violenta din viața lor.

Pornind de la definiția violenței domestice până la parcurgerea pas cu pas a tuturor procedurilor legale utile în a elimina violența din viața victimei, prezentul ghid prezintă toate informațiile de care are nevoie o persoană aflată în situație de abuz sau constrângere pentru a lua măsuri.

Violenta, contrar variantei general cunoscute, nu este nici pe departe doar violența fizică, ci orice formă de constrângere care obligă partenerul la o anumită conduită contrară dorinței acestuia.

O echipă de avocați cărora li s-a alăturat şi un mediator au redactat prezentul volum din dorința de a veni în sprijinul tuturor celor care doresc să ia măsuri şi încă nu ştiu cum.

Avocat Luiza Buduşan, coordonator şi co-autor al cărții, care are o vastă experiență atât în aria juridică, cât şi în munca cu persoane afectate de violența domestică.

Avocat Diana-Flavia Barbur tratează în primul capitol ***Ordinul de protecție*** – un prim şi foarte important pas în a îndepărta de urgență agresorul de victimă, fiind un instrument puternic şi eficient oferit de lege pentru a interzice apropierea agresorului de victimele sale – sub sancțiunea pedepsei cu închisoarea.

Din seria procedurilor prin care se obțin soluții urgente este prezentată procedura **Ordonanței preşedințiale –** în redactarea **av. Teodora Rusu**, cu referire în special la

cazurile de violența domestică şi la dovezile ce sunt necesare pentru a putea obține rezultatele favorabile victimei.

Avocat Diana Olosutean Micu şi **avocat Christa Jenei** sunt responsabile de capitolul **Divorț** – un pas dificil, dar decisiv în restabilirea unui viitor lipsit de violența pentru victima şi copiii acesteia.

Ramona Mocian – mediator – prezintă rolul şi beneficiile **Medierii în divorț** şi exercitarea custodiei asupra copiilor – o procedură din ce în ce mai cunoscută şi folosită pentru reglarea pe cale amiabilă a despărțirii – acolo unde aceasta e posibilă.

Avocat Iulia Szamboti prezintă posibilitățile de acțiune în planul **dreptului penal** – aplicabil în cazurile în care violența în forma gravă şi vizibilă a violenței fizice, şi unde există o serie de măsuri ce se pot lua de urgență de către autorități în cazurile grave.

În afara capitolului **Divorț**, toate procedurile menționate în prezentul volum se aplică tuturor situațiilor de parteneriat – legalizat sub forma căsătoriei sau nu – atât în ceea ce priveşte masurile urgente cât şi în ceea ce priveşte autoritatea asupra copiilor, pensia de întreținere, reglementarea programului de vizită a copiilor.

Echipa de redactori are convingerea că, în măsura în care se cunosc procedurile legale de către persoanele supuse oricărei forme de agresiune, acestea vor avea posibilitatea de a apela la sprijinul autorităților – instanțe judecătoreşti, poliție – pentru a-şi schimba cursul vieții, atât pentru sine cât şi pentru copiii săi.

2. Procedurile de urgență

2.1. Ordinul de protecție

Legea nr. 217 din 22 mai 2003 pentru prevenirea şi combaterea violenței în familie, republicată

2.1.1. Aspecte generale

Ordinul de protecție reprezintă, probabil, cea mai rapidă şi eficientă modalitate prin care se pot apăra victimele violenței domestice, atât datorită măsurilor care pot fi dispuse împotriva agresorului, cât şi datorită perioadei extrem de scurte în care acesta este, în prezent, soluționat de către instanțele de judecată.

Este foarte important ca victimele violenței domestice să poată obține repede o hotărâre judecătorească cu ajutorul căreia să se apere de agresor şi care să permită şi organelor de poliție să acționeze eficient. În absența unei hotărâri judecătoreşti, intervenția organelor de poliție este nu doar întârziată, dar şi mai puțin eficientă sau chiar subiectivă.

Tocmai de aceea, durata de soluționare a unei cereri de emitere a unui ordin de protecție este de cel mult 72 ore şi, de cele mai multe ori, există un singur termen de judecată la care sunt administrate toate probele: înscrisuri, înregistrări, interogatorii, audierea martorilor şi, dacă este cazul, audierea minorilor.

Ordinul de protecție este reglementat de Legea nr. 217 din 22 mai 2003 pentru prevenirea şi combaterea violenței în familie, republicată la începutul anului 2016 – când s-a introdus termenul maxim de 72 de ore în care poate fi soluționat, iar cererea prin care se solicita un ordin de protecție poate fi formulată chiar de către victimă, singură, fără ajutorul unui avocat, prin completarea unui formular care se regăseşte

în anexă la această lege şi, totodată, în anexă la prezentul capitol.

Victima trebuie să prezinte faptele aşa cum s-au petrecut ele, motivele pentru care a ajuns să se teamă de agresor, precum şi probele cu care doreşte să dovedească faptele pe care le-a descris. În cuprinsul formularului există şi câteva întrebări la care trebuie să răspundă – de regulă cu da/nu – astfel încât să îi fie clar judecătorului care va soluționa cererea ce anume doreşte victima să obțină prin ordinul de protecție solicitat.

Dacă doreşte, victima se poate adresa Baroului de avocați sau instanței de judecată pentru a i se numi un avocat din oficiu, care să o consilieze şi să o asiste la completarea cererii şi pe durata soluționării acesteia.

Prezența unui avocat care să o asiste este de natură să îi confere şi un sprijin moral, pe lângă cel juridic, mai ales că, în sala de judecată va fi prezent şi agresorul la soluționarea cererii. Nu de puține ori, pe holurile instanțelor de judecată, înainte de a intra în sală, agresorii încearcă să le intimideze pe victime şi chiar şi pe martori sau pe avocați, încercând să evite emiterea ordinului de protecție.

Victimele sunt încurajate aşadar printr-o lege care le oferă posibilitatea concretă de a lua măsuri rapide şi eficiente, să se apere, să ia atitudine şi să scape din calvarul în care au trăit, poate, ani de zile.

2.1.2. Definiția violenței în familie. Forme ale violenței în familie sancționate de lege

Potrivit legii menționate, prin violența în familie se înțelege *orice acțiune sau inacțiune intenționată, cu excepția acțiunilor de autoapărare ori de apărare, manifestată fizic sau verbal, săvârşită de către un membru de familie împotriva altui membru al aceleiaşi familii, care provoacă ori poate cauza un prejudiciu sau suferințe fizice, psihice, sexuale, emoționale*

ori psihologice, inclusiv amenințarea cu asemenea acte, constrângerea sau privarea arbitrară de libertate.

Totodată, constituie, de asemenea, violență în familie *împiedicarea femeii de a-şi exercita drepturile şi libertățile fundamentale.*

Pentru a detalia cele din definiția de mai sus, legea a arătat, exemplificativ, în cuprinsul ei, ce reprezintă fiecare formă de violență pentru care victima poate să formuleze o cerere în vederea obținerii unui ordin de protecție. Veți vedea că, în cuprinsul definițiilor din lege sunt date o mulțime de exemple, încercându-se astfel să se acopere cât mai multe situații şi comportamente din practică de natură a putea fi încadrate de către victimă într-o anumită categorie de violență. Definițiile nu sunt unele limitative, adică pot exista situații asemănătoare care să nu se regăsească în aceste enumerări, dar care să constituie o formă de violență domestică.

Pot exista anumite forme de violență, despre care se vorbeşte mai puțin, fără să însemne că sunt mai puțin întâlnite în practică, diferite de „obişnuita" violență fizică, şi pe care victimele nici nu ar fi ştiut că o pot cataloga, legal, ca violență domestică. Aşa este, de exemplu, violența economică sau socială, ori cea spirituală.

Definițiile din lege sunt enumerate în cele ce urmează:

a) **violența verbală** – *adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, amenințări, cuvinte şi expresii degradante sau umilitoare;*

Chiar dacă pentru multe persoane utilizarea unui astfel de limbaj este ceva obişnuit, în realitate, ea reprezintă o formă de violența sancționată de lege; relațiile dintre membrii de familie trebuie să se bazeze pe respect şi, tocmai de aceea, utilizarea unui astfel de limbaj este interzisă de lege, mai ales în situația în care acest fel de limbaj a devenit unul obişnuit.

Acest tip de violență poate fi demonstrat cu înregistrări video şi audio, prin depunerea la dosar a mesajelor trimise şi,

mai rar, cu ajutorul martorilor pentru că, de cele mai multe ori, acest tip de violență nu are loc în prezența altor persoane. Martorii pot să afle aceste aspecte direct de la victimă sau de la copii.

b) **violența psihologică** – *impunerea voinței sau a controlului personal, provocarea de stări de tensiune şi de suferință psihică în orice mod şi prin orice mijloace, violență demonstrativă asupra obiectelor şi animalelor, prin amenințări verbale, afişare ostentativă a armelor, neglijare, controlul vieții personale, acte de gelozie, constrângerile de orice fel, precum şi alte acțiuni cu efect similar;*

Chiar dacă victima nu este agresată fizic, de multe ori ea este supusă violentei psihologice, ținută într-o permanentă stare de stres şi de tensiune, se teme pentru viața sa şi a copiilor minori – sau uneori chiar majori, sau pentru sănătatea şi integritatea lor corporală; există numeroase situații în care tatăl îşi amenință soția că, dacă nu face aşa cum îi spun el, îi va bate pe copii, sau nu le va da de mâncare, iar alteori o amenință chiar că îi va omorî.

Acest tip de violență este mai greu de dovedit, însă se întâmplă ca scenele de gelozie să aibă loc şi în prezența altor persoane care pot fi audiate ca martori.

c) **violența fizică** – *vătămarea corporală ori a sănătății prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înțepare, tăiere, ardere, strangulare, muşcare, în orice formă şi de orice intensitate, inclusiv mascate ca fiind rezultatul unor accidente, prin otrăvire, intoxicare, precum şi alte acțiuni cu efect similar*;

Este una dintre cel mai des întâlnite forme de violență şi poate cea mai uşor de demonstrat în fața instanței de judecată, cu atât mai mult cu cât pot fi obținute certificate medico-legale de natură să stabilească natura şi cauza leziunilor şi numărul de îngrijiri medicale necesare vindicării. Poate fi demonstrată

şi cu ajutorul fotografiilor pe care şi le face victima, dar şi cu ajutorul martorilor.

d) **violența sexuală** – *agresiune sexuală, impunere de acte degradante, hărțuire, intimidare, manipulare, brutalitate în vederea întreținerii unor relații sexuale forțate, viol conjugal*;

Victima este obligată să întrețină acte sexuale cu agresorul atunci când acesta doreşte şi în maniera impusă de el, indiferent de situație sau indiferent de starea de sănătate sau de graviditate a victimei, de prezența copiilor minori etc.

O astfel de formă de violență poate fi demonstrată cu ajutorul unei expertize medico-legale, cu condiția ca victima să se prezinte în vederea efectuării expertizei în cel mai scurt timp după agresiunea sexuală.

e) **violența economică** – *interzicerea activității profesionale, privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existență primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate, acțiunea de sustragere intenționată a bunurilor persoanei, interzicerea dreptului de a poseda, folosi şi dispune de bunurile comune, control inechitabil asupra bunurilor şi resurselor comune, refuzul de a susține familia, impunerea de munci grele şi nocive în detrimentul sănătății, inclusiv unui membru de familie minor, precum şi alte acțiuni cu efect similar;*

O astfel de formă de violența se demonstrează cel mai uşor cu ajutorul martorilor.

f) **violența socială** – *impunerea izolării persoanei de familie, de comunitate şi de prieteni, interzicerea frecventării instituției de învățământ, impunerea izolării prin detenție, inclusiv în locuința familială, privare intenționată de acces la informație, precum şi alte acțiuni cu efect similar;*

Scopul izolării victimei de comunitate, de rude şi de prieteni este acela de exercitare a unui control total şi de a

evita ca victima să se plângă cuiva cu privire la agresiunile la care este supusă şi de a putea cere ajutor; sunt situații în care victima poate ieşi din casă doar însoțită de către agresor sau un alt membru al familiei acestuia. Este o altă formă de violența dificil de demonstrat.

g) **violența spirituală** – *subestimarea sau diminuarea importanței satisfacerii necesităților moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspirațiilor membrilor de familie, a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice ori religioase, impunerea aderării la credințe şi practici spirituale şi religioase inacceptabile, precum şi alte acțiuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare.*

Victima nu este lăsată să meargă la biserică sau să se spovedească, pentru a nu putea să îi povestească preotului nimic cu privire la agresiunile la care este supusă, i se interzice să păstreze legătura cu prieteni sau membri de familie care sunt de altă religie. Alteori victimei sau copiilor li se interzice să folosească limba română – mai ales în cazul persoanelor de etnie maghiară.

Definițiile de mai sus sunt foarte largi, includ foarte multe situații concrete, astfel încât victimele să îşi poată da seama singure când o acțiune sau inacțiune constituie violența domestică.

Concluzia care se desprinde din cele de mai sus este că nu doar violența fizică este văzută de lege ca violență în familie, ci şi orice altă formă de violență. Există situații în care victima violenței în familie nu este agresata fizic – adică nu este lovită, bătută, îmbrâncita etc., ci este terorizată psihic de către agresor – de exemplu, este amenințată, i se controlează telefonul, emailul, este supusă unor percheziții la plecarea şi sosirea acasă, i se verifică poşeta şi buzunarele hainelor, i se ține evidența strictă a banilor pe care îi câştigă şi cheltuieşte etc.

Alteori victima nu este lăsată să muncească, pentru a depinde în acest fel total de agresor, acesta din urmă ştiind astfel că victima nu va putea să plece de acasă cu copiii pentru a scăpa de violența, pentru că nu are cu ce să se întrețină. Agresorul îi interzice să plece din casă la locul de muncă, sau vine la locul de muncă al victimei pentru a o aduce acasă cu forța, este făcută de ruşine de față cu colegii de serviciu, i se ascund, aruncă sau distrug obiectele necesare exercitării unei profesii.

Sunt situații în care victima este lăsată să muncească, însă agresorul îi confiscă toți banii câştigați, iar aceasta nu are niciun control asupra propriilor sale venituri. În cazul persoanelor în vârstă, li se ia întreaga pensie şi sunt nevoiți să supraviețuiască cu nişte sume minime sau cu mâncarea pusă la dispoziție de către agresor.

De cele mai multe ori însă, violența în familie se manifestă sub mai multe forme: atât violență fizică, precum şi violența verbală şi psihologică, iar în timp violența verbală duce la violență fizică. Este foarte rar când avem de-a face cu o singură formă de violență, iar atunci când se întâmplă este, de regulă, la începutul relației disfuncționale.

În timp, unei forme de violență i se adaugă şi alta, pentru că doar aşa agresorul simte că deține un control total asupra victimei sale. Agresorul prinde curaj şi ajunge să o domine şi să o controleze pe victimă din toate punctele de vedere. Acțiunile sale duc întotdeauna spre un control total al vieții victimei.

Ordinul de protecție poate fi solicitat în cazul oricărei situații de violență în familie prevăzute în cuprinsul legii şi chiar şi în cazul în care există o singură formă de violență.

2.1.3. Definiția noțiunii de membru de familie

Legea a făcut precizări extrem de clare în ceea ce priveşte persoanele în cazul cărora se aplică.

Astfel, potrivit Legii 217 din 2003 republicată, prin membru de familie se înțelege:

a) *ascendenții şi descendenții, frații şi surorile, copiii acestora, precum şi persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude;* ascendenții sunt părinții, bunicii, străbunicii etc., iar descendenții sunt copiii, nepoții de copil etc.

b) soțul/soția şi/sau fostul soț/fosta soție;

c) persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelora dintre soți sau dintre părinți şi copii, în cazul în care convieţuiesc; este cazul concubinilor şi al copiilor concubinilor;

d) tutorele sau altă persoană care exercită în fapt ori în drept drepturile față de persoana copilului;

e) reprezentantul legal sau altă persoană care îngrijeşte persoana cu boală psihică, dizabilitate intelectuală ori handicap fizic, cu excepția celor care îndeplinesc aceste atribuții în exercitarea sarcinilor profesionale.

Această precizare este foarte importantă deoarece se evită situațiile în care agresorii ar putea invoca faptul că nu sunt membri de familie şi, mai mult, permite şi altor categorii de persoane să se protejeze în fața agresorilor.

Cei mai mulți cred că pot obține un ordin de protecție doar împotriva soțului şi, eventual, a fostului soț. În realitate, există mult mai multe situații în care victimele violenței pot fi ocrotite.

Astfel, în cazul concubinilor de exemplu, chiar dacă cele două persoane care convieţuiesc şi au relații asemănătoare acelora dintre soți, nu am putea vorbi, din perspectiva strict juridică, de membri de familie. Cu toate acestea, sunt multe situații în practică, mai ales în ultimul timp, când un cuplu, chiar cu copii, nu este căsătorit. Chiar şi în aceste situații, victima are dreptul de a solicita un ordin de protecție împotriva concubinului.

Ordinul de protecție poate fi obținut şi împotriva unui frate sau a unui copil, precum şi împotriva unui tutore sau reprezentant legal. Persoanele în vârstă, agresate de către copii

sau de către nepoți au la dispoziție aceeaşi portiță legală de a se apăra.

Sunt situații – de altfel marea majoritate – în care victima este femeia şi aceasta doreşte obținerea unui ordin de protecție atât pentru ea, cât şi pentru copii. Tocmai de aceea trebuie făcută precizarea că ordinul de protecție poate fi obținut doar de către victimă. Iar dacă minorii nu sunt victime, ei nu pot obține ordin de protecție împotriva unui agresor.

Astfel, uneori, agresorul – soț/concubin şi tată are un comportament diferit față de soție şi față de copii, respectiv o agresează fizic/verbal, psihologic etc. doar pe soție, însă are o relație foarte bună sau normală, firească, cu copiii. În aceste situații, victima este doar soția, nu şi copiii şi doar aceasta poate obține un ordin de protecție. Evident, mama poate obține, pe calea propriului său ordin de protecție, încredințarea copiilor minori sau stabilirea domiciliului acestora la ea. Sau mama poate obține, pe cale separată, prin intermediul unei cereri de ordonanță preşedințială, exercitarea exclusivă a autorității părinteşti şi stabilirea domiciliul minorilor la mamă.

Sunt însă situații în care atât soția, cât şi copiii sunt victime ale violenței în familie şi pot obține toți câte un ordin de protecție.

2.1.4. Drepturile victimelor violenței în familie

Victima violenței în familie are mai multe drepturi, respectiv dreptul la:

- respectarea personalității, demnității şi a vieții sale private;
- informarea cu privire la exercitarea drepturilor sale;
- protecție specială, adecvată situației şi nevoilor sale;
- servicii de consiliere, reabilitare, reintegrare socială, precum şi la asistență medicală gratuită;
- asistență juridică gratuită.

Victimele violenței în familie se pot adresa unităților pentru prevenirea şi combaterea violenței în familie care pot fi publice, private sau în parteneriat public – privat.

Ele se pot adresa centrelor de primire în regim de urgență, cunoscute şi sub denumirea de ***adăposturi,*** care asigură protecție, găzduire, îngrijire şi consiliere victimelor violenței în familie. Aceste adăposturi asigură gratuit, pe o perioadă determinată, asistență familială atât victimei, cât şi minorilor aflați în îngrijirea acesteia, protecție împotriva agresorului, asistență medicală şi îngrijire, hrană, cazare, consiliere psihologică şi consiliere juridică.

Practic, victimele au la dispoziție în aceste adăposturi tot sprijinul şi asistența specializată necesară – medicală, juridică, psihologică etc. pentru a face față rupturii de casă, de agresor şi de mediul în care au fost supuse violenței, fiind ajutate, atât ele, cât şi copiii, să înceapă o viață nouă.

Locația adăposturilor este secretă publicului larg, astfel încât agresorul să nu le poată găsi şi să nu poată afla adresa lor nici din alte surse. Este o manieră de protecție a victimelor şi le face pe acestea să se simtă în siguranța, ştiind că agresorul nu le poate găsi.

2.1.5. Măsuri care se pot lua prin ordinul de protecție

Măsurile care se pot cere prin intermediul ordinului de protecție sunt numeroase:

a) evacuarea temporară a agresorului din locuința familiei, indiferent dacă acesta este titularul dreptului de proprietate;

Prin această măsură, agresorul este scos afară din locuința comună şi i se interzice să mai intre pe durata ordinului de protecție.

b) reintegrarea victimei şi, după caz, a copiilor, în locuința familiei;

Prin această măsură care, de cele mai multe ori, este legată de măsura anterioară, victima şi copiii revin în locuința comună pe care au fost nevoiți să o părăsească.

c) limitarea dreptului de folosință al agresorului numai asupra unei părți a locuinței comune atunci când aceasta poate fi astfel partajată încât agresorul să nu vină în contact cu victima;

În situațiile în care este posibil, agresorului i se permite să folosească doar o parte din locuința comună, în aşa fel încât să nu intre în contact cu victima. Este o măsură care se poate lua în practică extrem de greu şi, totodată, este şi riscantă față de victimă, care va trăi cu teama că oricând agresorul, care este la o distanță de câțiva metri, va intra peste ea şi o va agresa din nou.

d) obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de victimă, față de copiii acesteia sau față de alte rude ale acesteia ori față de reşedința, locul de muncă sau unitatea de învățământ a persoanei protejate;

Este una dintre cel mai des întâlnite măsuri. De regulă, se solicită ca agresorul să păstreze o distanță minimă de 200 până la 500 m față de victima, copiii ei şi rude, precum şi față de locul de muncă al victimei. Este foarte important ca victimele să solicite prin ordinul de protecție şi luarea măsurii de interzicere a agresorului de a se apropia de locul său de muncă, deoarece, agresorii obişnuiesc să le caute pe victime la locul lor de muncă, fie pentru a le agresa, fie pentru a le intimida sau determina să revină acasă sau să renunțe la ordinul de protecție.

Probleme pot să apară în situația în care, prin ordinul de protecție s-a stabilit obligația agresorului de a păstra o distanță minimă față de victimă, iar domiciliul minorilor a fost stabilit la mamă. Într-o astfel de situație se naşte întrebarea cum va putea tatăl agresor să îi viziteze pe copii, respectând totodată şi obligația stabilită în sarcina sa.

O rezolvare care a fost găsită la nivel practic a fost aceea că tatăl să îl ia pe minor de la grădiniță, la finalul programului, să îl ducă la domiciliul său, unde minorul urma să îşi petreacă şi noaptea, minorul nefiind victima a violenței domestice, şi să îl ducă a doua zi dimineața la grădiniță. În acest fel, tatăl putea să petreacă timp cu minorul, fără a exista un contact direct între victimă şi agresor.[1]

O altă variantă posibilă ar fi ca luarea copiilor şi aducerea lor înapoi să se facă prin intermediul unor rude sau prieteni.

e) interdicția pentru agresor de a se deplasa în anumite localități sau zone determinate pe care persoana protejată le frecventează ori le vizitează periodic;

Atunci când victima locuieşte sau lucrează ori merge la studii în altă localitate decât agresorul, acestuia din urmă i se poate interzice să se deplaseze în localitatea în care locuieşte victima, cu excepția situației în care acesta este chemat să se prezinte în fața organelor judiciare;

f*) interzicerea oricărui contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod, cu victima;*

Deoarece agresiunea se realizează de multe ori prin intermediul corespondenței şi în mod special prin amenințări transmise telefonic sau prin mesaje, o măsura eficientă este interdicția ca agresorul să ia legătura în orice fel cu victima.

g) obligarea agresorului de a preda poliției armele deținute;

h) încredințarea copiilor minori sau stabilirea reşedinței acestora.

În situațiile în care copiii nu sunt şi ele victime ale violentei domestice, mama poate solicita, pe durata ordinului de protecție, ca minorii să îi fie încredințați sau să le fie stabilit domiciliul la aceasta.

---

[1] Judecătoria Cluj-Napoca, Sentința civilă nr. 11796 pronunțată în ds nr. 21293/211/2015, nepublicata

Prin aceeaşi hotărâre, instanța poate dispune şi suportarea de către agresor a chiriei şi/sau a întreținerii pentru locuința temporară unde victima, copiii minori sau alți membri de familie locuiesc ori urmează să locuiască din cauza imposibilității de a rămâne în locuința familială.

Pe lângă oricare dintre măsurile de mai sus, instanța poate dispune şi obligarea agresorului de a urma consiliere psihologică, psihoterapie sau poate recomanda luarea unor măsuri de control, efectuarea unui tratament ori a unor forme de îngrijire, în special în scopul dezintoxicării, mai ales atunci când agresorul este consumator obişnuit de alcool, droguri sau alte substanțe interzise.

Astfel, printr-un ordin de protecție pronunțat în 2014 s-a dispus: „*obligarea pârâtului la consiliere psihologică pentru cel puțin 5 şedințe cu un specialist în domeniu, pe durata celor 6 luni de zile, urmând a face dovadă cu adeverința eliberată în acest sens, pe care o va prezenta organelor de poliție, spre depunere cu dovada de primire, în vederea ataşării la exemplarul sentinței ce se comunica Poliției Municipiului Cluj-Napoca şi Poliției Municipiului Dej*”.[2]

2.1.6. Probe ce pot fi folosite

Dovedirea violenței domestice se poate face prin mai multe categorii de probe: martori, înscrisuri, înregistrări.

Martorii sunt cei care au cunoştință de faptele de violență domestică. De exemplu, vecinii care au auzit scandaluri, la care victima singură sau împreuna cu copiii s-a adăpostit, care au văzut urmele agresiunii sau cărora victima le-a povestit ce se întâmplă. Nu este necesar ca aceştia să fi fost de față atunci când victima a fost agresată, de altfel, sunt puține situații în care aceasta se întâmplă.

---

[2] Judecătoria Dej, Sentința civilă nr. 72/C.C./2014 pronunțată în ds nr. 3146/211/2014, nepublicata

Uneori martorii află informații direct de la copiii care sunt prezenți la actele de violență, o văd pe victimă cu urme de violență pe față şi corp, plânsă, abătută.

Înscrisurile pot fi diverse: mesaje pe telefonul mobil sau emailuri, fotografii pe care şi le face victima cu urmele agresiunii, certificate medico-legale care să ateste agresiunile şi numărul de zile de îngrijiri medicale, acte medicale referitoare la investigații medicale sau tratamente prescrise în urma agresiunilor, copii de pe plângerile penale depuse de către victimă, sesizări efectuate cu diverse ocazii, expertize medicale, evaluări psihologice sau psihiatrice, acte şcolare.

Înregistrările pot fi video sau audio, făcute de către victimă sau de către copii ori de către alți membri ai familiei.

Este foarte important ca toate probele solicitate să fie menționate în cererea pentru emiterea ordinului de protecție: numele, prenumele şi adresa martorilor, pentru ca aceştia să fie citați la termenul de judecată, indicarea unor acte pe care victima solicită instanței să le obțină de la diverse autorități: organe de poliție, instituții medicale, instituții şcolare, locuri de muncă etc.

2.1.7. Aspecte de procedură

Durata măsurilor dispuse prin ordinul de protecție se stabileşte de judecător, fără a putea depăşi 6 luni de la data emiterii ordinului.

Cererea pentru emiterea ordinului de protecție se depune la judecătoria de pe raza teritorială în care îşi are domiciliul sau reşedința victima.

Cererea pentru emiterea ordinului poate fi introdusă de victimă personal sau prin reprezentant legal şi este scutită de taxa judiciară de timbru. Aceasta înseamnă că victima nu trebuie să plătească nicio taxă pentru judecarea ordinului de protecție.

Cererile pentru emiterea ordinului de protecție se judecă de urgență şi, în orice situație, soluționarea acestora nu poate

depăşi un termen de 72 de ore de la depunerea cererii.

Cererile se judecă în camera de consiliu, fără prezența altor persoane, străine de dosar, participarea procurorului fiind obligatorie.

La cerere, persoanei care solicită ordinul de protecție i se poate acorda asistență sau reprezentare prin avocat.

Ordinul de protecție este executoriu, iar la cererea victimei sau din oficiu atunci când împrejurările cauzei impun astfel, instanța va putea hotărî ca executarea să se facă fără somație sau fără trecerea vreunui termen.

Hotărârea prin care se dispune ordinul de protecție este supusă numai recursului, în termen de 3 zile de la pronunțare, dacă s-a dat cu citarea părților, şi de la comunicare, dacă s-a dat fără citarea lor. Cele mai multe hotărâri judecătoreşti de acest fel se judecă însă cu citarea parților implicate.

Instanța de recurs poate suspenda executarea până la judecarea recursului, dar numai cu plata unei cauțiuni al cărei cuantum se va stabili de către aceasta.

Ordinul de protecție se comunică de îndată Poliției Române în a cărei rază teritorială se află locuința victimei şi a agresorului, pentru ca polițiştii să aibă posibilitatea de a-l monitoriza pe agresor şi a verifica modul în care acesta respecta obligațiile care au fost stabilite în sarcina sa.

O copie a dispozitivului hotărârii prin care s-a dispus cererea de emitere a ordinului de protecție se comunică, în maximum 5 ore de la momentul pronunțării hotărârii, structurilor Poliției Române în a căror rază teritorială se află locuința victimei şi/sau a agresorului.

Pentru punerea în executare a ordinului de protecție, polițistul poate intra în locuința familiei şi în orice anexă a acesteia, cu consimțământul persoanei protejate sau, în lipsă, al altui membru al familiei.

Organele de poliție au îndatorirea să supravegheze modul în care se respectă hotărârea şi să sesizeze organul de urmărire penală în caz de sustragere de la executare.

2.1.8. Încălcarea măsurilor dispuse prin ordinul de protecție

Încălcarea oricăreia dintre măsurile dispuse prin ordinul de protecție constituie infracțiunea de nerespectare a hotărârii judecătoreşti şi se pedepseşte cu închisoare de la o lună la un an.

Rezultă deci că încălcarea de către agresor a măsurilor dispuse prin ordinului de protecție este extrem de serioasă şi poate duce la o condamnare penală a acestuia. Au început să existe deja dosare penale şi chiar soluții de condamnare a persoanelor care au încălcat măsurile dispuse de către instanță prin ordinul de protecție.

La expirarea duratei măsurilor de protecție, persoana protejată poate solicita un nou ordin de protecție, dacă există indicii că, în lipsa măsurilor de protecție, viața, integritatea fizică sau psihică ori libertatea i-ar fi puse în pericol.

2.1.9. Revocarea ordinului de protecție

Persoana împotriva căreia s-a dispus o măsură prin ordinul de protecție pe durata maximă poate solicita revocarea ordinului sau înlocuirea măsurii dispuse. Din cele anterior menționate rezultă faptul că revocarea nu poate fi cerută dacă ordinul de protecție a fost emis pentru o perioadă mai scurtă de 6 luni.

Revocarea se poate dispune dacă sunt îndeplinite, cumulativ, următoarele condiții:

a) agresorul a respectat interdicțiile sau obligațiile impuse;

b) agresorul a urmat consiliere psihologică, psihoterapie, tratament de dezintoxicare ori orice altă formă de consiliere sau terapie care a fost stabilită în sarcina sa ori care i-a fost recomandată sau a respectat măsurile de siguranță, dacă asemenea măsuri s-au luat, potrivit legii;

c) dacă există indicii temeinice că agresorul nu mai prezintă un real pericol pentru victima violenței sau pentru familia acesteia.

Cu titlu de exemplu, încălcarea obligației de a se deplasa într-o anumită localitate duce implicit la respingerea cererii de revocare a ordinului de protecție: *„astfel, reclamantul avea interdicție de a face orice deplasare pe raza Municipiului (…) în cele 6 luni de zile, cu excepția situației în care este chemat în fața organelor judiciare.*

Cu toate acestea, la data de (…) s-a deplasat tocmai la Judecătoria (…) pentru a ridica în copie actele existente în copie la dosarul numărul (…), în care s-a emis Sentința privind ordinul de protecție, comunicata anterior acestuia sub semnătură de primire, motiv pentru care este cercetat penal de către parchet pentru comiterea infracțiunii de nerespectare a hotărârii judecătoreşti. (…)

Nefiind îndeplinită această primă condiție, devine superfluă analizarea următoarelor două, toate acestea trebuind să fie îndeplinite cumulativ.”[3]

Chiar dacă sunt îndeplinite primele două condiții, nu este obligatoriu ca acest ordin de protecție să fie revocat. Astfel, sunt situații în care psihologul poate aprecia că agresorul are nevoie de mai multe ore de consiliere de specialitate, iar instanța să refuze revocarea ordinului de protecție.

Cererea de revocare se soluționează cu citarea părților şi a unității de poliție care a pus în executare ordinul de protecție a cărui revocare se solicită. Participarea procurorului este obligatorie.

Dacă, odată cu soluționarea cererii, instanța constată existența uneia dintre situațiile care necesită instituirea unei măsuri de protecție specială a copilului, va sesiza de îndată

[3] Judecătoria Dej, Sentința civila nr. 613/2014 pronunțată în ds nr. 924/219/2014 nepublicata

autoritatea publică locală cu atribuții privind protecția copilului.

2.1.10. Concluzii şi recomandări

Recomandarea noastră către fiecare victimă a violenței domestice este aceea de a lua atitudine, de a se folosi de toate drepturile şi posibilitățile oferite de lege pentru a scăpa de agresiuni şi de agresor şi de a începe o viață nouă.

În prezent, dacă doresc, victimele pot apela la ajutorul instituțiilor statului, dar şi la asociațiile şi organismele private existente în întreaga țară pentru a beneficia de sprijin de specialitate gratuit, fie că este vorba de asistență psihologică, juridică sau emoțională. De asemenea, există şi adăposturi aparținând fie autorităților publice, fie private, unde aceste victime pot fi găzduite pentru perioade de timp limitate, însă timpul de şedere este suficient pentru a putea să se pună pe picioare şi să o ia de la capăt.

Prima lovitură pe care orice victimă o poate da agresorului său este şocul că persoana pe care a chinuit-o şi a agresat-o, uneori ani în şir, a avut curajul să facă ceva, să se adreseze instanței de judecată şi, mai ales să nu mai tacă.

Doar vorbind, cerând ajutor şi dând dovadă de voință şi curaj aceste victime îşi pot schimba singure destinul. Depinde doar de ele.

2.2. Ordonanța preşedințială

2.2.1 Ce este Ordonanța preşedințială?

Sintagma *„Ordonanță preşedințială”* are două semnificații. În primul rând desemnează o procedură specială, reglementată în Codul de procedură civilă[4], ce se caracterizează în principal prin **soluționarea de urgență** şi **în mod provizoriu** (până la soluționarea definitivă a litigiului conform procedurii de drept comun, soluție ce poate fi diferită de soluția provizorie), a solicitărilor unei persoane interesate să îşi protejeze un drept sau să prevină o pagubă iminentă, atunci când situația reclamă o acțiune urgentă din partea acesteia. Această procedură este frecvent utilizată mai ales în litigiile născute din neînțelegerile şi conflictele apărute în cadrul desfăşurării relațiilor de familie, pentru soluționarea de către un judecător imparțial, cu caracter cel puțin temporar, a unora dintre aceste neînțelegeri.

Având în vedere că judecata conform procedurii de drept comun poate avea în unele cazuri o durată semnificativă, pentru a preveni apariția unor vătămări iremediabile ale stării psihice a copilului minor de pildă, ori a deteriorării calității creşterii de care beneficiază acesta, a diminuării resurselor financiare de care beneficiază, sau după caz pierderea unor drepturi în acest interval de timp, pe durata judecății asupra fondului (judecata desfăşurată conform procedurii de drept comun) pot fi soluționate în mod provizoriu, însă obligatoriu până la soluționarea definitivă a cauzei, situațiile ce necesită o rezolvare urgentă. Hotărârea judecătorească pronunțată în urma judecării cauzei conform acestei proceduri speciale poartă denumirea de „ordonanță preşedințială”, aceasta fiind cea de a doua accepțiune a sintagmei.

---

[4] Procedura ordonanței preşedințiale este reglementată în Titlul VI., art. 997-1002, al Cărții a VI-a „Proceduri speciale” din Codul de procedură civilă.

Procedura ordonanței preşedințiale este o procedură specială deoarece derogă de la procedura de drept comun, însă **are aplicabilitate generală** în sensul că, în principiu, este admisibilă oricare ar fi natura concretă a litigiului civil, dacă sunt respectate condițiile legale specifice prevăzute în art. 997-1002 C. proc. civ. (C. proc. civ. – în continuare). Spre exemplu, procedura ordonanței preşedințiale îşi găseşte aplicare în principal în următoarele materii[5]: *a)* în materie de minori şi familie, prin procedura ordonanței preşedințiale au fost dispuse – reintegrarea soțului alungat şi a copiilor în locuința comună[6]; restituirea bunurilor proprii de strictă necesitate[7]; inventarierea bunurilor comune[8], împărțirea provizorie a folosinței locuinței comune, stabilirea unui program de vizitare a minorului până la definitivarea procesului privind stabilirea locuinței minorului sau a procesului de divorț al părinților etc., *b)* în materia raporturilor

---

[5] Enumerarea principalelor materii în care îşi găseşte aplicabilitate procedura ordonanței preşedințiale şi exemplele specific sunt preluate din Gabriel Boroi, Mirela Stancu, *„Drept procesual civil”*, Bucureşti, Ed. Hamangiu, 2015, p. 815-822.

[6] În situația în care un soț a fost alungat fără drept din locuința comună şi nu are, singur sau împreună cu celălalt soț în proprietate un alt imobil care să poată fi folosit ca şi locuință, pe calea procedurii ordonanței preşedințiale se poate face o cerere de reintegrare a acestuia în spațiul ce constituie domiciliul comun al soților, spre exemplu până la soluționarea definitivă a acțiunii de divorț.

[7] De pildă, dacă în urma deteriorării relațiilor dintre ei, soții decid să se despartă în fapt, împrejurare în care unul din ei ia un bun propriu ce aparține celuilalt soț, spre exemplu un bun necesar exercitării profesiei acestuia din urmă, sau cheile de la maşina bun propriu al acestuia, sub rezerva îndeplinirii condițiilor de admisibilitate, pe calea procedurii ordonanței preşedințiale se poate solicita restituirea acestora.

[8] Spre exemplu, soțul ce a părăsit locuința comună pe durata procedurii divorțului, poate solicita pe calea procedurii ordonanței preşedințiale, inventarierea bunurilor comune aflate în locuință atunci când are motive să creadă că celălalt soț le înstrăinează cu rea-credință, le distruge, ascunde sau le sustrage de la partajul succesiv divorțului.

de vecinătate – sistarea executării lucrărilor efectuate de unul dintre vecini care pun în pericol imobilul vecin *c)* în materia raporturilor locative – încetarea abuzului de folosință al locatarului (chiriaşului) sau al locatorului (proprietarului).

Aşadar, prin art. 997-1002 C.proc.civ. sunt reglementate regulile generale ale procedurii ordonanței preşedințiale, prevederi ce constituie practic dreptul comun al ordonanței preşedințiale. Totuşi, în funcție de materia în care se aplică procedura, regimul acesteia poate să suporte anumite modificări specifice fiecărei materii. Spre exemplu, în domeniul acțiunii de divorț, procedura prezintă anumite particularități derogatorii de la procedura comună a ordonanței preşedințiale.

Pentru a cunoaşte şi înțelege toate posibilitățile de protejare şi realizare a drepturilor victimei violenței domestice prin procedura ordonanței preşedințiale trebuie individualizate situațiile în care se poate recurge la aceasta. Astfel, pe de o parte trebuie diferențiată situația în care la data formulării cererii de ordonanță preşedințială nu este formulată o acțiune privitoare la fondul litigiului de situația în care o astfel de acțiune (spre exemplu, o acțiune de divorț, de stabilire a modului de exercitare a autorității părinteşti, în stabilirea programului de vizită al minorului etc.) este deja formulată. În plus, în acest din urmă caz, în funcție de natura acțiunii formulate regimul procedurii ordonanței preşedințiale poate fi diferit.

În cele ce urmează vom prezenta succint[9] situația în care este formulată o cerere de emitere a unei ordonanțe

---

[9] Nu vom insista asupra acestei variante deoarece este rar întâlnită în practică, în materie de familie fiind preferată varianta în care se formulează o acțiune pentru ca ulterior sau simultan să se solicită instanței luarea unor măsuri provizorii prin procedura ordonanței preşedințiale. Acest lucru se datorează faptului că în interpretarea condiției caracterului provizoriu instanțele pot considera că aceasta este îndeplinită numai atunci când este formulată o acțiune pe fondul dreptului, ordonanța preşedințială urmând să producă efecte până la

preşedinţiale înainte de a fi formulată o acţiune privind fondul dreptului iar apoi situaţiile în care se formulează o acţiune de divorţ sau de altă natură referitoare la raporturile de familie şi ulterior se solicită instanţei emiterea unei ordonanţe preşedinţiale. În continuare vor fi prezentate în detaliu cererile ce pot fi formulate printr-o asemenea procedură, la ce se referă acestea şi cum pot fi realizate şi protejate drepturile şi interesele victimelor violenţei domestice (atât ale părinţilor, cât şi ale copiilor) prin intermediul unor asemenea cereri, referindu-ne la cazuri concrete, reale în care deznodământul a fost unul fericit datorită informării, bunei consilieri a victimelor şi dorinţei acestora de a pune capăt abuzurilor.

În cele ce urmează, vor fi prezentate condiţiile în care se poate formula o cerere de ordonanţă preşedinţială.

Art. 997 din C. proc. civ. prevede condiţiile în care o cerere de ordonanţă preşedinţială este admisibilă. Din prevederile acestui articol, *„Instanţa de judecată, stabilind că **în favoarea reclamantului există aparenţa de drept**, va putea să ordone **măsuri provizorii** în **cazuri grabnice, pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente şi care nu s-ar putea repara, precum şi pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări**”(s.n.),*se pot identifica următoarele condiţii de admisibilitate ale procedurii ordonanţei preşedinţiale, ce trebuie îndeplinite în mod cumulativ:

---

soluţionarea definitivă a acţiunii ce priveşte fondul. Or, în situaţia în care nu este formulată o asemenea acţiune, dacă se pronunţă o ordonanţă preşedinţială ar fi posibil ca reclamantul să nu mai introducă o acţiune pe fond şi astfel, efectele ordonanţei preşedinţiale să se producă pe o perioadă îndelungată dacă nu chiar permanent. În plus, după cum vom vedea, cererile făcute prin procedura ordonanţei preşedinţiale în materie de divorţ, deci după formularea unei acţiuni de divorţ au un regim special, favorabil reclamantului.

a) Existența în favoarea reclamantului a aparenței de drept,

b) Urgența,

c) Caracterul provizoriu,

d) Neprejudecarea fondului;

a) Existența în favoarea reclamantului a aparenței de drept

După cum se înțelege din formularea acestei condiții, pentru ca cererea de ordonanță preşedințială să fie admisibilă trebuie ca, la o analiză rapidă a acesteia, la o primă vedere, fără a se intra în detaliile speței, judecătorul să aprecieze că reclamantul este îndreptățit să formuleze respectiva solicitare. Analizând această condiție, instanța nu stabileşte faptul că cererea reclamantului este fondată (nu admite acțiunea) ci stabileşte doar că există o aparență de drept, adică există o posibilitate bine conturată ca reclamantul să aibă dreptate, motiv pentru care temeinicia solicitării de emitere a unei ordonanțe preşedințiale trebuie să fie analizată în detaliu, conform procedurii de judecată prevăzute de art. 999 C.proc.civ.

Dacă nu există aparență de drept în favoarea reclamantului instanța va respinge cererea ca inadmisibilă.

Există aparență de drept în favoarea reclamantei atunci când, spre exemplu soția ce a introdus o acțiune de divorț, solicită prin procedura ordonanței preşedințiale să se dispună stabilirea domiciliului copilului minor la dânsa, până la soluționarea definitivă a acțiunii de divorț, în condițiile în care soțul (tatăl copilului minor) este violent, a agresat-o atât pe dânsa, cât şi pe copil, i-a alungat din locuința familială, riscă să fie arestat sau condamnat pentru săvârşirea unei infracțiuni ş.a.m.d.

b) Urgența

Având în vedere că prevederile legale nu definesc urgența, atunci când procedura ordonanței preşedințiale urmează dreptul comun în materie, reclamantul trebuie să demonstreze aspectele concrete, specifice situației sale, ce impun luarea de urgență a măsurilor provizorii. Obligația de a demonstra urgența nu mai subzistă atunci când luarea măsurii în cauză prin procedura ordonanței preşedințiale este prevăzută în mod expres de lege. Spre exemplu art. 920 C.proc. civ. prevede că *„Instanța poate lua, pe tot timpul procesului, prin ordonanță preşedințială, măsuri provizorii cu privire la stabilirea locuinței copiilor minori, la obligația de întreținere, la încasarea alocației de stat pentru copii şi la folosirea locuinței familiei”*. În acest caz, condiția urgenței este prezumată, după cum vom arăta în secțiunea referitoare la regimul ordonanței preşedințiale ulterioare formulării unei acțiuni de divorț.

Urgența trebuie să existe în tot cursul judecății.

Studiile de specialitate au arătat că trecerea unui interval mare de timp de la momentul producerii evenimentului ori al apariției situației care reclamă urgența şi până la data introducerii cererii de ordonanță preşedințială, constituie motiv de respingere a acesteia pentru lipsa urgenței[10]. Iar, în practica judiciară s-a decis că nu este îndeplinită urgența dacă soția, care a părăsit domiciliul conjugal de 2 ani, solicită reintegrarea în locuința familială pe calea procedurii ordonanței preşedințiale[11].

Există urgență, însă fiind pe regimul de drept comun al ordonanței preşedințiale aceasta va trebui dovedită de către reclamant, atunci când spre exemplu tatăl copiilor părăseşte locuința familială abandonându-şi familia, iar mama ce rămâne, să presupunem cu 4 copii în îngrijire solicită pe calea

---

[10] Gabriel Boroi şi colectiv, op. cit., p. 576.

[11] C. Crişu, „Ordonanța preşedințială”, ed. a 2-a, Ed. Argessis, Curtea de Argeş, 1997, p. 40-44, apud. Gabriel Boroi şi colectiv, op. cit., p. 576.

ordonanței preşedințiale obligarea tatălui la plata pensiei de întreținere corespunzătoare, deşi din diverse motive (spre exemplu lipsa resurselor financiare) încă nu a introdus o acțiune de divorț. Aceste aspecte trebuie însă dovedite în mod corespunzător prin probe care să ateste dincolo de orice dubiu necesitatea soluționării cât mai urgente a problemelor deduse judecății. Cu atât mai mult, în situațiile în care se constată că, în cadrul derulării relațiilor de familie, violență, fie că e de natură fizică fie psihică, devine o constantă, crearea unui cadru ferit de acțiunea nocivă a acestui focar reclamă în mod cert urgență.

c) Caracterul provizoriu

Conform art. 997 alin. (2) C.proc.civ. „Ordonanța este provizorie şi executorie. Dacă hotărârea nu cuprinde nicio mențiune privind durata sa şi nu s-au modificat împrejurările de fapt avute în vedere, măsurile dispuse vor produce efecte până la soluționarea litigiului asupra fondului".

Această condiție se referă la faptul că măsurile dispuse prin procedura ordonanței preşedințiale au caracter provizoriu, adică au o durată limitată. Sunt obligatorii, însă produc efecte fie până la data indicată în ordonanță, fie până la data modificării situației într-un mod ce determină încetarea măsurii, fie până la soluționarea litigiului asupra fondului.

La data soluționării litigiului asupra fondului măsura dispusă prin ordonanță preşedințială poate fi „confirmată" prin hotărârea ce se va pronunța sau poate fi infirmată, soluția dată prin hotărâre fiind diferită sau chiar opusă măsurii luate prin procedura ordonanței preşedințiale. Spre exemplu, dacă pe parcursul procesului de divorț s-a stabilit prin ordonanță preşedințială ca minorul să locuiască cu mama sa, ulterior prin hotărârea de divorț se poate stabili în mod definitiv că minorul să locuiască cu mama sa sau dimpotrivă să locuiască cu tatăl său.

Caracterul provizoriu al măsurilor luate prin ordonanță preşedințială face ca prin această procedură să nu poată fi luate măsuri cu rezultat ireversibil, definitiv. Spre exemplu în materie de minori şi familie nu poate fi cerută pe calea ordonanței preşedințiale desfacerea căsătoriei (divorț).

În ceea ce priveşte măsurile pe care victima le poate solicita printr-o astfel de procedură, acestea se definesc prin caracterul lor temporar, dar care sporesc cel puțin pentru moment, starea de confort psihic al victimelor care, în situația obținerii unor soluții favorabile, dobândesc siguranță.

d) Neprejudecarea fondului

Potrivit alin. (5) al art. 997 „Pe cale de ordonanță preşedințială nu pot fi dispuse măsuri care să rezolve litigiul în fond şi nici măsuri a căror executare nu ar mai face posibilă restabilirea situației de fapt".

Această ultimă condiție este în strânsă legătură cu prima condiție, având în vedere că judecătorul trebuie să examineze numai existența aparenței de drept în favoarea reclamantului. Fiind făcut numai un examen sumar al fondului, judecătorul nu ar putea să soluționeze în mod temeinic cauza. În plus, conform condiției caracterului provizoriu al măsurilor, prin procedura ordonanței preşedințiale nu pot fi date soluții definitive astfel că nu ar putea fi soluționat fondul.

Acestea sunt condițiile generale de admisibilitate a cererii de emitere a unei ordonanțe preşedințiale. Condițiile trebuie îndeplinite în orice situație în care se formulează o cerere de ordonanță preşedințială dar, în funcție de materie şi de prevederile legislației specifice în anumite cazuri una sau mai multe condiții pot fi considerate îndeplinite, reclamantul nemaifiind deci obligat să demonstreze respectarea acestora.

Situații particulare:

A. Situația în care la data formulării cererii de ordonanță preşedințială nu este formulată o acțiune privind fondul litigiului

Într-un asemenea caz, a cărui existență rezultă din interpretarea art. 997 alin. (2) C.proc.civ., regimul procedurii ordonanței preşedințiale este cel comun, reglementat în Titlul VI. Apreciem că printr-o asemenea cerere de emitere a unei ordonanțe preşedințiale pot fi formulate inclusiv pretențiile prevăzute spre exemplu la art. 920 C.proc.civ. (măsuri provizorii cu privire la stabilirea locuinței copiilor minori, la obligația de întreținere, la încasarea alocației de stat pentru copii şi la folosirea locuinței familiei), chiar dacă, prin ipoteză, încă nu a fost formulată o acțiune de divorț. Deşi au fost exprimate şi puncte de vedere contrare interpretării prezentate considerăm că aceasta este una legală şi justă având în vedere că nu este interzisă prin niciun text legal, chiar mai mult este prevăzută implicit prin modul de formulare al art. (2) al art. 997 C.proc.civ. şi în plus recunoaşte victimei abuzurilor posibilități suplimentare prin care aceasta îşi poate proteja interesele. Însă, formulând o asemenea cerere reclamantul va trebui să dovedească admisibilitatea acesteia.

B. Situația în care la data formulării cererii de ordonanță preşedințială este formulată o acțiune privind fondul litigiului

În această situație, după formularea unei acțiuni în justiție se solicită instanței luarea unor măsuri provizorii prin care să fie protejate drepturile şi interesele soțului abuzat şi dacă este cazul ale copiilor. Acțiunea ce priveşte fondul poate să fie o acțiune de divorț, acțiune pentru stabilirea programului de vizită, acțiune privind modul de exercitare a autorității părinteşti, acțiune privind stabilirea domiciliului copilului minor, acțiune pentru stabilirea pensiei de

întreţinere care se cuvine copilului său alte asemenea solicitări.

După cum am precizat, în cazul în care după formularea unei acţiuni de divorţ se solicită printr-o procedură de ordonanţă preşedinţială, în conformitate cu art. 920 C.proc.civ., luarea unor măsuri vremelnice referitoare la stabilirea locuinţei copiilor minori, la obligaţia de întreţinere, la încasarea alocaţiei de stat pentru copii şi la folosirea locuinţei familiei, regimul juridic va fi favorabil reclamantului, acesta nemaifiind obligat să probeze îndeplinirea condiţiei urgenţei (ce este prezumată) şi a caracterului provizoriu (măsura fiind luată până la data soluţionării definitive a cauzei). Din acest motiv este recomandat să fie formulată o acţiune de divorţ anterioară cererii de ordonanţă preşedinţială şansele de admitere ale acesteia din urmă fiind în mod considerabil mai mari.

Principalele măsuri ce pot fi solicitate prin procedura ordonanţei preşedinţiale în materia relaţiilor de familie

În materia relaţiilor de familie, pe calea ordonanţei preşedinţiale persoana interesată, respectiv victima, poate să solicite cu caracter temporar, până la soluţionarea acţiunii principale introduse, una sau mai multe din următoarele măsuri provizorii:

- Stabilirea locuinţei copilului minor,
- Stabilirea contribuţiei părinţilor la întreţinerea copilului minor,
- Stabilirea modului de exercitare a autorităţii părinteşti,
- Stabilirea unui program de vizită al minorului pentru părintele care locuieşte separat de acesta;

2.2.2. Stabilirea locuinţei copilului minor

Demararea unei proceduri judiciare de către soţi sau de către concubini ridică numeroase dificultăţi nu numai de ordin emoţional şi economic, ci şi din prisma faptului că reprezintă

linia de final a unei relații tradiționale de familie, sau care se circumscrie perfect noțiunii de familie, cum este în cazul concubinajului. Conflictul angrenat între părțile unui proces creşte în intensitate în măsura în care printre actorii implicați în procedurile deduse judecății se numără şi copiii minori ai celor ce au căutat soluționarea conflictului prin intermediul instanței de judecată. Într-o atare situație, prima problemă care se iveşte de regulă este aceea a stabilirii părintelui la care va locui copilul minor până la tranşarea acestui aspect de către instanța care soluționează acțiunea de bază.

Stabilirea locuinței minorului este una dintre cele mai stringente şi des întâlnite probleme care apare în cadrul procedurilor judiciare derulate cu privire la raporturile de familie, mai ales în cazul familiilor în care există episoade de violență domestică în contextul cărora în mod evident victime ajung să fie copiii. De regulă unul dintre părinți, respectiv cel ce îşi va asuma rolul de protector al minorilor, va solicita instanței prin acțiunea de bază ca domiciliul copiilor să fie stabilit la el, însă sunt şi situații în care în funcție de contextul concret al relației, se solicită stabilirea domiciliului copilului la celălalt părinte. Prin urmare aceeaşi solicitare poate fi făcută şi prin această procedură, pentru stabilirea locuinței provizorii a copiilor ce nu au împlinit vârsta de 18 ani la unul dintre părinți.

Părintele care solicită luarea unei astfel de măsuri, care de cele mai multe ori este mama, având în vedere faptul că în cele mai multe cazuri este cea care, fiind supusă abuzurilor urmăreşte ieşirea din cercul vicios al violenței, trebuie să ştie în primul rând faptul că, pentru a obține o soluție favorabilă trebuie să dovedească că este capabil de a oferi copilului minor o locuință corespunzătoare creşterii şi educării sale în cele mai bune condiții astfel încât să îi fie pe deplin asigurată o dezvoltare armonioasă. Totodată este în sarcina solicitantului să ofere instanței dovezile care să ateste acest aspect, cum ar fi spre exemplu înscrisuri care să ateste următoarele:

- faptul că este titular al dreptului de proprietate asupra unei locuințe, chiriaş ori că dispune cu titlu stabil de o locuință,
- locuința este dotată corespunzător desfăşurării normale a activităților cotidiene,
- locuința are o suprafață modică astfel încât să permită păstrarea unui spațiu individual, pentru toți membrii familiei,
- în cadrul imobilului există un grup sanitar corespunzător, precum şi alte asemenea împrejurări;

Un rol important îl joacă în vederea stabilirii locuinței minorului şi vârsta acestuia, existând o practică a instanțelor de judecată pe deplin justificată de a stabili locuința minorilor care au o vârstă fragedă, respectiv 1-3 ani la mamă, întrucât mama este cea care are de regulă rolul de a se ocupa de toate aspectele ce țin de hrănirea, îngrijirea, spălarea şi precum şi de întreținerea în bună stare a locuinței. Având în vedere faptul că această procedură este una de urgență, este de recomandat să fie propuse probe care nu necesită un interval de timp îndelungat pentru a fi administrate.

Un alt factor extrem de important pentru luarea unei decizii în acest sens, este opinia minorului care este audiat de instanța de judecată. Conform dispozițiilor Codului civil[12], în

---

[12] Art. 264 Ascultarea copilului

(1) În procedurile administrative sau judiciare care îl privesc, ascultarea copilului care a împlinit vârsta de 10 ani este obligatorie. Cu toate acestea, poate fi ascultat şi copilul care nu a împlinit vârsta de 10 ani, dacă autoritatea competentă consideră că acest lucru este necesar pentru soluționarea cauzei.

(2) Dreptul de a fi ascultat presupune posibilitatea copilului de a cere şi a primi orice informație, potrivit cu vârsta sa, de a-şi exprima opinia şi de a fi informat asupra consecințelor pe care le poate avea aceasta, dacă este respectată, precum şi asupra consecințelor oricărei decizii care îl priveşte.

(3) Orice copil poate cere să fie ascultat, potrivit prevederilor alin. (1) şi (2). Respingerea cererii de către autoritatea competentă trebuie motivată.

astfel de litigii este obligatorie audierea minorului în măsura în care acesta a împlinit vârsta de 10 ani, iar în cazul în care acesta nu a împlinit această vârstă, va rămâne la latitudinea instanței necesitatea unei astfel de audieri. De cele mai multe ori chiar la primul termen de judecată instanța va solicita audierea minorului, deoarece este deosebit de importantă asigurarea unui cadru familial propice asigurării unei permanente stări de confort pentru minor. Există situații în care instanța poate stabili locuința minorului la unul din părinți în cadrul acestei proceduri urgente, chiar fără a asculta punctul lor de vedere, în camera de consiliu, în urma ascultării copilului minor. Opinia copilului are o deosebită importanță întrucât ceea ce se urmăreşte în principal în cadrul oricărei proceduri judiciare ce implică prezența copiilor minori este protejarea interesului superior al acestuia. Cu atât mai mult, în cazurile în care minorul a fost supus abuzurilor fizice sau psihice, instanța are îndatorirea de a fi extrem de precaută şi de a asigura, prin hotărârea pe care o va da, înlăturarea stărilor conflictuale de orice natură şi îndepărtarea minorului de mediul violent.

De asemenea un alt aspect care nu este de neglijat este faptul că, în asemenea situații se efectuează o anchetă socială de către Autoritatea Tutelară competentă care va analiza condițiile de dezvoltare şi creştere de care minorul ar putea beneficia atât la locuința mamei cât şi a tatălui. Rezultatul acestei anchete este extrem de important pentru luarea unei hotărâri cât mai informate de către instanța de judecată.[13]

---

(4) Opiniile copilului ascultat vor fi luate în considerare în raport cu vârsta şi cu gradul său de maturitate.

(5) Dispozițiile legale speciale privind consimțământul sau prezența copilului, în procedurile care îl privesc, precum şi prevederile referitoare la desemnarea de către instanță a unui reprezentant în caz de conflict de interese rămân aplicabile

[13] Despre ancheta socială si obiectivele acesteia am detaliat în secțiunea 2.4.2.

2.2.3. Stabilirea contribuției părinților la întreținerea copilului minor

Întreținerea copilului minor este pe de o parte, o obligație ce le revine ambilor părinți, iar pe de altă parte reprezintă un drept al minorului care trebuie să beneficieze de o cât mai bună creştere şi educare.

În toate litigiile care vizează relațiile de familie este necesară stabilirea modalității în care părinții înțeleg să contribuie la întreținerea copilului minor. Având în vedere faptul că litigiile pe fond, cum sunt spre exemplu procesele de divorț, procesele prin care se stabileşte cu titlu definitiv locuința minorului, pot avea o întindere relativ mare în timp, pe calea ordonanței preşedințiale, la solicitarea oricăruia dintre părinți se poate stabili contribuția părinților la creşterea minorului până la fixarea acestei probleme de către instanța care judecă acțiunea de bază.

La fel ca şi în cazul acțiunilor în justiție principale, întreținerea poate fi prestată fie în natură fie prin plata unei pensii de întreținere. De cele mai multe ori victimele violenței domestice care se separă de agresor şi care locuiesc împreună cu copilul minor, preferă şi solicită pe calea ordonanței, îndeplinirea de către celălalt părinte a îndatoririi de a contribui la creşterea minorului prin plata unei pensii de întreținere. Aceasta se datorează faptului că, pe de o parte, se limitează contactul între victimă şi agresor întrucât, spre exemplu plata pensiei poate fi efectuată prin virament bancar, iar pe de altă parte pentru că, de regulă, părintele care locuieşte cu copilul minor cunoaşte în amănunt obiceiurile copilului, lucrurile, hainele precum şi hrana de care acesta are nevoie.

Conform dispozițiilor Codului civil, în cazul în care cel interesat solicită plata unei pensii de întreținere, este important de ştiut faptul că, cuantumul acesteia se calculează prin raportare la numărul de copii precum şi prin raportare la venitul lunar net al celui care va fi obligat la plata pensiei.

Pensia de întreţinere va fi până la o pătrime din venitul lunar net în cazul în care se datorează pensie de întreţinere unui singur copil, de 1/3 din acest venit în cazul în care sunt 2 copii şi de 1/2 din venitul lunar net când foştii parteneri de viaţă au 3 sau mai mulţi copii. În măsura în care cel care va fi obligat să plătească nu are venituri atunci cel care formulează cererea poate solicita plata unei pensii de întreţinere în cuantum de o 1/4, 1/3 respectiv 1/2 (în funcţie de numărul copiilor) din venitul minim pe economie.

Este important de reţinut faptul că, dacă instanţa de judecată admite cererea de obligare la plata pensiei de întreţinere de către fostul partener, şi emite în acest sens o ordonanţă preşedinţială care rămâne definitivă, în măsura în care această obligaţie nu este îndeplinită, cel care ar trebui să primească plata se poate adresa unui executor judecătoresc pentru demararea procedurilor de executare silită a hotărârii, şi astfel cel obligat va fi forţat să îşi îndeplinească această obligaţie, bineînţeles numai în măsura în care are venituri sau alte bunuri, active.

2.2.4. Stabilirea modului de exercitare a autorităţii părinteşti

Regulă în ceea ce priveşte autoritatea părintească, conform dispoziţiilor codului civil este ca ambii părinţi să exercite în comun autoritatea părintească asupra copilului lor, adică ambii părinţi sunt implicaţi în luarea deciziilor cu privire la viaţa, creşterea, educarea şi viitorul copilului, având îndatorirea de a se consulta reciproc cu privire la aceste aspecte.

Prin procedura ordonanţei preşedinţiale, regula şi totodată practica majoritară a instanţelor de judecată este aceea că, printr-o astfel de procedură nu se poate solicita exercitarea autorităţii părinteşti exclusiv de către un singur părinte, fiind considerată o chestiune ce trebuie stabilită de

judecătorul sesizat cu cererea principală conform regulilor obişnuite de judecată, iar nu prin această procedură urgentă.

Însă este important de precizat că această practică este în curs de schimbare având în vedere faptul că tot mai multe instanțe din țară pronunță ordonanțe preşedințiale prin care stabilesc o astfel de măsură provizorie pentru asigurarea unei protecții eficiente a intereselor copiilor minori.

Conform Legii nr. 272/2004 privind protecția şi promovarea drepturilor copilului, se consideră motive întemeiate pentru că instanța de judecată să decidă că autoritatea părintească să se exercite de către un singur părinte, următoarele: alcoolismul, boala psihică, dependența de droguri a celuilalt părinte, violența față de copil sau față de celălalt părinte, condamnările pentru infracțiuni de trafic de persoane, trafic de droguri, infracțiuni cu privire la viața sexuală, infracțiuni de violență, precum şi orice alt motiv legat de riscurile pentru copil, care ar deriva din exercitarea de către acel părinte a autorității părinteşti.

Aşadar în cazurile grave, unde datorită unor astfel de impedimente extrem de serioase, relațiile de familie nu mai pot fi desfăşurate normal, deci unul dintre părinți pierde practic controlul asupra propriei lui persoane nemaifiind pe deplin capabil de a urmări, prin acțiunile sale, protejarea copilului său şi asigurarea creşterii şi dezvoltării acestuia, se poate lua această măsură cu titlu temporar până la soluționarea cererii principale.

Într-o sentință pronunțată recent, instanța de judecată a admis o cerere de emitere a unei ordonanțe preşedințiale prin care s-a solicitat că exercitarea autorității părinteşti să se realizeze de către mamă[14], datorită faptului că tatăl minorei fusese condamnat penal pentru infracțiuni de violență, era cercetat penal pentru infracțiunea de trafic de

[14] Sentința Civilă nr. 2000/2016 pronunțată de Judecătoria Cluj-Napoca în data de 26.02.2016

droguri, a exercitat în repetate rânduri acte de violență asupra mamei, dar mai ales deoarece acesta era dependent de droguri, fiind internat de 4 ori la clinica de Psihiatrie secția de dezintoxicare. Astfel, instanța de judecată a apreciat că, având în vedere starea conflictuală dintre soți, pentru asigurarea interesului superior al minorei este mai adecvat ca, provizoriu, autoritatea părintească să fie exercitată numai de mamă, pentru a se evita potențialele conflicte ce ar putea deriva din necesitatea adoptării unor decizii privind copilul.

Aşadar în cazul în care, din relațiile dintre soți sau concubini au rezultat copii minori, şi unul dintre parteneri are un comportament deviant caracterizat de violență, este dependent de substanțe interzise, consumator cronic de alcool ori exercită asupra membrilor de familie acte de violență fizică şi psihică, sau alte asemenea comportamente, celălalt părinte ar trebui să solicite luarea unei astfel de măsuri provizorii în vederea protejării copilului, până la soluționarea acțiunii principale.

Exercitarea, de către un singur părinte, a autorității părinteşti asupra copiilor minori, solicitată prin acțiunea de bază (fie că este solicitată prin intermediul acțiunii de divorț ori distinct) poate fi cerută şi pe calea procedurii ordonanței preşedințiale, pentru a fi dispusă până în momentul în care instanța de judecată ce soluționează această acțiune pronunță o hotărâre pe fond.

2.2.5. Stabilirea unui program de vizită a minorului pentru părintele care locuieşte separat de acesta

Până la soluționarea acțiunii principale introduse, părintele care nu locuieşte alături de copiii săi, poate solicita prin intermediul ordonanței preşedințiale, stabilirea unui program provizoriu de vizitare a copiilor săi.

La stabilirea acestui program este important de avut în vedere programul zilnic al minorului, programul şcolar,

activitățile extraşcolare, precum şi faptul că este necesar ca în ciuda faptului că părinții sunt separați, copilul să aibă parte de o creştere şi dezvoltare normală.

În cele ce urmează vom expune un exemplu de program de vizită ce ar putea fi stabilit prin această procedură urgenta până la tranşarea definitivă a acestei probleme în cadrul unei acțiuni separate:

- un sfârşit de săptămână, o dată la două săptămâni, cu luarea minorului de la domiciliul părintelui la care se află vinerea la ora 17:00 şi aducerea lui duminica la ora 19:00
- în vacanța de vară, timp de o lună
- în anii pari, copilul să petreacă sărbătorile de Paşte la mamă şi Crăciunul la tată, iar în anii impari invers.
- cu ocazia zilelor de naştere a copilului şi a mamei, cu luarea copilului de la domiciliul părintelui la care se află la ora 09:00 şi aducerea acestuia la ora 20:00, dacă este vorba despre o zi nelucrătoare, respectiv cu luarea copilului după terminarea programului de şcoală şi aducerea acestuia la ora 20:00, dacă este vorba despre o zi lucrătoare

Prin intermediul cererii de emitere a ordonanței preşedințiale, părintele separat de copilul său poate propune un program de vizitare a copilului, conform posibilităților sale, dar care trebuie să satisfacă pe deplin interesul copilului minor.

Procedura de judecată

Procedura ordonanței preşedințiale se desfăşoară de urgență având în vedere scopul său: protejarea unor drepturi şi interese ce reclamă o acțiune grabnică. Din acest motiv ordonanța poate fi dată şi fără citarea părților iar, în cazuri urgente chiar în aceeaşi zi.

Cererea de emitere a ordonanței preşedințiale se adresează Judecătoriei în a cărei rază teritorială se află domiciliul sau reşedința persoanei ocrotite.

Aceasta va fi însoțită în primul rând de următoarele documente:

- copie legalizată/conformă cu originalul a certificatului de naştere al copilului minor(în măsura în care din relația dintre părți au rezultat copii),
- copie conformată cu originalul a acțiunii de fond (acțiune de divorț, acțiune în stabilirea programului de vizită, sau alte asemenea acțiuni),
- copie conformă cu originalul a certificatului de căsătorie (dacă este cazul),
- copie conformă cu originalul a cărții de identitate a solicitantului;

Cu privire la dovezile ce pot fi utilizate în această procedură, având în vedere caracterul urgent specific, este important de ştiut faptul că nu pot fi încuviințate probe a căror administrare necesită un timp îndelungat.

Pot fi propuse ca mijloace de probă şi încuviințate de către instanță: audierea martorilor, interogatoriul pârâtului, ancheta socială, înscrisuri etc. De exemplu, efectuarea unui raport de expertiză psihologică a minorului, ori a soțului care are o conduită abuzivă este – în principiu – incompatibilă cu o astfel de procedură, deoarece efectuarea unui asemenea raport reclamă o perioadă îndelungată de timp şi tinde la întârzierea considerabilă a soluționării cererii. De asemenea solicitările înaintate instanței la primul termen de judecată pentru efectuarea unor adrese către diverse instituții, cum ar fi spre exemplu către Institutul de Medicină legală în vederea comunicării certificatelor medico-legale care atestă actele de violență fizică îndurate de victimă, necesită de regulă un interval mai mare de timp, iar marea majoritate a cazurilor

instanțele de judecată resping astfel de solicitări tocmai datorită necesității soluționării de urgență a cererii introduse.

Pentru sporirea şanselor de reuşită a cererilor de emitere a ordonanței preşedințiale înaintate în contextul relațiilor de familie deteriorate prin intruziunea violenței, victima trebuie să depună o dată cu această cerere, în măsura în care dispune de astfel de probe, următoarele:

● Certificatele medico-legale emise de Institutele de Medicină Legală care atestă:

- actele de violență fizică la care a fost supusă victima,
- descrierea modului de exercitare a violenței,
- zona vizată de astfel de acte,
- numărul de zile de îngrijiri medicale de care victima a avut nevoie;

Împrejurările constatate de medicii specialişti vor indica conduita agresivă a celui ce se face vinovat de astfel de acte, vor arăta pericolul la care membrii de familie sunt expuşi ca efect al unor astfel de manifestări, iar în măsura în care din relațiile de familie au rezultat copii minori, influența negativă pe care o astfel de persoană o are cu privire la dezvoltarea copilului dar şi riscul ridicat ca minorul să devină o țintă a izbucnirilor agresive ale părintelui violent. În măsura în care însăşi copilul este victima actelor de violență, cu atât mai mult va fi indicată necesitatea luării, cu caracter de urgență, a unor măsuri pentru îndepărtarea unui asemenea pericol viitor, pentru stabilirea locuinței copilului alături de părintele care nu utilizează astfel de acțiuni şi chiar, în situațiile extrem de grave unde spre exemplu unul dintre părinți exercită acte de violență cu caracter de repetiție atât față de copii cât şi față de partener, pot constitui un veritabil indicator al necesității stabilirii exercitării autorității părinteşti exclusive în favoarea părintelui ce nu manifestă o asemenea conduită.

Astfel de constatări sunt foarte utile mai ales în ipoteza în care prin intermediul cererilor înaintate se urmăreşte luarea următoarelor măsuri: stabilirea domiciliului minorului la părintele solicitant, exercitarea autorității părinteşti exclusive de către solicitant precum şi pentru împiedicarea stabilirii, în măsura în care părintele agresiv solicită, unui program de vizită mai larg pentru acesta.

Este extrem de important ca acest document, în măsura în care victima îl posedă, să fie anexat cererii de emitere a ordonanței preşedințiale, evitându-se astfel o eventuală respingere a solicitării adresate instanței pentru ca aceasta să efectueze o adresă către Institut în vederea comunicării certificatului medico-legal şi care ar întârzia desfăşurarea procesului,

● Plângerile penale depuse împotriva agresorilor, procesele verbale încheiate de organele de urmărire penală (dacă există astfel de acte) sau alte înscrisuri care atestă conduita îndoielnică a celui care a neglijat păstrarea cadrului armonios al unei familii

În cazurile în care fie unul dintre parteneri fie chiar copilul acestora, care a fost o victimă a unor acțiuni de amenințare, loviri sau alte violențe, agresiuni sexuale, abandonul de familie, sau chiar furt, a decis să sesizeze organele judiciare cu privire la astfel de fapte, trebuie să păstreze copii ale actelor prin care a sesizat organele competente ori ale proceselor verbale de constatare a săvârşirii unor asemenea infracțiuni.

Păstrarea unor astfel de documente este utilă tocmai pentru a arăta instanței de judecată caracterul urgent şi necesar al luării unor măsuri de protejare a copilului, sau chiar a partenerului supus unor acțiuni precum cele enumerate anterior, mai ales în contextul în care partenerii sunt separați faptic şi se pune problema stabilirii unui program de vizită

pentru copilul acestora, aspect ce implică totodată o eventuală întâlnire între victimă şi agresor.

De asemenea, în măsura în care în dosarul penal deschis cu privire la agresor, s-au luat față de acesta măsuri preventive precum: arestarea preventivă, arestul la domiciliu, reținerea, controlul judiciar sau controlul judiciar pe cauțiune – ordonanțele procurorului sau încheierile judecătorului de drepturi şi libertăți prin care s-au dispus măsurile şi în care sunt expuse faptele săvârşite, reprezintă un important mijloc de probă cu privire la conduita acestuia şi sunt importante pentru luarea, de către instanța de judecată, a unei decizii favorabile spre exemplu cu privire la solicitarea exercitării autorității părinteşti exclusive.

La fel ca şi în cazul certificatului medico-legal, şi aceste documente trebuie anexate cererii de emitere a ordonanței preşedințiale.

● Capturi ale conversațiilor purtate pe rețelele de socializare, corespondența prin mesaje de tip sms, fotografii,înregistrări audio şi/sau video sau alte asemenea mijloace de probă

În funcție de ceea ce se urmăreşte prin cererea adresată instanței, pot fi folosite astfel de mijloace de probă care pot dovedi aspecte privind modul de desfăşurare a relațiilor de familie. Referitor la depunerea acestora, ca şi în cazul celorlalte înscrisuri, este recomandată anexarea acestora cererii înaintate instanței.

● Interogatoriul părții adverse

Luarea interogatoriului agresorului, sau celui față de care se urmăreşte luarea unor măsuri pe calea ordonanței preşedințiale poate constitui o probă extrem de lămuritoare cu privire la comportamentul celui căruia i se ia.

Interogatoriul presupune adresarea de întrebări părții adverse cu privire la aspectele pe care, cel care inițiază procedura judiciară le poate utiliza în favoarea sa şi care au legătură cu măsurile solicitate. Prin răspunsurile date la întrebările victimei, se pot obține chiar recunoaşteri ale comportamentului deviant manifestat de agresor, se pot observa numeroase trăsături de caracter, obiceiuri ori alte împrejurări care reflectă personalitatea acestuia.

Este însă important de precizat faptul că, în măsura în care partea căreia i se adresează întrebări nu răspunde sincer la întrebările puse, interogatoriul se poate întoarce împotriva celui care l-a formulat. Spre exemplu, se întâmplă relativ frecvent ca în cursul unor procese care privesc relațiile de familie, cum ar fi, de pildă, în cauzele care au ca obiect stabilirea domiciliului copilului minor la părintele neagresiv, celălalt părinte să nu recunoască spre exemplu conduita ieşită din sfera normalului care îl caracterizează şi care justifică o asemenea măsură cu prilejul întrebărilor formulate la interogatoriu.

O astfel de probă poate fi pe de o parte utilă, în măsura în care partea adversă răspunde conform realității, însă pe de altă parte poate fi nefolositoare dacă răspunsurile date sunt false sau chiar tind la o veritabilă denaturare a realității.

În măsura în care se utilizează această probă, este de recomandat ca interogatoriul să fie pregătit chiar pentru prima înfățişare înaintea instanței de judecată, astfel încât dacă partea adversă se prezintă, acesta să poată fi luat pe loc şi astfel nu este întârziată sub nicio formă procedura de judecată a ordonanței preşedințiale.

● Audierea martorilor

Utilizarea probei cu martorii este extrem de utilă în măsura în care aceştia cunosc aspecte ce ar putea susține temeinicia solicitărilor efectuate prin această procedură, însă este necesar a fi subliniat faptul că acest mijloc de probă ridică

anumite probleme prin raportare la caracterul urgent al procedurii.

Este recomandat, mai ales în procesele care vizează relațiile de familie, care au ca obiect luare unor măsuri, fie şi numai cu caracter temporar precum sunt cele luate prin această procedură judiciară, ca judecătorul să asculte şi alte persoane care au asistat la episoadele desfăşurate între părți, care cunosc situația concretă a victimei, şi deci care pot servi, prin informațiile pe care le dețin, la pronunțarea unei soluții favorabile solicitantului.

Dacă se propune de către solicitant audierea unui martor, acesta are îndatorirea de a indica prin cererea de emitere a ordonanței preşedințiale, numele şi prenumele martorilor propuşi precum şi adresa la care aceştia locuiesc şi unde pot fi citați. De preferat însă ar fi ca martorul să fie adus chiar la primul termen de judecată, iar în cazul în care audierea acestuia va fi încuviințată, martorul să poată fi audiat chiar în acea şedință pentru a respecta caracterul urgent al procedurii.

De reținut este faptul că instanța, are tendința de a respinge probele care conduc la prelungirea unui astfel de proces.

• Ancheta socială

Ancheta socială se efectuează de Autoritatea Tutelară şi este obligatorie în procesele în care sunt implicați copiii minori. Această anchetă are drept obiectiv verificarea mai multor aspecte precum: studierea situației persoanelor aflate în conflict precum şi adatelor personale şi familiale ale acestora, verificarea domiciliului părților, cercetarea stării de sănătate a copilului, a stării materiale a părinților. Rezultatul unei astfel de anchete are ca rezultat exprimarea de către autoritatea tutelară a unui punct de vedere cu privire în legătură cu solicitările efectuate în procedura ordonanței preşedințiale.

Spre exemplu, în ipoteza în care mama a solicitat stabilirea domiciliului copilului minor la ea, în urma efectuării

anchetei la domiciliul acesteia, autoritatea tutelară va indica în ce măsură condițiile de trăi pe care le oferă acea locuință sunt potrivite pentru copil şi totodată va înainta o recomandare, în măsura în care opinează în acest sens, în vederea stabilirii domiciliului copilului minor la mamă. Este posibil ca, în urma realizării acestei cercetări, autoritatea tutelară, din contră, să opineze în sens opus, şi anume că locuința respectivă nu ar corespunde nevoilor copilului şi pe cale de consecință va înainta un punct de vedere, în sensul că nu ar fi oportună stabilirea domiciliului minorului la mamă.

Rezultatul unei astfel de anchete reprezintă un instrument extrem de util în vederea luării, de către judecător a unei decizii care să satisfacă pe deplin interesul superior al copilului.

Chiar şi în situația în care cel care formulează o cerere pentru luarea unei măsuri provizorii prin procedura ordonanței preşedințiale nu solicită efectuarea unei astfel de anchete, instanța de judecată din oficiu o va solicita. De cele mai multe ori judecătorul înaintează o adresă Autorității Tutelare competente imediat după înregistrarea cererii în vederea efectuării anchetei.

Aceste mijloace de probă au fost indicate cu titlu exemplificativ, putând fi utilizate şi alte mijloace de probă în măsura în care nu conduc la întârzierea judecății cererii de emitere a ordonanței preşedințiale.

Aceste probe încuviințate şi ulterior administrate în cursul judecății, vor servi în mod neîndoielnic unei cât mai echitabile şi temeinice hotărâri judecătoreşti care va satisface în primul rând interesul copilului minor. Conform dispozițiilor legale aplicabile, instanța poate să amâne pronunțarea unei hotărâri în această procedură pentru cel mult 48 de ore.

Hotărârea pronunțată de instanța de judecată poate fi atacată cu apel de partea care este nemulțumită de hotărârea dată. Aşadar, dacă victima nu a obținut ceea ce a urmărit prin

cererea adresată instanței, mai are la dispoziție o cale de atac şi, pe cale de consecință, va beneficia de o nouă judecată a cererii sale. De asemenea, dacă partea adversă va fi cea nesatisfăcută de sentința pronunțată, va putea introduce calea de atac cu privire la aspectele ce o nemulțumesc din această sentință. Apelul se judecă de instanța superioară celei ce a pronunțat hotărârea, respectiv de Tribunal. Şi calea de atac a apelului este supusă aceluiaşi regim de urgență ce caracterizează judecata în fața primei instanțe. Cererea de apel se introduce în termen de cel mult 5 zile de la pronunțarea hotărârii. Hotărârea pronunțată de instanța de apel este definitivă.

Este important de reținut faptul că dacă niciunul dintre participanții la acest proces nu va introduce calea de atac hotărârea primei instanțe va rămâne definitivă.

3. Divorțul

3.1 Divorțul prin acordul părților

Conform dispozițiilor legale în materie, divorțul prin acordul soților îmbracă următoarele forme:

3.1.1. Divorțul prin acord pe cale judiciară
3.1.2. Divorțul prin acord pe cale administrativă
3.1.3. Divorțul prin acord pe cale notarială

Indiferent de formă de desfacere a căsătoriei prin acord, aleasă de soți, respectiv judiciară, administrativă şi notarială cea mai importată condiție pentru admisibilitate, este existența consimțământului liber şi neviciat al soților.

3.1.1. Divorț prin acord pe cale judiciară

Spre deosebire de reglementarea din Codul familiei, care permitea desfacerea căsătoriei prin acordul părților, în fața instanțelor de judecată, doar dacă trecea cel puțin un an de la încheierea căsătoriei şi doar dacă nu existau copii minori rezultați în urma acesteia, noua reglementare permite soților desfacerea căsătoriei prin acord, în fața instanțelor de judecată, indiferent de durata căsătoriei şi indiferent dacă există sau nu copii minori rezultați din căsătorie.

În baza dispozițiilor legale în vigoare[15] la acest moment, observăm două modalități de desfacere a căsătoriei prin acordul părților, în fața instanțelor de judecată:

1. Divorțul la cererea ambilor soți;

2. Divorțul la cererea unuia dintre soți, acceptată de către celălalt soț.

[15] art. 373 lit. a) Noul Cod Civil

Instanța competentă să pronunțe desfacerea căsătoriei prin acordul soților.

În cazul acțiunilor de desfacere a căsătoriei prin acord, instanța competentă să se pronunțe asupra cererii de desfacere a căsătoriei este judecătoria în circumscripția căreia se află ultimul domiciliu comun al soților, dacă cel puțin unul dintre soți mai locuieşte la ultimul domiciliu comun.[16]

În cazul în care soții nu au avut niciodată domiciliu comun sau dacă nici unul dintre soți nu mai locuieşte la ultimul domiciliu comun, instanța competentă să se pronunțe asupra cererii de desfacere a căsătoriei este judecătoria de la domiciliul soțului chemat în judecată.[17]

Întrucât în astfel de cauze nici unul dintre soți nu poate deține în adevăratul sens al cuvântului calitatea de persoană chemată în judecată, reiese că avem o competență teritorială alternativă, în lipsa unei locuințe comune, între instanțele de judecată de la domiciliile soților.

Condițiile generale pentru pronunțarea de către instanțele de judecată a desfacerii căsătoriei prin acordul părților.

Pentru a pronunța o hotărâre judecătorească de desfacere a căsătoriei prin acordul soților, indiferent dacă la cererea ambilor soți sau la cererea unuia dintre soți, acceptată de către celălalt soț, instanțele de judecată trebuie să verifice îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții:

- căsătoria să fie valabil încheiată;
- existența capacității depline de exercițiu a soților;

[16] art. 914 alin. (1) Noul Cod de Procedură Civilă
[17] art. 914 alin. (2) Noul Cod de Procedură Civilă

- existența consimțământului liber şi neviciat al soților cu privire la desfacerea căsătoriei;[18]

- achitarea unei taxe de timbru în cuantum de 200 lei, potrivit dispozițiilor legale în vigoare.

În cazul în care soții nu au posibilitatea de a achita taxa de timbru în cuantum de 200 lei, aceştia pot solicita instanței, printr-o cerere separată, fie scutirea de la plata taxei de timbru, fie eşalonarea acesteia.[19]

În continuare, pentru ca instanțele de judecată să pronunțe desfacerea căsătoriei prin acordul părților, interesează acordul efectiv al soților cu privire la desfacerea căsătoriei.

Astfel, există posibilitatea ca acordul părților să se limiteze strict la desfacerea căsătoriei şi nu şi la cererile accesorii.

În ceea ce priveşte cererile accesorii, soții fie se înțeleg, fie nu se înțeleg, sens în care vor solicita instanței de judecată să hotărască cu privire la acestea.

Cererile accesorii se referă la numele pe care fiecare dintre soți îl va purta în urma desfacerii căsătoriei, exercitarea autorității părinteşti, stabilirea locuinței copilului/copiilor minori în urma desfacerii căsătoriei, stabilirea contribuției fiecărui părinte la cheltuielile de creştere, educare, învățătură şi pregătire profesională a copilului/copiilor rezultați din căsătorie, precum şi orice alte astfel de cereri.

---

[18] Lupaşcu, D., Crăciunescu, C. M., „Dreptul Familiei în Noul Cod Civil", Editura Universul Juridic, 2012, pag. 217-218

[19] art. 33 şi art. 42 din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele de timbru

Procedura în fața instanțelor de judecată, în cazul desfacerii căsătoriei prin acordul părților.

- Divorțul la cererea ambilor soți

Cererea de divorț se semnează de către ambii soți sau de către un mandatar comun, cu procură specială autentică.

În cazul în care mandatarul este avocat, acesta va certifica semnătura soților, potrivit dispozițiilor legale în vigoare.[20]

În urma formulării şi înregistrării cererii de desfacere a căsătoriei, instanța de judecată va verifica dacă există consimțământul soților cu privire la desfacerea căsătoriei, după care va fixa termen pentru soluționarea cererii în camera de consiliu.

La termenul de judecată fixat pentru soluționarea cererii de desfacere a căsătoriei, instanța de judecată verifică dacă soții stăruie sau nu în desfacerea căsătoriei.

În cazul în care într-adevăr soții stăruie în desfacerea căsătoriei, instanța de judecată va pronunța desfacerea căsătoriei, fără a administra alte probe în susținerea cererii acestora.[21]

Prin aceeaşi hotărâre, instanța de judecată se va pronunța şi cu privire la eventualele cereri accesorii, în cazul în care soții se înțeleg asupra acestora.

În cazul în care soții nu se înțeleg asupra cererilor accesorii, instanța de judecată va dispune administrarea de probe cu privire la aceste cereri.[22]

În urma administrării probelor necesare soluționării cererilor accesorii şi când instanța de judecată se consideră întru totul lămurită, aceasta pronunță o hotărâre prin care dispune desfacerea căsătoriei, soluționând totodată şi cererile accesorii ale soților.

---

[20] art. 928 Noul Cod de Procedură Civilă
[21] art. 930 alin. (1) Noul Cod de Procedură Civilă
[22] art. 930 alin. (2) Noul Cod de Procedura Civilă

Hotărârea judecătorească cu privire la desfacerea unei căsătorii este definitivă, ceea ce înseamnă că nu poate fi atacată la instanța superioară celei căreia s-a pronunțat prima dată, pe când hotărârea judecătorească cu privire la cererile accesorii poate fi atacată de către oricare dintre soți la instanța superioară.[23]

- Divorțul pe baza cererii unuia dintre soți acceptată de celălalt soț

Pentru că instanța de judecată să pronunțe desfacerea căsătoriei în acest caz, vor trebui îndeplinite o serie de condiții, după cum urmează:

- recunoaşterea de către soțul chemat în judecată a faptelor care au dus la destrămarea căsătoriei;
- soțul care a formulat şi înregistrat cererea de divorț să fie de acord cu desfacerea căsătoriei pe baza acordului soților.[24]

În acest caz, dacă soțul care a formulat şi înregistrat cererea de divorț nu este de acord cu desfacerea căsătoriei pe baza acordului soților, recunoaşterea faptelor care au dus la destrămarea căsătoriei de către soțul chemat în judecată constituie doar mijloc de probă, pe baza căruia instanța de judecată va admite cererea de divorț şi pe baza căruia aceasta va stabili culpa exclusivă a soțului care şi-a recunoscut faptele care au dus la destrămarea căsătoriei.[25]

3.1.2. Divorțul prin acord pe cale administrativă

Definiția divorțului pe cale administrativă este reglementată de dispozițiile articolului 375 alineat 1 Cod civil.

---

[23] art. 930 alin. (4) Noul Cod Civil

[24] Avram M., „Drept Civil. Familia", Editura Hamangiu, Bucureşti, 2013, pag. 120

[25] Avram, M., „Drept Civil. Familia", Editura Hamangiu, Bucureşti, 2013, pag. 120

Astfel, ***dacă soții sunt de acord cu divorțul şi nu au copii minori, născuți din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați, ofițerul de stare civilă de la locul încheierii căsătoriei sau al ultimei locuințe comune a soților poate constata desfacerea căsătoriei prin acordul soților, eliberându-le un certificate de divorț, potrivit legii.***

Din dispozițiile legale redate, rezultă că pentru a se realiza divorțul pe cale administrativă este necesar ca soții să nu aibă copii minori, indiferent dacă aceştia sunt născuți din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați. Este important de avut în vedere faptul că referitor la copiii din afara căsătoriei textul de lege nu se referă la situația în care un soț său fiecare soț are copii dintr-o căsătorie anterioară ci la ipoteza în care soții ce doresc divorțul au copii născuți şi concepuți înainte de încheierea căsătoriei iar aceştia au fost recunoscuți de către ambii.

Cererea de divorț pe cale administrativă, trebuie formulată în scris, semnată personal de către ambii soți şi se depune de către aceştia împreună, la ofițerul de stare civilă din cadrul primăriei unde s-a încheiat căsătoria sau pe raza căreia se află ultima locuință comună a soților.

<u>În cuprinsul cererii de divorț, fiecare dintre soți trebuie să declare pe proprie răspundere următoarele:</u>

1. Este de acord cu desfacerea căsătoriei,
2. Nu are copii minori cu celălalt soț, din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați de către ambii,
3. Nu este pus sub interdicție,
4. Nu a mai solicitat altor autorități desfacerea căsătoriei,
5. Trebuie menționată ultima adresă a locuinței comune a soților,

6. Numele de familie pe care soții doresc să-l poarte după desfacerea căsătoriei;

La cererea astfel formulată, soții trebuie să anexeze următoarele documente:

1. Certificatele de naştere şi de căsătorie ale soților, în original şi în copie,

2. Cartea de identitate în original şi în copie,

3. Declarație dată în fața ofițerului de stare civilă, în situația în care ultima locuință comună nu este aceeaşi cu domiciliul sau reşedința ambilor soți menționată pe actele de identitate;

După depunerea cererii şi a actelor arătate mai sus, ofițerul de stare civilă înregistrează dosarul şi acordă soților un termen de gândire cu privire la desfacerea căsătoriei, de 30 de zile.

După ce a expirat termenul de 30 de zile, este necesar ca soții să se prezinte personal, împreună, iar ofițerul de stare civilă verifică dacă soții stăruie în desfacerea căsătoriei. În caz afirmativ, ofițerul de stare civilă, constată desfacerea căsătoriei prin acordul soților urmând a elibera certificatul de divorț în termen de aproximativ 5 zile lucrătoare.

Certificatul de divorț se întocmeşte în 3 exemplare originale, din care două urmează a fi înmânate soților iar un exemplar rămâne la dosarul de divorț.

În cadrul procedurii desfacerii căsătoriei pe cale administrativă, în cuprinsul certificatului de divorț nu apare înscrisă nicio mențiune cu privire la motivele ce au stat la baza divorțului sau culpa soților. [26]

---

[26] Lupaşcu, D., Crăciunescu C. M., „Dreptul Familiei în noul Cod civil", Ed. A II-a, Universul Juridic Bucureşti, 2012, pag 236

3.1.3. Divorț prin acord pe cale notarială

În baza dispozițiilor legale, notarul public este abilitat să constate divorțul prin acordul soților şi să elibereze certificatul de divorț.

Divorțul prin acordul soților în fața notarului public se poate efectua inclusiv dacă există minori născuți din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați.

<u>Divorțul în fața notarului public – fără copii minori.</u>

1. Competența teritorială a notarului public

Notarul public competent pentru desfacerea căsătoriei este notarul public de la locul căsătoriei sau cel de la ultimul domiciliu comun al soților.[27]

Astfel, competența teritorială a notarului public este alternativă, sens în care soții se pot adresa fie notarului public din localitatea unde aceştia au încheiat căsătoria, fie notarului public din localitatea unde se află domiciliul comun la momentul formulării cererii de divorț.

Dovada ultimului domiciliu comun se poate face, după caz:

- printr-o declarație pe propria răspundere dată de către fiecare soț, autentificată în fața notarului public, din care să rezulte care a fost ultimul domiciliu comun al soților, chiar dacă în cartea de identitate figurează un alt domiciliu;
- cu actele de identitate ale soților, din care rezultă domiciliul sau reşedința comună a soților.[28]

2. Procedura divorțului în fața notarului public

Această procedură se realizează în două etape:

- Depunerea cererii de divorț

Cererea de divorț se depune la notarul public competent, potrivit explicațiilor din rândurile de mai sus, de către ambii

---

[27] art. 375 alin. (1) Noul Cod Civil

[28] http://notariat-tineretului.net/divort/divortul-la-notar

soți sau de către un reprezentant împuternicit cu procură notarială autentică.

O dată cu cererea de divorț se depun certificatele de naştere ale celor doi soți, actele de identitate ale celor doi soți şi certificatul de căsătorie.

- Eliberarea certificatului de divorț.

De la momentul înregistrării cererii de divorț şi până la momentul eliberării certificatului de divorț, notarul public va acorda un termen de 30 de zile pentru o eventuală retragere a cererii de divorț de către soți.

La termenul fixat de către notarul public şi în cazul în care în decursul celor 30 de zile soții nu şi-au retras cererea de divorț, notarul public se va asigura de îndeplinirea următoarelor cerințe:

- prezența personală a ambilor soți;

După cum am arătat şi în rândurile de mai sus, la momentul depunerii cererii de divorț în fața notarului public, soții pot fi reprezentați de către o persoană împuternicită printr-o procură notarială autentică.

La momentul eliberării certificatului de divorț însă, soții trebuie să fie prezenți personal în fața notarului public, sens în care procura notarială autentică nu va putea produce nici un efect în această a doua etapă a divorțului în fața notarului public.

- nici unul dintre soți nu este pus sub interdicție;
- ambii soți stăruie în desfacerea căsătoriei;
- ambii soți sunt de acord în privința numelui pe care fiecare îl va purta în urma desfacerii căsătoriei.[29]

În cazul în care sunt îndeplinite toate aceste cerințe, notarul public va constata desfacerea căsătoriei prin acordul

[29] http://notariat-tineretului.net/divort/divortul-la-notar

soților, sens în care va redacta încheierea de admitere a cererii de divorț şi va elibera certificatului de divorț.[30]

Încheierea de admitere a cererii de divorț se semnează de către ambii soți şi de către notarul public.

Fiecare dintre soți va primi câte un exemplar al certificatului de divorț, care nu va conține însă nici o mențiune cu privire la culpa vreunuia dintre soți.[31]

Totodată, notarul public va comunica un exemplar original al certificatului de divorț la primăria localității unde s-a încheiat căsătoria şi un alt exemplar la Direcția Județeană de Evidență a Persoanelor sau, după caz, la Direcția Generală de Evidență a Persoanelor a Municipiului Bucureşti în a cărei circumscripție se află localitatea unde s-a oficiat căsătoria.

În cazul în care notarul public constată că nu sunt îndeplinite una sau mai multe dintre cerințele enunțate în rândurile de mai sus, cererea de divorț va fi respinsă prin eliberarea unei încheieri de respingere a cererii de desfacere a căsătoriei.[32]

Divorțul în fața notarului public – cu copii minori.

După cum am arătat în rândurile de mai sus, divorțul prin acordul soților se poate efectua în fața notarului public şi în cazul în care există minori născuți din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați.

Totuşi, soții trebuie să aibă în vedere faptul că, inevitabil, situația se complică în cazul în care din căsătorie a/au rezultat un copil/copii minori.

Astfel, în cazul etapei formulării cererii de divorț în fața notarului public, soții trebuie să depună, pe lângă actele enumerate în cazul divorțului fără copii minori, şi

[30] art. 376 alin. (4) Noul Cod Civil
[31] art. 376 alin. (4) Noul Cod Civil
[32] art. 378 alin. (1) Noul Cod Civil

certificatul/certificatele de naştere ale minorului/minorilor reieşit/reieşiți din căsătorie.[33]

În continuare, soții trebuie să convină, pe lângă chestiunile enumerate în cazul divorțului fără copii minori, şi asupra:

- exercitării autorității părinteşti de către ambii părinți;
- stabilirea locuinței copilului/copiilor minor/minori după divorț. În acest caz, legislația în vigoare prevede expres faptul că locuința copilului/copiilor minor/minori se va stabili doar la unul dintre părinți;
- modalitatea de păstrare a legăturilor personale dintre părintele separat şi fiecare dintre copiii minori;
- stabilirea contribuției părinților la cheltuielile de creştere, educare, învățătură şi pregătire profesională a copilului/copiilor minor/minori.[34]

Totodată, notarul public este obligat să stabilească cuantumul contribuției de întreținere.[35]

Astfel, când întreținerea este datorată de către părinte, aceasta se va stabili până la 1/4 din venitul lunar net al părintelui pentru un copil, 1/3 pentru 2 copii şi 1/2 pentru 3 sau mai mulți copii.

Obligația de întreținere se va executa în natură, prin asigurarea celor necesare traiului şi, după caz, a cheltuielilor pentru educare, învățătură şi pregătire profesională.

Cuantumul obligației de întreținere, astfel cum a fost stabilit în fața notarului public, va putea fi ulterior modificat în baza acordului foştilor soți.

---

[33] http://notariat-tineretului.net/divort/divort-copii-minori-notar
[34] art. 375 alin. (2) Noul Cod Civil
[35] http://notariat-tineretului.net/divort/divort-copii-minori-notar

În acest sens, va trebui întocmit un nou raport de anchetă psiho-socială, iar notarul public va audia din nou minorul/minorii.

Singura persoană competentă să instrumenteze acordul prin care se modifică acordul foştilor soți este notarul public care a autentificat acordul inițial.

În continuare, ca şi în cazul procedurii de divorț fără copii minori, notarul public va acorda soților un termen de reflecție de 30 de zile pentru o eventuală împăcare.

Pe parcursul celor 30 de zile de reflecție, notarul public va dispune:

- efectuarea unei anchete psiho-sociale care se va realiza în mod obligatoriu şi gratuit prin serviciul de autoritate tutelară al primăriei, indiferent de vârsta minorului/minorilor, la adresa unde soții au stabilit de comun acord că va/vor locui copilul/copiii;
- audierea minorului/minorilor care a/au împlinit vârsta de 10 ani.[36]

În acest caz, minorul/minorii va/vor fi însoțit/însoțiți de către ambii părinți; va/vor fi audiat/audiați în prezența ambilor părinți şi va/vor semna declarația/declarațiile consemnată/consemnate de către notarul public alături de ambii părinți.[37]

În urma scurgerii celor 30 de zile de reflecție, soții se prezintă personal la notarul public.

Dacă aceştia stăruie în cererea de divorț şi îndeplinesc cumulativ condițiile enumerate în rândurile de mai sus, notarul public emite certificatul de divorț fără să facă, nici în acest caz, mențiune cu privire la culpa vreunuia dintre soți.

---

[36] http://notariat-tineretului.net/divort/divort-copii-minori-notar
[37] http://notariat-tineretului.net/divort/divort-copii-minori-notar

Dacă până la termenul fixat nu s-a comunicat biroului notarial raportul de anchetă psiho-socială şi, din motive întemeiate, nu s-a putut audia minorul/minorii, soții pot solicita acordarea unuia sau mai multor termene pentru îndeplinirea acestor două condiții. [38]

Practic, acordarea unui alt termen poate fi motivată doar prin lipsa anchetei psiho-sociale şi/sau imposibilitatea audierii minorului/minorilor.

Ca şi concluzie, desfacerea căsătoriei în fața notarului public se finalizează într-un timp mai scurt decât în fața instanței de judecată, asigurând totodată o mai bună protecție a vieții private a viitorilor foşti soți, dar şi a copilului/copiilor minor/minori.

3.2. Divorțul pe cale judiciară – prin intermediul instanței de judecată

Conform dispozițiilor legale în materie, divorțul pe cale judiciară îmbracă următoarele forme:

3.2.1 Divorțul din culpă

3.2.2 Divorțul pentru separarea în fapt de cel puțin 2 ani

3.2.3 Divorțul din cauza stării de sănătate a unuia dintre soți

Indiferent de motivul ce stă la baza desfacerii căsătoriei dintre soți (culpă, separare în fapt de cel puțin 2 ani, starea de sănătate a unuia dintre soți), instanța competentă să soluționeze cererea de chemare în judecată este judecătoria în circumscripția căreia se află ultimul domiciliul comun al soților.

În situația în care soții nu au avut locuință comună, sau dacă niciunul dintre soți nu mai locuieşte în circumscripția judecătoriei în care se află cea din urmă locuință comună,

[38] http://notariat-tineretului.net/divort/divort-copii-minori-notar

judecătoria competentă este aceea în circumscripția căreia îşi are locuința pârâtul, iar când pârâtul nu are locuința în țară şi instanțele române sunt competente internațional, este competentă judecătoria în a cărei circumscripție îşi are locuința reclamantul.

Cererea de chemare în judecată trebuie să cuprindă în primul rând, elementele prevăzute în mod expres de dispozițiile art. 112 Cod procedură civilă, respectiv:

- numele, domiciliul sau reşedința părților. Dacă reclamantul locuieşte în străinătate, va arăta şi domiciliul ales în România, unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul;
- numele şi calitatea celui care reprezintă partea în proces, iar în cazul reprezentării prin avocat, numele acestuia şi sediul profesional;
- obiectul cererii;
- arătarea motivelor de fapt şi de drept pe care se întemeiază cererea;
- arătarea dovezilor pe care se sprijină fiecare capăt de cerere;

Pe lângă aceste elemente cererea de divorț trebuie să cuprindă şi numele copiilor minori.

Soțul care solicita desfacerea căsătoriei are posibilitatea să solicite şi soluționarea următoarelor chestiuni:

- stabilirea numelui de familie al soților după divorț,
- exercitarea autorității părinteşti cu privire la minori (aceasta poate fi exclusivă sau comună),
- stabilirea domiciliului minorului după divorț,
- stabilirea unui program de vizită pentru părintele cu care minorul nu locuieşte,
- stabilirea contribuției părinților la cheltuielile de creştere şi educare a copiilor;

În situația în care prin cererea de chemare în judecată nu se solicită expres pe lângă divorț şi cele arătate mai sus, instanța se pronunță din oficiu cu privire la:

- numele de familie pe care îl vor purta soții după divorț,
- exercitarea autorității părinteşti cu privire la minori,
- contribuția părinților la cheltuielile de creştere şi educare a copiilor.

La cererea de divorț trebuie anexate copie de pe certificatul de căsătorie, certificatul de naştere al minorilor precum şi orice alte înscrisuri din care rezultă că relația dintre soți este distrusă iremediabil iar căsnicia nu mai poate continua (de ex. certificat medico-legal, plângeri penale, documente medicale etc.)

Soțul pârât are posibilitatea de a formula întâmpinare la cererea de chemare în judecată, prin care să învedereze instanței toate apărările sale la chestiunile ce i se impută de către reclamant şi să propună probe în acest sens. Cu toate acestea, în procedura divorțului, întâmpinarea nu este obligatorie.

Totodată, pe lângă întâmpinare, soțul pârât are posibilitatea de a formula şi cerere reconvențională în cazul în care consideră că soțul reclamant sau şi acesta se face vinovat de destrămarea căsătoriei.

Părțile sunt obligate să se prezinte în fața instanței de judecată pe tot parcursul procesului indiferent dacă acestea sunt sau nu asistate de un avocat. Dacă la primul termen de judecată în primă instanță, reclamantul lipseşte nejustificat şi se prezintă numai pârâtul cererea de desfacere a căsătoriei va fi respinsă ca nesusținută. În cazul în care lipsesc ambii soți, cauza se suspendă.

La cererea de divorț, înregistrată pe rolul instanței de judecată trebui să fie anexată o taxă judiciară de timbru în cuantum de 100 lei.

Totodată prin cererea de divorț reclamantul trebuie să propună şi probele în baza cărora îşi întemeiază cererea, pe lângă înscrisuri acestea pot consta în următoarele:

- martori (în cazul divorțului se pot propune în calitate de martori şi rudele şi afinii până la gradul al treilea inclusiv),
- interogatoriul pârâtului,
- anchetă psihosocială,
- ascultarea minorilor care au împlinit vârsta de 10 ani (instanța poate asculta şi copilul ce nu a împlinit vârsta de 10 ani atunci când consideră că audierea lui este necesară pentru soluționarea cauzei),
- solicitarea că instanța să efectueze diverse adrese (ex. la secția de poliție pentru a se depune dovada existenței unui dosar penal, la locul de muncă al pârâtului pentru că angajatorul să comunice salariul acestuia şi la diverse instituții publice de a căror răspuns depind susținerile părților).

3.2.1. Divorțul din culpa unuia din soți

În acest caz, divorțul se poate pronunța fie din culpa ambilor soți fie din culpa exclusivă a unuia dintre soți.

Pentru că instanța să pronunțe divorțul din culpă, indiferent dacă acesta este din culpă comună sau culpă exclusive, trebuie îndeplinite următoarele condiții:

1. Existența unor motive temeinice,
2. Vătămarea gravă a relațiilor dintre soți ca urmare a existenței unor motive temeinice,
3. Imposibilitatea continuării căsătoriei,
4. Existența culpei unuia sau ambilor soți în destrămarea căsătoriei;

Dispozițiile legale în materie nu reglementează în mod expres motivele temeinice ce pot sta la destrămarea căsătoriei dintre soți, însă cele mai frecvente în practica judecătorească sunt:

- Părăsirea nejustificată a locuinței comune sau refuzul unuia dintre soți de a locui împreună cu celălalt,
- Infidelitatea unuia dintre soți,
- Diferențele de concepții, de educație sau de obiective,
- Lipsa de comunicare,
- Violență fizică şi verbală,
- Consumul excesiv de alcool,
- Dispariția afecțiunii dintre soți,
- Intervenția nejustificată a părinților, socrilor etc.[39]

Prin urmare, atunci când există motive temeinice care fac imposibilă continuarea căsătoriei, divorțul se poate pronunța dacă instanța stabileşte culpa unuia dintre soți în destrămarea căsătoriei. Cu toate acestea, dacă din probele administrate rezultă culpa ambilor soți, instanța de judecată poate pronunța divorțul din culpă lor comună, chiar dacă numai unul dintre ei a formulat cererea de divorț.

Mai exact, în funcție de probele administrate în fața instanței de judecată, divorțul poate fi pronunțat din culpa exclusivă a soțului pârât sau din culpa ambilor soți.

Instanța de judecată nu poate pronunța divorțul dacă în urma probelor administrate în dosar, s-a stabilit doar culpa soțului reclamant, iar pârâtul nu a cerut la rândul său divorțul printr-o cerere reconvențională.

Cu alte cuvinte, divorțul din culpă exclusivă a soțului reclamant se poate dispune de instanța de judecată doar atunci când pârâtul a solicitat acest lucru în mod expres prin formularea unei cereri reconvenționale. Cererea reconvențională este o veritabilă cerere de chemare în judecată, în baza căreia pârâtul dobândeşte calitatea de reclamant-pârât iar reclamantul calitatea de pârât-reclamant.[40]

---

[39] Lupaşcu, D., Crăciunescu C. M., „Dreptul Familiei în noul Cod civil", Ed. A II-a, Universul Juridic Bucureşti, 2012

[40] Avram, M., „Drept Civil Familia", Editura Hamangiu 2013, pag. 123

Fiind o veritabilă cerere de chemare în judecată şi cererea reconvenţională la fel ca şi cererea de divorţ, trebuie timbrată cu o taxă judiciară de timbru în cuantum de 100 lei.

Practic, atunci când se formulează o cerere reconvenţională, instanţa de judecată este sesizată cu două cereri de divorţ, în care soţii au o dublă calitate fiind atât reclamanţi cât şi pârâţi.

Într-o astfel de situaţie, instanţa de judecată poate dispune desfacerea căsătoriei din culpă exclusivă a soţului reclamant, însemnând astfel că instanţa urmează a admite cererea reconvenţională de divorţ formulată de soţul pârât şi să respingă cererea de divorţ formulată de soţul reclamant.

Pentru ca instanţa de judecată să dispună desfacerea căsătoriei din culpă comună a ambilor soţi, nu este necesar ca pârâtul să formuleze o cerere reconvenţională, invocarea culpei soţului reclamant putându-se face pe cale de apărare (prin întâmpinare).

Cheltuielile de judecată pot să fie solicitate doar în cazul desfacerii căsătoriei din culpă exclusivă a unuia dintre soţi nu şi atunci când este vorba despre o culpă comună a soţilor în destrămarea căsătoriei.

3.2.2. Divorţul pentru separarea în fapt de cel puţin 2 ani

Printre formele divorţului pe cale judiciară se regăseşte şi divorţul pentru separarea îndelungată a soţilor.

Potrivit dispoziţiilor legale în vigoare,[41] când soţii sunt separaţi în fapt de cel puţin doi ani de zile, oricare dintre aceştia va putea cere instanţei de judecată desfacerea căsătoriei, asumându-şi responsabilitatea pentru eşecul căsătoriei.

[41] art. 373 lit. c) Noul Cod Civil

Instanța competentă să pronunțe desfacerea căsătoriei pentru separarea îndelungată.

În cazul acțiunilor de desfacere a căsătoriei pentru separarea îndelungată, instanța competentă să se pronunțe asupra cererii de desfacere a căsătoriei este judecătoria în circumscripția căreia se află ultimul domiciliu comun al soților, dacă cel puțin unul dintre soți mai locuieşte la ultimul domiciliu comun.[42]

În cazul în care soții nu au avut niciodată domiciliu comun sau dacă nici unul dintre soți nu mai locuieşte la ultimul domiciliu comun, instanța competentă să se pronunțe asupra cererii de desfacere a căsătoriei este judecătoria de la domiciliul soțului chemat în judecată.[43]

Dacă soțul chemat în judecată nu are domiciliul în țară, instanța competentă să pronunțe desfacerea căsătoriei pentru separarea îndelungată este judecătoria în circumscripția căreia se află ultimul domiciliu a soțului care formulează şi înregistrează cererea de desfacere a căsătoriei.[44]

Dacă nici unul dintre soți nu mai are domiciliul în țară, aceştia pot conveni să introducă cererea de desfacere a căsătoriei pentru separarea îndelungată la orice judecătorie din România.[45]

Condițiile generale pentru pronunțarea de către instanțele de judecată a desfacerii căsătoriei pentru separarea îndelungată.

Pentru a pronunța o hotărâre judecătorească de desfacere a căsătoriei pentru separarea îndelungată, instanțele de judecată verifică o serie de condiții, după cum urmează:

---

[42] art. 914 alin. (1) Noul Cod de Procedură Civilă
[43] art. 914 alin. (2) teza I Noul Cod de Procedură Civilă
[44] art. 914 alin. (2) teza a II-a Noul Cod de Procedură Civilă
[45] art. 914 alin. (3) Noul Cod de Procedura Civilă

- căsătoria să fie valabil încheiată;
- despărțirea dintre soți să existe de cel puțin doi ani de zile;

Practic, din punctul de vedere al legiuitorului, perioada de despărțire de doi ani de zile denotă faptul că soții au intenția de a se separa;

- unul dintre soți să îşi asume responsabilitatea pentru eşecul căsătoriei, materializată în cererea de divorț adresată instanței de judecată;[46]
- achitarea unei taxe de timbru în cuantum de 100 lei, potrivit dispozițiilor legale în vigoare.

În cazul în care soțul care formulează şi înregistrează cererea de desfacere a căsătoriei nu are posibilitatea de a achita taxa de timbru în cuantum de 100 lei, acesta poate solicita instanței de judecată, printr-o cerere separată, fie scutirea de la plata taxei de timbru, fie eşalonarea taxei de timbru.[47]

Procedura în fața instanțelor de judecată, în cazul desfacerii căsătoriei pentru separarea îndelungată.

Dispozițiile legale incidente în cauză prevăd faptul că, în urma separării în fapt de cel puțin doi ani de zile, oricare dintre soți va putea solicita instanței de judecată desfacerea căsătoriei.

Totodată, dispozițiile legale în vigoare prevăd şi faptul că soțul care solicită desfacerea căsătoriei îşi va asuma şi întreaga responsabilitate pentru eşecul căsătoriei.

---

[46] Avram M., „Drept Civil. Familia", Editura Hamangiu, Bucureşti, pag. 127

[47] art. 33 şi art. 42 din O.U.G. 80/2013 privind taxele de timbru

După cum reiese din rândurile de mai sus, cererea de desfacere a căsătoriei poate fi formulată şi înregistrată pe rolul instanțelor de judecată competente de către oricare dintre soți.

În urma înregistrării cererii de desfacere a căsătoriei bazată pe separarea îndelungată a soților, instanța de judecată va verifica conținutul cererii, iar dacă soțul care a formulat şi înregistrat cererea de desfacere a căsătoriei nu trebuie să completeze cererea, instanța de judecată va proceda la fixarea primului termen de judecată. La termenul de judecată fixat de către instanța de judecată şi în cazul în care condițiile enumerate în rândurile de mai sus sunt îndeplinite, instanța de judecată pronunță divorțul din culpă exclusivă a soțului care a formulat şi înregistrat cererea de desfacere a căsătoriei. [48]

Cu toate acestea, dacă soțul chemat în judecată declară în fața instanței de judecată că este de acord cu desfacerea căsătoriei, în speță se vor aplica dispozițiile de la desfacerea căsătoriei pe baza acordului lor, fără a se face mențiune în hotărârea judecătorească despre culpa soților.[49]

În continuare, există posibilitatea ca soții să se înțeleagă doar cu privire la desfacerea căsătoriei, dar totuşi să nu se înțeleagă asupra cererilor accesorii cererii de divorț.

În acest caz, instanța de judecată va trece la administrarea probele prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor accesorii cererii de desfacere a căsătoriei. Chiar şi în această situație, instanță de judecată, la cererea părților, va pronunța o hotărâre cu privire la cererea de desfacere a căsătoriei, pe baza acordului părților.

În ceea ce priveşte cererile accesorii cererii de desfacere a căsătoriei, instanța de judecată va administra probele

[48] art. 934 alin. (1) Noul Cod de Procedură Civilă
[49] art. 934 alin. (2) Noul Cod de Procedură Civilă

necesare, iar când se va considera întru totul lămurită, va soluționa şi cererile accesorii cererii de divorț.[50]

3.2.3. Divorțul din cauza stării de sănătate a unuia dintre soți

Potrivit dispozițiilor articolului 373 litera d din Codul civil, divorțul poate avea loc la cererea aceluia dintre soți a cărui stare de sănătate face imposibilă continuarea căsătoriei.

Pentru a se solicita desfacerea căsătoriei din acest motiv, este necesar ca boala menționată de textul de lege citat ce face imposibilă continuarea căsătoriei să intervină în timpul acesteia.

Instanța de judecată ce pronunță divorțul din cauza stării de sănătate a unuia dintre soți, nu mai face nicio mențiune despre culpa soților.

Atunci când se solicită desfacerea căsătoriei pentru că starea de sănătate a unuia dintre soți face imposibilă continuarea acesteia, instanța de judecată urmează să administreze probe privind existența bolii şi starea sănătății soțului bolnav.

Cu alte cuvinte, instanța de judecată trebuie să aprecieze de la caz la caz dacă şi în ce măsură starea de sănătate a unuia dintre soți face imposibilă continuarea căsătoriei.

[50] art. 930 alin. (2) Noul Cod de Procedură Civilă

3.3. Efectele desfacerii căsătoriei

3.3.1. Efectele desfacerii căsătoriei cu privire la relațiile personale dintre soți

3.3.1.1. Calitatea de soț

Calitatea de soț încetează, în momentul rămânerii definitive a hotărârii judecătoreşti prin care s-a admis acțiunea de divorț.

3.3.1.2. Numele

Referitor la numele de familie purtat de soți după desfacerea căsătoriei, articolul 383 din Codul civil prevede în mod expres:

La desfacerea căsătoriei prin divorț, soții pot conveni să păstreze numele purtat în timpul căsătoriei. Instanța ia act de această înțelegere prin hotărârea de divorț.

Pentru motive temeinice, justificate de interesul unuia dintre soți sau de interesul superior al copilului, instanța poate să încuviințeze ca soții să păstreze numele purtat în timpul căsătoriei, chiar în lipsa unor înțelegeri între ei.

Dacă nu a intervenit o înțelegere sau dacă instanța nu a dat încuviințarea, fiecare dintre foştii soți poartă numele dinaintea căsătoriei.

Cu alte cuvinte, chiar dacă soții nu se înțeleg asupra numelui ce urmează a fi purtat după desfacerea căsătoriei, instanța poate să încuviințeze pentru motive temeinice păstrarea numelui purtat în timpul căsătoriei. De exemplu, în situația în care soțul reclamant prin acțiunea introductivă solicită păstrarea numelui purtat în timpul căsătoriei iar soțul pârât prin întâmpinarea formulată se opune, instanța de judecată, cu toate acestea, poate dispune păstrarea numelui purtat în timpul căsătoriei atunci când există motive temeinice

justificate de interesul unuia dintre soți sau de interesul copilului.

Cu titlu exemplificativ, arătăm că astfel de motive temeinice pot fi considerate: faptul că un soț este recunoscut în viața profesională, ştiinţifică, literară sau artistică sub acel nume, existența unei identități de nume între copil şi cel al părinților etc.[51]

3.3.1.3. Obligația de sprijin moral, obligația de fidelitate, obligația de coabitare şi obligația conjugală a soților

Obligațiile de sprijin moral, de fidelitate, de coabitare şi conjugală a soților sunt obligații ce privesc viața de familie, astfel încetează la momentul desfacerii căsătoriei.

3.3.2. Efectele desfacerii căsătoriei privind relațiile patrimoniale dintre soți

3.3.2.1. Încetarea regimului matrimonial

Potrivit dispozițiilor art. 385 din Codul civil: *În cazul divorțului regimul matrimonial încetează între soți la data introducerii cererii de divorț.*

Cu toate acestea, oricare dintre soți sau amândoi, împreună în cazul divorțului prin acordul lor, pot cerere instanței de divorț să constate că regimul matrimonial a încetat de la data separației în fapt.

Practic suntem în prezența unei derogări de la regula potrivit căreia, divorțul produce efecte doar pentru viitor, de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătoreşti, sau după caz de la data certificatului de divorț, legea instituind un efect retroactiv al divorțului în ceea ce priveşte regimul matrimonial, respectiv de la data introducerii cererii de divorț, sau de la data separației în fapt.

---

[51] Avram, M. , „Drept Civil Familia”, Editura Hamangiu 2013, pag. 137

3.3.2.2. Locuința familiei

În cadrul procesului de divorț, instanța soluționează şi cererea privind atribuirea folosinței locuinței comune a soților.

În cazul în care, ulterior divorțului, locuința comună nu se poate folosi de către ambii soți, aceştia se pot înțelege care dintre ei să o folosească până la partaj.

În cazul în care soții nu se înțeleg, instanța de judecată urmează să atribuie unuia dintre ei, beneficiul folosirii locuinței până la partaj, sau după caz beneficiul contractului de închiriere până la aceeaşi dată.

Atribuirea beneficiului contractului de închiriere unuia dintre soți se face cu citarea locatorului şi produce efecte față de acesta de la data când hotărârea judecătorească rămâne definitivă.

Instanța de judecată va avea în vedere următoarele criterii la atribuirea beneficiului contractului de închiriere sau a folosinței imobilului bun comun:

- interesul superior al copiilor minori
- culpa în desfacerea căsătoriei
- posibilitățile locative proprii ale foştilor soți[52]

Soțului căruia i s-a atribuit beneficiul contractului de închiriere este dator să plătească celuilalt soț o indemnizație pentru acoperirea cheltuielilor de instalare, într-o altă locuință, cu excepția situației în care divorțul a fost pronunțat din culpa exclusivă a acestuia din urmă.

3.3.2.3. Obligația de a suporta cheltuielile căsătoriei şi obligația de sprijin material

La momentul desfacerii căsătoriei, obligația de a suporta cheltuielile căsătoriei şi obligația de sprijin material, încetează. În cazul în care soții se separă în fapt înainte de desfacerea

---

[52] Lupaşcu, D., Crăciunescu, C. M., „Dreptul Familiei în noul Cod civil", Ed. A II-a, Universul Juridic Bucureşti, 2012, pag 246

căsătoriei, aceştia nu mai trebuie să contribuie la cheltuielile căsătoriei chiar anterior divorțului, având însă obligația de a contribui la cheltuielile privind creşterea, şi educarea copiilor minori, din momentul separării.

În ceea ce priveşte obligația de sprijin material a soților unul față de celălalt, aceasta se menține pe toată durata căsătoriei, indiferent dacă soții sunt sau nu despărțiți în fapt.[53] Cu alte cuvinte, obligația de sprijin material încetează doar la desfacerea căsătoriei.

3.3.2.4. Dreptul la despăgubiri

Pronunțarea desfacerii căsătoriei din culpa exclusivă a unuia dintre soți poate produce celuilalt soț importante prejudicii de ordin moral, profesional sau material.

Odată cu formularea şi înregistrarea cererii de desfacere a căsătoriei din culpa exclusivă a celuilalt soț, soțul care se consideră prejudiciat moral, profesional sau material poate solicita despăgubiri care să acopere prejudiciul suferit.

Despăgubirile pentru prejudiciul suferit se vor acorda atât în cazul în care culpa aparține în totalitate soțului care a formulat cererea de desfacere a căsătoriei, cât şi în cazul în care culpa aparține în totalitate soțului chemat în judecată.[54]

În cazul în care instanța de judecată competentă va reține culpa ambilor soți în desfacerea căsătoriei, aceste despăgubiri nu vor putea fi acordate.

Totodată, cererea de despăgubire va fi inadmisibilă în cazul în care va fi introdusă ulterior hotărârii de desfacere a căsătoriei.[55]

---

[53] Lupaşcu, D., Crăciunescu, C. M., „Dreptul Familiei în noul Cod civil", Ed. A II-a, Universul Juridic Bucureşti, 2012, pag 246

[54] Lupaşcu, D., Crăciunescu, C. M., Dreptul Familiei în Noul Cod Civil", Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2012, pag. 246

[55] Lupaşcu, D., Crăciunescu, C. M., Dreptul Familiei în Noul Cod Civil", Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2012, pag. 246

3.3.2.5. Prestația compensatorie

În cazul în care desfacerea unei căsătorii se pronunță din culpă exclusivă a soțului chemat în judecată, iar durata căsătoriei a fost de cel puțin 20 de ani de zile, soțul care a formulat cererea de desfacere a căsătoriei va putea beneficia de o compensație a dezechilibrului suferit.[56]

Astfel, există situații în care, după desfacerea căsătoriei, se produce un dezechilibru important în ceea ce priveşte nivelul de viață al foştilor soți, în sensul în care unul dintre aceştia va avea un nivel de trai mult inferior celui de care a beneficiat în timpul căsătoriei.[57]

Procedura de acordare a prestației compensatorii.

La cererea soțului nevinovat de desfacerea căsătoriei, prestația compensatorie poate fi stabilită de instanța de judecată, o dată cu cererea de divorț.

Prestația compensatorie nu va putea fi acordată împreună cu pensia de întreținere între foştii soți.[58]

Criterii de acordare a prestației compensatorii.

Instanța de judecată competentă să judece asupra cererii de acordare a prestației compensatorie dintre soți va avea în vedere o serie de condiții, după cum urmează:

- resursele soțului care solicită prestația;
- mijloacele soțului care ar urma să plătească prestația;
- efectele pe care le va avea lichidarea regimului matrimonial existent;
- orice alte împrejurări.[59]

---

[56] art. 390 alin. (1) şi (2) din Noul Cod Civil

[57] Lupaşcu, D., Crăciunescu, C. M., Dreptul Familiei în Noul Cod Civil", Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2012, pag. 247

[58] art. 390 alin. (3) Noul Cod Civil

Forma prestației compensatorii.

Prestația compensatorie poate fi stabilită în bani, sub forma unei sume globale sau a unei rente viagere.

De asemenea, prestația compensatorie poate fi stabilită în natură, sub forma uzufructului unor bunuri mobile sau imobile ce aparțin soțului care plătesc prestația.[60]

Încetarea prestației compensatorii.

Această încetare va avea loc în următoarele cazuri:

- prin decesul unuia dintre foştii soți;
- prin recăsătoria soțului care beneficiază de prestația compensatorie;
- prin obținerea de către soțul care beneficiază de prestația compensatorie a unor resurse de natură să îi asigure condiții de viață asemănătoare celor avute în timpul căsătoriei.[61]

3.3.2.6. Obligația de întreținere între foştii soți

În timpul căsătoriei, soții îşi datorează întreținere. Odată cu desfacerea căsătoriei, obligația de întreținere încetează.

Cu toate acestea, există situații în care foştii soți îşi datorează întreținerea şi în urma desfacerii căsătoriei.

Astfel, fostul soț are dreptul la întreținere din partea celuilalt soț, în condițiile în care primul soț se află în nevoie din cauza incapacității de muncă intervenite înainte de căsătorie sau în timpul căsătoriei.[62]

---

[59] Lupaşcu, D., Crăciunescu, C. M., Dreptul Familiei în Noul Cod Civil", Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2012, pag. 247

[60] Lupaşcu, D., Crăciunescu, C. M., Dreptul Familiei în Noul Cod Civil", Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2012, pag. 247

[61] art. 395 Noul Cod Civil

[62] Lupaşcu, D., Crăciunescu, C. M., Dreptul Familiei în Noul Cod Civil", Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2012, pag. 248

Soțul are acelaşi drept şi atunci când incapacitatea s-a ivit în decurs de un an de zile de la desfacerea căsătoriei, însă este legată de o împrejurare legată de căsătorie.[63]

Dacă divorțul este pronunțat din culpă exclusivă a unuia dintre soți, acesta nu va putea beneficia de întreținere decât timp de un an de zile de la desfacerea căsătoriei. [64]

Cuantumul pensiei de întreținere nu va putea depăşi o pătrime din venitul net al soțului obligat la întreținerea celuilalt soț.

Totodată, cuantumul pensiei de întreținere nu va putea depăşi, cumulativ, jumătate din venitul net al soțului obligat la întreținere, când în speță se adaugă şi obligația de întreținere a copilului/copiilor minor/minori rezultat/rezultați din căsătorie.

3.4. Efectele divorțului cu privire la relațiile dintre părinți şi copii

Pentru instanța de judecată ce soluționează acțiunea de divorț, protecția copilului minor este extrem de importantă.

Astfel, instanța de judecată are obligația de a stabili prin hotărârea de divorț, modul în care se vor desfăşura raporturile dintre părinți şi copii cu privire la:

- Exercitarea autorității părinteşti
- Locuința copilului după divorț
- Drepturile părintelui separat de copil
- Contribuția fiecărui părinte la cheltuielile de creştere, educare, învățătură şi pregătire profesională a copiilor

Pentru stabilirea măsurilor ce îi privesc pe minori, instanța de judecată ține cont de interesul superior al copilului, de concluziile raportului de anchetă psihosocială şi

[63] art. 389 alin. (2) Noul Cod Civil
[64] art. 389 lin. (4) Noul Cod Civil

de învoiala părinților. În cazul în care minorul a împlinit vârsta de 10 ani acesta urmează să fie ascultat de instanța de judecată, existând posibilitatea ca acesta să fie ascultat şi dacă nu a împlinit vârsta de 10 ani, atunci când judecătorul consideră că este necesar pentru soluționarea cauzei. [65]

3.4.1. Exercitarea autorității părinteşti după divorț

Autoritatea părintească presupune existența unui cumul de drepturi şi obligații, pentru părinți, în creşterea şi educarea copilului precum şi cu privire la bunurile acestuia.

Astfel, potrivit dispozițiilor articolului 483 din Codul civil, ambii părinți au atât drepturi cât şi obligații cu privire la copiii lor. De fapt, acest ansamblu de drepturi şi obligații presupune că, părinții trebuie să ia decizii împreună cu privire la îngrijirea, educația şi protecția copilului, supunerea la tratamente medicale precum şi administrarea bunurilor sale. Părinții trebuie să asigure protecția, educația, găzduirea, supravegherea minorilor.

Un alt aspect extrem de important, este cel referitor la măsurile disciplinare ce pot fi luate de părinți asupra copiilor.

Astfel, articolul 489 din Codul civil prevede în mod expres faptul că, *măsurile disciplinare nu pot fi luate de părinți decât cu respectarea demnității copilului. Sunt interzise luarea unor măsuri precum şi aplicarea unor pedepse fizice de natură a afecta dezvoltarea fizică, psihică sau starea emoțională a copilului.*

Cu alte cuvinte, textul de lege citat, reglementează în mod expres faptul că părinții atunci când exercită educația, supravegherea, protecția, găzduirea copiilor, nu au voie să ia nicio măsură agresivă fizic şi verbal față de aceştia sau să aplice anumite măsuri de corecție care ar afecta dezvoltarea fizică, psihică sau starea emoțională a minorului.

---

[65] Lupaşcu, D., Crăciunescu, C. M., „Dreptul Familiei în noul Cod civil", Ed. A II-a, Universul Juridic Bucureşti, 2012, pag 248

În toate deciziile lor, părinții trebuie să aibă permanent în vedere interesul superior al copilului. Mai mult, fie că deciziile se iau de părinți fie de către instanță în cadrul procedurii judiciare, este extrem de important ca întotdeauna la luarea acestora, să fie avut în vedere interesul superior al copilului.

<u>În determinarea interesului superior al copilului, se ține cont de cel puțin următoarele:</u>

- nevoile de dezvoltare fizice, psihologice, de educație şi sănătate, de securitate, stabilitate şi apartenență la o familie;
- opinia copilului în funcție de vârstă şi gradul de maturitate;
- istoricul copilului, în mod special traumele suferite de copil în trecut sau care pot interveni în viitor;
- capacitatea părinților sau persoanelor care urmează să se ocupe de creşterea şi îngrijirea copilului de a răspunde nevoilor concrete ale acestuia;

Totodată, instanța de judecată, pe parcursul procesului pentru a asigura respectarea interesului superior al minorului ia o serie de măsuri precum:

1. Raportul de anchetă psihosocială
2. Ascultarea părinților şi a minorului

Ancheta psihosocială se efectuează de către autoritatea tutelară, la locuința comună a soților, iar atunci când aceştia nu locuiesc împreună, la locuința fiecăruia dintre ei. Raportul de anchetă socială trebuie să ofere instanței de judecată informații cu privire la condițiile de trai a soților, raportul dintre părinți şi copii şi modul în care părinții îşi îngrijesc copilul şi îi asigură o dezvoltare, creştere şi educație armonioasă. Prin concluziile raportului de anchetă socială, autoritatea tutelară are posibilitatea să-şi exprime punctul de

vedere şi să propună măsurile ce pot fi luate față de minor în funcție de interesul superior al acestuia.[66]

Cu toate acestea, concluziile raportului de anchetă sociala nu sunt obligatorii de avut în vedere de către instanța de judecată, aceasta având posibilitatea de a le aprecia şi a le corobora cu celelalte probe administrate în dosar.

Ascultarea părinților şi a copiilor.

Ascultarea părinților este obligatorie potrivit dispozițiilor legale în vigoare.

În ceea ce priveşte ascultarea copiilor, în principiu aceasta este obligatorie doar față de minorul care a împlinit vârsta de 10 ani. Cu toate acestea, poate fi ascultat şi minorul ce nu a împlinit vârsta de 10 ani dacă judecătorul consideră necesar, însă opinia minorului va fi apreciată prin raportare la vârsta fragedă a acestuia şi gradul de maturitate. Minorii sunt ascultați în camera de consiliul, doar în prezența judecătorului şi/sau a psihologului instanței.

Regula este aceea că autoritatea părintească se exercită în comun de către cei doi părinți cu privire la copii.

Mai exact, după divorț autoritatea părintească asupra minorilor revine în comun ambilor părinți, cu excepția situației în care instanța de judecată dispune exercitarea autorității părinteşti exclusiv de către un părinte. Acest lucru înseamnă că, ambii părinți care urmează să exercite drepturi părinteşti, să aibă aceleaşi obligații părinteşti față de minori, chiar şi după desfacerea căsătoriei ca şi în cazul părinților nedivorțați.

Părinții trebuie să ia toate deciziile cu privire la copiii lor în comun, după ce s-au consultat, iar în situația în care unul dintre părinți îndeplineşte singur un act privind exercitarea drepturilor şi obligațiilor părinteşti se prezumă că are şi consimțământul celuilalt părinte.[67]

---

[66] Avram, M., „Drept Civil Familial", Editura Hamangiu 2013, pag. 155
[67] Avram, M., „Drept Civil. Familia", Editura Hamangiu, 2013, pag. 157

În cazul în care între părinți apar neînțelegeri cu privire la exercitarea autorității părinteşti față de copiii lor minori, aceştia se pot adresa instanței de judecată ce urmează să decidă în funcție de interesul superior al minorului.

De la această regulă, legea instituie două excepții:

1. Exercitarea autorității părinteşti de către un singur părinte
2. Exercitarea autorității părinteşti de către alte persoane

Exercitarea autorității părinteşti de către un singur părinte.

Dacă există motive întemeiate, având în vedere interesul superior al minorului, instanța hotărăşte ca autoritatea părintească să fie exercitată numai de către unul dintre părinți.

Aşadar, în materia divorțului, regula este că autoritatea părintească se exercită în comun de către ambii părinți şi doar în situații excepționale, pentru motive întemeiate, după ce instanța de judecată a ascultat părinții, minorul şi a dispus efectuarea unui raport de anchetă psihosocială, ținând cont de interesele copiilor va putea dispune exercitarea autorității părinteşti doar de către unul dintre părinți.

Având în vedere conținutul noțiunii de autoritate părintească, împrejurarea că exercitarea acesteia presupune de fapt exercitarea drepturilor şi îndeplinirea obligațiilor referitoare la copil, iar regula consacrată de lege este cea a exercitării autorității părinteşti în comun **instanța de judecată nu poate accepta în mod automat convenția părților în această privință,** interesul superior al copilului fiind acela de a fi crescut de către ambii părinți.

În stabilirea autorității părinteşti de către un singur părinte trebuie avute în vedere doar fapte concrete care trebuie dovedite.

Astfel, pentru a acorda autoritatea părintească exclusiva,instanța va solicita:

- dovada făcută de către soțul solicitant, a suferinței copilului care se află sub autoritatea ambilor părinți;
- stabilirea unei legături între suferința copilului şi exercitarea în comun a autorității părinteşti;
- demonstrarea faptului că soluția constă în exercitarea autorității părinteşti exclusiv de către unul dintre părinți.

Astfel, cum am arătat în rândurile de mai sus, pentru a putea fi justificată exercitarea autorității părinteşti doar de către un singur părinte este necesară existența unor motive întemeiate.

Dispozițiile legale în vigoare enumeră, care ar putea fi considerate motive întemeiate de care instanța de judecată atunci când decide exercitarea autorității părinteşti de către un singur părinte, după cum urmează:

- alcoolismul;
- boala psihică;
- dependența de droguri a celuilalt părinte;
- violență față de copil sau față de celălalt părinte;
- condamnări pentru infracțiuni de trafic de persoane, trafic de droguri, infracțiuni cu privire la viața sexuală, infracțiuni de violență, precum orice alt motiv legat de riscurile pentru copil, care ar deriva din exercitarea de către acel părinte a autorității părinteşti.

În plus, arătăm faptul că, potrivit doctrinei şi practicii judiciare în materie, au fost indicate şi alte

criterii pentru exercitarea autorității părinteşti exclusive, respectiv atunci când unul dintre părinți:

- este o fire violentă, agresivă, fizic şi în limbaj, nu obligatoriu față de copil sau față de celălalt părinte, ci de exemplu în anturajul avut, față de bunici, noul soț sau copiii acestuia;
- este instabil psihic, manifestând tendințe suicidale ori face parte dintr-o sectă;
- are un nivel scăzut de maturitate şi înțelegere;
- este delăsător şi dezinteresat față de copii;

Pentru a putea fi reținut dezinteresul de către instanța de judecată este necesară dovedirea următoarelor elemente:

- părintele manifestă o stare de pasivitate față de obligațiile legate de creşterea, educarea, supraveghere şi întreținere, constând în actul propriu-zis de neglijare (lipsa de interes şi de implicare a părintelui în creşterea şi educarea minorului, părăsirea domiciliului comun, refuzul de a lua legătura cu minorul, de a se implica material şi moral în creşterea şi educarea lui);
- are o influență dăunătoare pentru viața, dezvoltarea, integritatea şi sănătatea copilului, ce poate consta fie într-un rezultat nefast, fie numai într-o periclitare;
- existența unei legături între starea de pasivitate şi urmarea dăunătoare;

În practică, instanțele de judecată din România, au reținut lipsa de interes a unuia dintre soți, ca motiv întemeiat pentru acordarea autorității părinteşti exclusive unuia dintre soți.

Astfel, prin Decizia Civilă nr. 119/A/2013 pronunțată de Tribunalul Hunedoara, în ds. nr. 3658/221/2010, a fost admis apelul declarat de către R.A. şi a fost modificată Sentința Civilă nr. 2088/2012 ***în sensul că s-a dispus ca***

autoritatea părintească asupra minorului C.G.N. să fie exercitată în exclusivitate de către mamă.[68]

Pentru a decide astfel, Tribunalul Hunedoara a reținut că: "*Din probele administrate atât în fața primei instanțe, cât şi în apel, se conturează dezinteresul pârâtului C.A. față de minor şi existența unor relații conflictuale între acesta şi reclamantă.(…) care afectează comunicarea dintre ei, aspect esențial în realizarea interesului superior al minorului. Astfel, pârâtul a dat dovadă de dezinteres față de copil, nu a luat parte în mod direct şi constant la creşterea şi educarea lui.(…) În pus, a refuzat să coopereze cu mama în luarea deciziilor importante ce-l privesc pe minor.*"

Prin Sentința Civilă nr. 3307 pronunțată în şedința din data de 22.12.2011, Judecătoria Mediaş, instanța a reținut următoarele: „*la scurt timp după naşterea minorei, pârâtul a părăsit locuința comună, nu a revenit alături de familie, nu sprijină în niciun fel familia, deşi dificultățile materiale reclamă imperios acest lucru şi nu dă niciun semn că ar intenționa să se intereseze măcar de soarta copilului său.*[69]

Având în vedere starea de fapt actuală, concluziile referatului de anchetă socială, şi interesul minorei în vârstă de 1 an, instanța apreciază că există motive suficiente pentru ca exercitarea autorității părinteşti să fie acordată exclusiv mamei, conform art. 398 al 1 Cod Civil, pârâtul făcând dovada, inclusiv prin neprezentarea la interogatoriu, a totalei lipse de interes față de creşterea şi educarea minorei."

În concluzie, rezultă că instanța de tutelă poate stabili ca exercitarea autorității părinteşti să se facă în mod exclusiv de către mamă în situația în care tatăl nu îşi dă concursul în mod constant şi direct la creşterea şi

---

[68] Decizia Civilă nr. 119/A/2013 pronunțată de Tribunalului Hunedoara, în ds. nr. 3658/221/2010

[69] Sentința Civilă nr. 3307 pronunțată în şedința din data de 22.12.2011, Judecătoria Mediaş

educarea minorului şi refuză să coopereze cu mama în luarea deciziilor importante cu privire la minor.

Lista acestor motive întemeiate nu este strict limitativă, instanța de judecată poate reține şi altele atunci când în vederea ocrotirii interesului superior al minorului se impune exercitarea autorității părinteşti de către un singur părinte.

Prin urmare, judecătorul chemat să judece o astfel de cerere va fi nevoit să analizeze fiecare situație în parte, pentru a vedea dacă exercitarea autorității părinteşti trebuie să se facă de către ambii părinți sau doar de către unul dintre aceştia.

În situația în care doar unul dintre părinți se implică activ şi îi asigură minorului garanțiile morale, materiale şi afective necesare pentru creşterea şi educarea sa, dar este împiedicat în demersul său de către celălalt părinte care, fie că manifestă un dezinteres total şi o neglijență gravă cu privire la minor, fie desfăşoară activități de natură să pună în pericol interesul superior al minorului, se impune ca exercitarea autorității părinteşti să se facă de către acel părinte care este implicat.

Exercitarea autorității părinteşti de către alte persoane.

Instanța de judecată poate decide, în situații excepționale, plasamentul copilului la o rudă sau la o altă persoană, cu consimțământul prealabil al acestora, sau într-o instituție de ocrotire.

Fiind o măsură cu totul excepțională, aceasta se dispune atunci când instanța după administrarea probatoriului, consideră că aceasta este în interesul superior al minorului, raportat la comportamentul părinților, neglijența manifestată de aceştia față de copii, violență fizică şi verbală şi conduita imorală.[70]

---

[70] Avram, M., „Drept Civil. Familia”, Editura Hamangiu, 2013, pag 159

Cu alte cuvinte, pentru ca instanța de judecată să dispună ca autoritatea părintească să fie exercitată de alte persoane decât de părinții copilului trebuie să rezulte din probele administrate faptul că nu este în interesul superior al copilului să fie supravegheat, educat, găzduit, etc. de părinții lui, nefiind astfel suficient doar ataşamentul copilului față de alte persoane precum şi ataşamentul acestora față de minor.

3.4.2. Locuința copilului după divorț

Stabilirea locuinței copilului/copiilor minor/minori este un efect al desfacerii căsătoriei dintre soții/părinți şi copil/copii sau un efect al desfacerii relațiilor personale dintre părinți.

Soții/părinții se pot înțelege cu privire la locuința copilului/copiilor, însă această înțelegere poate produce efecte doar în cazul în care înțelegerea este încuviințată de către instanța de judecată, cu excepția cazului în care desfacerea căsătoriei cu copil/copii minor/minori se constată pe cale notarială.

Pe cale de consecință, instanța de judecată va trebui să verifice, pe baza probelor pe care le administrează în cauză, dacă înțelegerea soților/părinților corespunde sau nu interesului superior al minorului/minorilor.[71]

În ceea ce priveşte probele pe care instanța de judecată le administrează într-o cauză, având ca şi obiect stabilirea locuinței copilului/copiilor, s-a stabilit că referatul de anchetă socială este obligatoriu. Astfel, ancheta socială va avea în vedere vârsta şi sexul copilului/copiilor, ataşamentul față de fiecare dintre soți/părinți, conduita morală a soților/părinților, posibilitățile materiale şi de locuit ale acestora, etc.

La momentul pronunțării hotărârii judecătoreşti cu privire la stabilirea locuinței copilului/copiilor, instanța de judecată va avea în vedere rezultatul raportului de anchetă socială.

---

[71] art. 263 Noul Cod Civil

Pe lângă rezultatul raportului de anchetă socială, instanța de judecată va lua în considerare înscrisurile depuse de către soți/părinți la dosarul cauzei, interogatoriile administrate, martorii audiați în cauză şi orice alte probe care sunt necesare în vederea soluționării juste a cererii de stabilire a locuinței copilului/copiilor.

Totodată, instanța de judecată se va ghida după principiul potrivit căruia frații rămân împreună, prin stabilirea locuinței acestora la acelaşi părinte.

Separarea fraților va fi posibilă doar în situații de excepție şi numai sub condiția ca separarea acestora să fie în interesul copiilor.

Ulterior administrării întregului probatoriu şi atunci când instanța de judecată se consideră întru totul lămurită, aceasta va pronunța hotărârea cu privire la stabilirea locuinței copilului/copiilor la unul dintre soți/părinți.

Modificarea ulterioară a hotărârii instanței de judecată privind locuința copilului/copiilor poate avea loc numai atunci când interesele acestuia/acestora o cer, respectiv când soțul/părintele la care i-a fost stabilită locuința nu îi/le mai poate asigura condițiile necesare pentru dezvoltarea corespunzătoare.

Rezultă, fără îndoială, faptul că împrejurările avute în vedere la pronunțarea hotărârii pot suferi schimbări, ceea ce duce la posibilitatea stabiliri locuinței copilului/copiilor la celălalt părinte ori la alte persoane sau instituții de ocrotire, după caz.

Cu toate acestea, soțul/părintele la care copilul/copiii nu mai locuieşte/locuiesc îşi menține dreptul de a avea legături personale cu copilul/copiii şi de a veghea în continuare la creşterea, educarea, învățătura şi pregătirea lui/lor profesională, precum şi de a consimți la adopția acestuia/acestora, dacă este cazul.

În practica instanțelor de judecată, acest drept a fost recunoscut şi bunicilor. În concret, dreptul despre care am

făcut vorbire se va exercita în condițiile prevăzute prin hotărârea judecătorească prin care se stabileşte programul de vizitare al minorului/minorilor.

3.4.3. Drepturile părintelui separat de copil

Stabilirea unui program care să permită o relație reală şi efectivă între copil/copii şi părinte este necesar pentru a nu afecta procesul de dezvoltare şi maturizare a copilului/copiilor minor/minori.

Instanțele de judecată competente vor putea stabili un program de vizitare şi în cazul în care cei doi părinți nu au fost niciodată căsătoriți, dar tatăl a recunoscut copilul/copiii minori, fiind trecut/trecuți ca atare în rubrica aferentă din certificatul/certificatele de naştere ale copilului/copiilor.

De asemenea, instanțele de judecată vor putea stabili un program de vizitare şi pe calea procedurii speciale şi urgente a ordonanței preşedințiale, atunci când minorul/minorii este/sunt împiedicat/împiedicați să aibă relații personale cu unul dintre părinți şi când lipsa acestora ar duce în mod inevitabil la degradarea relației dintre părinte-copil/copii.

Totodată, instanțele de judecată vor stabili în mod obligatoriu un program de vizitare precis o dată cu pronunțarea desfacerii căsătoriei dintre soții-părinți, program care să permită părintelui să îşi vadă copilul/copiii încredințați celuilalt soț-părinte.

După cum am arătat în rândurile de mai sus, dreptul de vizitare este un drept al părintelui de a se implica în creşterea şi dezvoltarea copilului/copiilor rezultați din relația cu celălalt părinte.

Practic, dreptul de vizitare permite deplasarea periodică a părintelui la locuința stabilită pentru copilul/copiii minor/minori şi petrecerea unui interval bine determinat, împreună cu copilul/copiii; deplasarea copilului/copiilor la domiciliul părintelui şi petrecerea împreună a unui interval bine determinat în acel loc.

Dreptul de vizitare poate fi stabilit şi sub forma unor weekend-uri periodice, sub forma preluării copilul/copiilor, sub forma deplasării părintelui cu acesta/aceştia în vacanțe, precum şi alte modalități stabilite de către instanța de judecată.[72]

Părinții vor putea stabili programul de vizitare al copilului/copiilor de comun acord, sens în care instanța de judecată va consfinți acordul părinților.

În situația în care cei doi părinți nu se înțeleg cu privire la stabilirea programului de vizitare, instanța de judecată este cea care va decide, pe baza:

- propunerilor celor doi părinți;
- rezultatelor anchetelor sociale;
- altor dovezi aduse de către părinți.[73]

Întotdeauna instanțele de judecată vor avea în vedere interesul superior al minorului/minorilor în cauzele având ca şi obiect exercitarea autorității părinteşti, stabilirea locuinței minorului/minorilor şi stabilirea programului de vizitare a minorului/minorilor.

În mod ideal, programul de vizitare urmează să-şi producă efectele mult timp în viitor, de regulă până la majoratul copilului/copiilor.

De aceea, programul de vizitare trebuie atent formulat şi susținut în fața instanței de judecată, în aşa fel încât să anticipeze evoluția copilului, nevoile sale, cât şi posibilitățile efective de dezvoltare ale acestora.

---

[72] http://www.avocat-divort.ro/divort/program_vizitare_minor.php
[73] http://www.avocat-divort.ro/divort/program_vizitare_minor.php

3.4.4. Stabilirea contribuției părinților la cheltuielile de creştere, educare, învățătură şi pregătire profesională a copiilor

Instanța de judecată, prin hotărârea de divorț urmează să stabilească şi contribuția fiecărui părinte la cheltuielile de creştere, educare, învățătură şi pregătire profesională ale copiilor.

Un element de noutate introdus de Codul Civil este reprezentat de stabilirea obligației de întreținere pentru ambii părinți, indiferent cu cine va locui copilul după divorț sau în urma separării unor părinți necăsătoriți.

Părinții se pot înțelege cu privire la contribuția lor la cheltuielile de creştere, educare, învățătură şi pregătire profesională a copiilor. Această înțelegere va fi prezentată instanței de tutelă care o va transpune în hotărârea de divorț, sau notarului, în cazul divorțului notarial. În situația neînțelegerii dintre părinți în legătură cu acest aspect, instanța de tutelă va stabili contribuția fiecărui părinte la cheltuielile de creştere, educare, învățătură şi pregătire profesională a copiilor.

Regula privind obligația de întreținere o reprezintă executarea în natură şi numai dacă nu se realizează de bunăvoie aceasta, se va dispune executarea prin plata unei pensii de întreținere, stabilită în bani. Prin urmare, stabilirea contribuției în bani reprezintă o situație de excepție care intervine în cazul în care unul dintre părinți nu se achită de această obligație sau solicită expres să îşi îndeplinească obligația de întreținere prin plata unei pensii de întreținere (alimentare) în bani.

Această situație este fundamental diferită față de cea existentă sub imperiul fostului Cod al familiei, unde executarea în natură se situa pe aceeaşi treaptă cu plata unei pensii în bani, dând posibilitatea instanței să aleagă oricare dintre aceste variante.

În principiu, sub imperiul noului Cod Civil, executarea în natură a obligației de întreținere ar trebui să fie relativ simplă, în sensul că părinții obligați la întreținere ar trebui să pună la dispoziția copilului minor cele necesare traiului şi să suporte cheltuielile de educație, învățătură şi pregătire profesională.

Cu toate acestea, situația este puțin diferită în cazul părintelui la care copilul are locuința sau nu.

Astfel, în cazul părintelui la care copilul va avea locuința, este dincolo de orice dubiu că executarea obligației de întreținere se va realiza numai în natură. În cazul celuilalt părinte, este deschisă, fără îndoială, posibilitatea ca acesta să-şi execute obligația de întreținere atât în natură cât şi în bani. Mai mult, având în vedere că aceasta este regulă, posibilitatea executării în natură va fi prima care va trebui luată în considerare în cazul unui eventual litigiu.

De obicei în practică părinții ce doresc ca locuința copiilor să fie stabilită la ei, formulează cereri de obligare a celuilalt părinte la plata unei pensii de întreținere în bani, neluând în seamă posibilitatea executării obligației de întreținere în natură.

Din diverse motive, părintele pârât nu reacționează la o asemenea cerere prin încercarea de a o paraliza, invocând regula executării în natură, ci îşi concentrează eforturile pe a diminua cuantumul pensiei de întreținere în bani. În astfel de situații atâta timp cât părintele pârât nu va invoca regula executării în natură, instanța nu va putea să o invoce din oficiu. Instanța este sesizată numai cu o cerere de stabilire a pensiei de întreținere în bani şi numai pe aceasta o va soluționa.

Un alt aspect important este legat de faptul că pensia de întreținere poate fi sub forma unei sume fixe sau a unei cote procentuale din venitul net lunar al celui care datorează întreținere şi se plăteşte în rate periodice, la termenele convenite. Dacă nu există o înțelegere în acest sens, pensia de întreținere se va plăti la termenele prevăzute în hotărârea

judecătorească. Pensia de întreţinere stabilită într-o sumă fixă se indexează de drept, trimestrial, în funcţie de rata inflaţiei.

Întreţinerea datorată de părinte se stabileşte până la o pătrime din venitul său lunar net pentru un copil, o treime pentru 2 copii şi o jumătate pentru 3 sau mai mulţi copii. Cuantumul întreţinerii datorate copiilor, împreună cu întreţinerea datorată altor persoane, potrivit legii, nu poate depăşi jumătate din venitul net lunar al celui obligat.[74]

Părinţii pot conveni sau, dacă există motive temeinice, instanţa de tutelă poate hotărî ca întreţinerea să fie achitată prin plata anticipată a unei sume globale care să acopere nevoile de întreţinere ale copilului pe o perioadă mai îndelungată sau pe întreaga perioadă în care se datorează întreţinerea, în măsura în care părintele care datorează întreţinerea are mijloacele necesare acoperirii acestei obligaţii. În cazul în care apare o schimbare în ceea ce priveşte posibilităţile financiare ale părintelui care plăteşte întreţinerea şi nevoia copilului care o primeşte, instanţa de tutelă, potrivit împrejurărilor, poate mări sau micşora pensia de întreţinere sau poate hotărî încetarea plăţii ei.

Părinţii au obligaţia de a contribui la întreţinerea copiilor lor şi atunci când au împlinit vârsta de 18 ani, dacă se află în continuarea studiilor sub forma învăţământului liceal, universitar sau profesional, organizat în condiţiile legii, până la terminarea cursurilor, dar fără a depăşi vârsta de 26 de ani.[75]

---

[74] Articolul 529 din Codul civil

[75] http://dindragoste.unica.ro/0/sfaturi-juridice/indemnizatia-de-intretinere-dupa-divort

3.5. Modificarea măsurilor luate cu privire la copil

Potrivit dispozițiilor articolului 403 din Codul Civil, *în cazul schimbării împrejurărilor, instanța de tutelă poate modifica, măsurile cu privire la drepturile şi îndatoririle părinților divorțați față de copii lor minori, la cererea oricăruia dintre părinți sau a unui membru de familie, a copilului, a instituției de ocrotire, a instituției publice specializate pentru protecția copilului sau a procurorului.*

Din textul de lege citat, rezultă că hotărârile judecătoreşti dispuse în această materie, au o putere de lucru judecat provizorie, în sensul că acestea pot să fie modificate atunci când s-au schimbat împrejurările ce au fost avute în vedere de către instanța de judecată în momentul în care le-a dispus.

Aceste modificări pot să fie cu privire la:

- Exercitarea autorității părinteşti
- Locuința copilului
- Modul în care a fost stabilită contribuția fiecărui părinte la suportarea cheltuielilor pentru creşterea şi educarea minorilor
- Exercitarea dreptului părintelui de a avea legături personale cu copilul

Aceste măsuri se pot modifica doar la solicitarea persoanelor menționate în textul de lege citat, respectiv: oricare dintre părinți sau a unui membru de familie, a copilului, a instituției de ocrotire, a instituției publice specializate pentru protecția copilului sau a procurorului.

4. Medierea în cauzele violenței domestice

Motto:
„Să ai curajul să spui da
Să ai curajul să spui nu
Şi-n fiecare clipă grea
Să fii mereu, acelaşi Tu!
Să ştii să crezi
Când unii te înşeală,
Să te ridici
Când alții te doboară,
Să poți păstra
Când alții vor s-alunge,
Să ştii să râzi
Când sufletul îți plânge,
Şi cald tu să rămâi,
Chiar dac-afară ninge.
Aceasta-i arta
De-a învinge."
Rudyard Kipling

4.1. Realitatea violenței domestice

Nimic nu se poate compara cu sentimentul de neputință şi suferință a unei mame față de copiii săi, atunci când se vede în situația de a fi bătută, abuzată ori alungată în stradă sub ochii lor, fără să poată face nimic pentru a-i linişti că totul se va sfârşi cu bine şi că acele clipe nu se vor mai repeta. Nimic nu poate compensa lacrimile maturizate prea devreme ale unor fetițe şi băieți, speriați cel mai probabil de paşii împleticiți şi de aerul îmbibat cu alcool ai bărbatului pe care trebuie să-l asculte orbeşte, indiferent ce le cere şi care spune că e tata. Speră doar în sufletele lor prea mici pentru aşa o povară grea, că este pentru ultima dată când trebuie să plece de la teme, din față furiei demente ale farfuriilor şi scaunelor zburătoare

din casă. Îşi iau în fugă ce apucă, cel mai important – geanta de şcoală şi cărțile din ziua următoare. Mâine vor vedea, e o altă zi. Încă nu ştiu exact unde vor merge, cel mai probabil la mătuşa sau vecina care i-a primit şi acum o săptămână, pentru o noapte-două. Dacă nu se poate, în parc. Noroc că e vară!

La o primă vedere, o asemenea scenă – întâlnită la 80% din cazurile ce au accesat serviciile sociale şi de protecție a victimelor împotriva violenței domestice – nu poate avea nimic în comun cu medierea, cu acordul parților sau cu înțelegerea dintre parteneri. Şi totuşi...

Trebuie plecat din start de la premisa că litigiile ce privesc violență domestică sunt speciale, cel puțin din câteva puncte de vedere:

- În primul rând, natura relației diurne dintre părți este una de cuplu, care „la bine şi la greu" trebuie să „îşi ducă crucea", fără ca vreo instanță morală să fi spus vreodată care este minimul şi maximul acestor prețioase formule; ba din contră, încurajându-se doborârea record după record de rezistență în fața pumnilor, înjurăturilor şi hărțuielilor, viața în doi se transformă în aceste cazuri, într-o cursă de supraviețuire de dragul copiilor, fără a pune în contra-balanță tocmai abuzul emoțional enorm la care sunt supuşi minorii, sub pretextul că părinții le vor binele;
- Situația este cu atât mai specială, cu cât în această dramă, sunt personaje – fără voia lor, tocmai aceşti copii nedumeriți de cutremurele şi furtunile izbucnite violent şi repetat în casă, sunt prinşi la mijlocul reproşurilor şi amenințărilor dintre părinți, care orbiți de resentimente nu îşi imaginează măcar, ce pot declanşa şi dezvolta în mintea şi inima copiilor lor.
- „Celula de bază a societății" – dacă mă refer strict la cea românească – este cu siguranță cea mai mare şi mai complexă inventată vreodată, pentru că pe lângă mama, tata şi copiii, multe alte elemente vin să o înnobileze; aşa că, o

eventuală atitudine, încercare de a sancționa sau – mai grav – de a schimba ceva în viața de cuplu, obligatoriu trece prin sita înțelepciunii presărată cu mult folclor a tuturor rudelor – de la cel care a crescut sau nu nepoții, până la finul verilor de gradul trei; la aceste ultime rânduri, cu siguranță ironia amară inserată a vrut doar să sublinieze caracterul încă profund patriarhal a familiei autohtone a secolului XI.

- Natura conflictelor dintre subiecți este una particulară, aceştia nefiind doi necunoscuți între ei sau cunoscuți conjunctural; de cele mai multe ori, conflictele izbucnesc şi se repetă tocmai pe fondul conexiunilor speciale dintre părți şi a poveştii lor proprii; astfel – acest fond, pe cât de uşor pot izbucni violentele domestice, pe atât de greu sau imposibil este să se rescrie sau să fie şterse cu buretele pasaje atât de triste din viața victimelor acestor tipuri de abuzuri.

Realitatea este că violența domestică se exercită deseori, nu doar asupra femeilor din cuplu, ci şi asupra copiilor, bunicilor şi chiar asupra partenerului masculin, toate acestea într-un context general de violență socială, cele două cadre influențându-se permanent şi reciproc, în sensul că întotdeauna violența domestică va crea premisele dezvoltării unor caractere violente şi în cadrul public şi invers, când vorbim de categorii sociale violente în spațiul public, vom regăsi acest comportament şi în intimitatea lor familială.

Psihologul Constantin Păunescu făcea o completă apreciere în lucrarea sa „Agresivitatea şi condiția umană" – spunând că „Relațiile de familie ascund un paradox. Considerată spațiul celor mai profunde relații afective, refugiul din calea *adversităților*, familia este şi cel mai activ centru de agresivitate, poate şi pentru faptul că, în familie, fiecare îşi poate dezveli adevărata față a personalității sale. Se pare că aici agresivitatea este extrem de puternică, mai puternică decât în oricare altă comunitate. Dar, spre deosebire de alte situații, violența intrafamilială constituie un secret de grup,

foarte bine păzit şi, de foarte multe ori mistificat din cauza solidarității în păstrarea unei imagini sacrosante a instituției."

În mod eronat se apreciază uneori că fenomenul violenței domestice a prins contur doar în ultimii ani şi asta pentru că doar acum, de câțiva ani încoace, se întocmesc statistici cu privire la agresiunile din spațiul familial.

4.2 Scurtă istorie a medierii în sfera violenței domestice

O succintă incursiune în istoria familiei, ne relevă ca rolul femeii a fost mereu unul de anexă şi mai puțin de partener. Astfel, în societatea romană şi în cea greacă, rolul femeii era în strânsă legătură şi dependență de tată în prima etapă a vieții, după moartea acestuia de autoritatea rudelor acestuia, iar când se căsătorea intra sub tutela soțului, a cărui moarte nicidecum nu îi aducea libertate, ci îi schimba doar stăpânii. În acea perioadă, soțul avea o atât de puternică autoritate asupra femeii, încât era îndreptățit să îi caute singur viitorii tutori ori chiar să îi aleagă un nou soț. Tot atunci, femeia nu putea apărea în justiție nici măcar în calitate de martor, darămite să revendice ceva. Pentru soție şi fiică, actul de justiție era unul evident formal şi fals, în primul rând pentru că nu era public, şedințele de judecată desfăşurându-se într-un cadru format doar din judecător care era *pater familias*. Aşadar în mod cu totul subiectiv şi fără a putea fi în vreun fel contestat, şeful familiei putea cu multă uşurință să condamne la moarte sau să emită pedepse după cutume extrem de rigide privitor la femeie. Cato cel Bătrân consemna: „Soțul este judecătorul soției sale; puterea lui nu are limite; poate să face tot ceea ce doreşte să facă. Dacă aceasta a săvârşit vreo greşală, el o pedepseşte; dacă a băut vin o condamnă, dacă a avut legături cu vreun alt bărbat, o omoară."

Istoria identifică – începând cu secolul I î. Ch. – o schimbare demnă de remarcat în ceea ce o priveşte pe femeia

romană, care spre deosebire de cea din societatea greacă putea ieşi la cumpărături şi în vizite neînsoțită obligatoriu, în plus putea chiar să îl însoțească pe soțul ei la ospețe. Sfârşitul Republicii aduce şi respectul egal al mamei şi tatălui în fața copiilor, iar Hadrian consacra dreptul femeii de a nu mai avea tutore şi chiar de a refuza căsătoriile impuse. Efectele nu s-au lăsat prea mult aşteptate. „Epigramele" lui Marțial amendează adulterul şi comportamentul feminin considerat deplasat după milenii de încătuşare, fapt ce a condus la o amplificare a violenței în cadrul familial.

În Evul Mediu, soțul administra averea femeii pe care „avea dreptul" să o bată cu „oricâtă vrăjmăşie", păstrându-şi autoritatea de viață şi de moarte asupra acesteia. Nu se punea problema recunoaşterii dreptului la vot sau la educație a femeilor. Într-un context profund patriarhal, femeia era „un lucru slab" şi din această pricină necesită controlul sever şi permanent al soțului, cum altfel decât prin bătaie. Creşterea copiilor şi rolul strict casnic erau singurele arii de exercitare a rolului femeii.

Etapa istorică următoare – cea medieval-statală, aduce desigur unele modificări în cum se punea problema relației şi autorității bărbat-femeie, în sensul că factorul preventiv era cel invocat când se vorbea de violența domestică. Astfel, în secolul XVII este consemnată puterea acordată soțului de „a-şi corecta soția", rațiunea fiind că de vreme ce soțul răspunde pentru „comportamentul greşit" al soției, este firesc ca el să aibă prioritatea prevenției sau corecției şi în acest sens, aplicându-i o „pedeapsă domestică" de aceeaşi intensitate cu care bărbatul avea dreptul să îşi corecteze servitorii. Urmarea acestor „privilegii" acordate soțului, e de înțeles că numărul şi gravitatea actelor de violența domestică au fost însemnate. Poate cea mai veche statistică privind violența domestică este din perioada 1870-1890 şi evocă un număr de aproximativ 1500 de cazuri anuale, făcute publice. În Franța feudală, stăpânul căminului avea îndatorirea de a supraveghea,

pedepsi şi ucide la nevoie în numele onoarei proprii, atât pe soție cât şi pe rudele de sex feminin ale acesteia. În Toscana, spre exemplu cutuma era: „nevasta trebuie bătută, fie ea harnică sau puturoasă”, iar copiilor „bătăile să nu fie prea zdravene, dar dese”.

Această scurtă incursiune în istoria veche a violenței domestice, ne evocă faptul că agresiunile din cadrul familial există de când lumea, ele fiind nu doar tolerate, ci chiar impuse şi încurajate de sisteme politice preponderent religioase şi închistate în norme ce pretindeau că apără moralitatea familiei, lucru ce desigur nu s-a întâmplat. În schimb, s-a întâmplat ca agresiunile asupra mamelor şi copiilor să fie universal acceptate sute de ani de atunci, până în zilele noastre.

În tot acest răstimp, singurul „mediator” al situațiilor de criză familială era tot şeful casei, fiind uşor să ne închipuim că nu se punea problema în mod real şi corect de vreo stingere pe cale amiabilă şi cu acordul părților, a conflictelor domestice.

Studiind omul ca ființă socială, Aristotel considera „violența ca fiind lipsa educației şi cunoaşterii”, în schimb Hobbes considera că „violența ca fiind lipsa educației şi cunoaşterii”.

4.3. Cadrul legislativ al medierii conflictelor izvorâte din violența domestică

În România anul 1995 este anul în care s-a vorbit responsabil şi cu efecte publice despre necesitatea existenței unei atitudini privitoare la violența domestică. Societatea românească în tranziție a scos la iveală problemele copiilor abandonați, ale familiilor considerate cazuri sociale, iar în acest context s-a vorbit pentru prima dată răspicat despre violența domestică ca şi comportament antisocial şi privită ca o cauză a multor agresiuni casnice.

Legislația autohtonă care reglementează situațiile, modalitățile şi persoanele ce pot media situațiile beligerante în cazul violentelor domestice sunt, în principal:

- Legea 192/2006 privind medierea şi exercitarea profesiei de mediator, cu toate modificările ulterioare;
- Legislația Europeană în domeniul medierii;
- Legea 115/2012 de modificare a Legii 192/2006;
- Codul European de Conduită pentru Mediatori;
- Statutul Mediatorului;
- Codul de Etică şi Deontologie Profesională a Mediatorilor;
- Legea 272/2004 privind Protecția şi Promovarea Drepturilor Copilului;
- precum şi alte norme ce privesc minorul şi relațiile dintre acesta şi părinți.

4.4. Rolul mediatorului

Într-o situație de violență domestică, rolul mediatorului este unul destul de complicat. Partea bună a lucrurilor – în aceste situații – este că soții, dacă au ajuns în fața mediatorului, sunt totuşi dispuşi să încheie un capitol din viața lor comună, în termeni amiabili. Cu toate acestea, mediatorul va fi acela care va înlesni comunicarea dintre părți, fiind practic transmițătorul doleanțelor fiecăreia dintre ele. De modul în care mediatorul va şti să faciliteze dialogul dintre victimă şi agresor, invitați la şedința de mediere în calitate de părți, depinde succesul medierii în sine şi rezolvarea conflictelor dintre parteneri. Respectând principiile evocate de normele ce trebuie să guverneze munca unui mediator, munca acestuia înseamnă mult mai mult decât un terț participant la discuții şi dezbateri, rolul său fiind mai ales de a canaliza dialogul spre arii favorabile ambelor părți, aşa încât concluziile

scrise în acordul de mediere să fie expresia ideală a acordului de voință a părților.

Noțiunea de „conflict" are la origine verbul latinesc „confligo ere" – a se lupta, a se război. Atunci când conflictul este unul între membrii familiei sau între partenerii unor relații personale, situația necesită cu atât mai multă atenție. În opinia mea, mediatorul care abordează plaja nisipurilor mişcătoare ale violenței domestice, trebuie să fie un bun cunoscător şi cercetător al situațiilor conflictuale, nu neapărat fiind victimă sau agresor într-un asemenea scenariu, dar obligatoriu fiind un atent observator al problemelor victimelor violenței domestice, un fin cercetător al comportamentelor agresorilor dar şi un bun evaluator al fenomenului violenței în cadrul familial.

Chiar dacă poate fi dureros, rolul mediatorului este şi acela de a analiza în urma detalierii faptelor şi evenimentelor de către părți, situații ce pot conduce la concluzii amiabile şi de comun acord acceptate atât de către victima, cât şi de către agresor. În situația delicată în care minorii devin armele de luptă ale părinților, mediatorul trebuie să fie apărătorul intereselor lor superioare, amintindu-le părinților că cei care suferă cel mai mult în acest război, sunt ei-copiii.

4.5. Şedința de informare a părților aflate în conflict

Conform Legii nr. 192/2006, medierea se bazează pe încrederea pe care părțile o acordă mediatorului, ca persoană aptă să faciliteze negocierile dintre ele şi să le sprijine pentru soluționarea conflictului, prin obținerea unei soluții reciproc convenabile, eficiente şi durabile". Aşadar, din start se iterează noțiunea şi principiul încrederii în aptitudinile mediatorului. De altfel, şedința de informare este un preambul obligatoriu şi foarte bine-venit al procesului de mediere care teoretic urmează. Şedința de informare asupra medierii poate fi

inițiată de către ambele părți ori de una din părți, caz în care mediatorul trimite o invitație la mediere celeilalte. Important este ca uneori – contrar derulării evenimentelor – inițierea soluționării conflictului pe cale amiabilă, îi aparține agresorului, semn că acesta conştientizează situația gravă în care s-a ajuns şi posibilitatea de a păstra cât de cât relațiile civilizate în raport cu victima, recurgând la masa rotundă a medierii. Însă, de cele mai multe ori, victimele violenței domestice sunt cele care apelează la mediator, în dorința de a întrerupe şirul conflictelor cu agresorul, dar mai cu seamă cu dorința de a-şi feri copiii de un proces poate lung şi traumatizant. În această primă etapă, părțile şi persoana autorizată se familiarizează cu natura conflictului, cu poziționarea de la care se porneşte în procesul medierii, dar mai ales fac cunoştință – dacă nu sunt deja informați – cu avantajele procesului de mediere: rapiditatea, libera alegere a soluțiilor celor mai convenabile de către ambele părți, stabilirea locului şi datelor de desfăşurare a şedințelor de mediere atunci când şi unde părțile convin, în funcție de programul fiecăruia, posibilitatea soluționării conflictului astfel încât ambele părți să identifice „câştiguri", confidențialitatea şedințelor de mediere, practic întregul control al soluționării situației beligerante, o au părțile.

Este foarte important de precizat că unele cauze prezintă o complexitate crescută, intensitatea resentimentelor fiind foarte mare, iar în aceste situații mediatorul poate recomanda prezenta avocaților părților, întrucât conflictele aproape deschise tind să minimizeze şansele de rezolvare pe cale amiabilă a „războiului". Condițiile esențiale ale întregului proces de mediere sunt de „neutralitate, imparțialitate, confidențialitate şi de liber consimțământ a părților".

La fel de important de menționat este faptul că medierea conflictelor provenite din violența domestică, poate fi accesată şi după declanşarea procedurii de soluționare în justiție, ceea ce părțile vor afla în şedința de informare. Nu de puține ori, cel

puțin una din părți refuză prezența la şedința de informare sau chiar ideea de rezolvare pe cale amiabilă a conflictelor familiale. Tocmai de aceea, mediatorul încurajează prezența avocaților părților, pentru obiectivitatea pozițiilor şi mai ales pentru a găsi soluții avantajoase ambelor părți, iar atunci când la mijlocul conflictului sunt şi minori, trebuie avut în vedere în primul rând interesul lor superior.

Informarea părților poate fi făcută şi de avocații părților, de judecătorul cauzei sau de notar, situații în care părțile iau la cunoştința noțiuni despre avantajele medierii, înainte de a veni în şedințele de mediere propriu-zise. Tot în şedința de mediere, părțile conflictuale pot cere explicații cu privire la activitatea de mediere, pentru a înțelege scopul, limitele şi efectele medierii, în special asupra conflictului ce constituie obiectul medierii. În general, în medierea privind violența domestică, obiectul medierii îl constituie desfacerea căsătoriei, încredințarea minorilor şi partajul bunurilor comune.

Medierea conflictelor provenite din violente domestice, ca de altfel toate tipurile de medieri, trebuie să se facă fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limba, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială. Astfel, deşi vin de pe poziții de victimă şi agresor, mediatorul trebuie să creeze şi să inspire o atmosferă de egalitate din toate aceste puncte de vedere între părți şi între el şi părți.

Există şi situația în care partea invitată la mediere refuză să se prezinte la şedința de informare sau la şedința de mediere, caz în care medierea se consideră neacceptată.

4.6. Şedința de mediere a conflictelor provenite din violența domestică

Asupra conținutului înțelegerii părțile sunt singurele care pot conveni, mediatorul fiind doar acea persoană care constată înțelegerea dintre ele. Şedințele de mediere pot fi realizate de

către unul sau mai mulți mediatori. Modalitatea de desfăşurare a şedințelor de mediere se face la înțelegere dintre mediator şi părți, în general ținându-se cont de programul fiecăruia şi mai ales de intensitatea conflictului. În cazul în care mediatorul consideră că – din cauza unor eventuale afinități sau legături de rudenie cu una sau cu ambele părți – nu poate fi neutru şi imparțial, trebuie să refuze desfăşurarea şedințelor de mediere şi poate recomanda un alt mediator. La fel trebuie să procedeze şi în cazul în care părțile doresc şi aduc în discuție ca obiect al medierii, drepturi ce nu pot face obiectul medierii (drepturile strict personale şi cele privitoare la statutul persoanei).

În sfera dialogului din cadrul şedințelor de mediere, părțile aflate în conflict provenit din violența domestică (verbală, psihică, fizică, economică), mediatorul va avea acces la informații strict personale ale părților. Legiuitorul prevede foarte limpede că este obligatorie păstrarea confidențialității informațiilor de care ia cunoştință în cursul activității sale de mediere, precum şi cu privire la documentele întocmite sau care i-au fost predate de către părți pe parcursul medierii, chiar şi după încetarea funcției sale.

Desfăşurarea şedințelor de mediere se bazează pe cooperarea părților şi utilizarea, de către mediator, a unor tehnici şi metode specifice, bazate pe comunicare şi negociere, menite să servească exclusiv intereselor legitime şi obiectivelor urmărite de părțile aflate în conflict.

O situație specială se identifică atunci când există dificultăți sau controverse de natură juridică sau din alt domeniu, mediatorul, cu acordul părților, poate să solicite punctul de vedere al unui specialist din domeniul respectiv. Fac referire aici cu preponderență cazurile în care minorii, datorită convulsiilor comportamentale ale părinților lor, au nevoie de şedințe sau de evaluări psihologice de specialitate sau când se impune prezența instituțiilor statului specializate

precum cele ale autorității tutelare sau cele de protecție a copilului.

Când părțile aflate în conflict – victimă şi agresor – ajung la o înțelegere, se redactează un acord scris, care va cuprinde toate clauzele consimțite de acestea privitoare la:

- desfacerea căsătoriei
- păstrarea sau reluarea numelui de către părți, în urma divorțului
- autoritatea părintească în ceea ce priveşte copiii minori
- domiciliul minorilor
- modalitatea de păstrare a legăturilor dintre părintele separat şi minori (program de vizite şi alte modalități de petrecere a timpului în comun), mediatorul încurajând ca aceste întâlniri să fie chiar între ambii părinți şi miori, tocmai pentru a păstra pe cât posibil în viața copiilor, cadrul familial atât de necesar
- responsabilitățile atât a mamei (de regulă victima conflictului conjugal) şi tata (de cele mai multe ori agresorul) în ceea ce priveşte creşterea şi educarea minorilor, responsabilitățile privind viața lor de zi, precum şi pregătirea lor şcolară şi profesională, pe de o parte, dar şi responsabilitățile financiare ale celuilalt părinte, care în lipsa prezentei permanente în viața copiilor, are obligația şi doreşte să participe printr-o contribuție bănească la satisfacerea nevoilor şi rezolvarea necesitaților lor

Cel mai important aspect al acordului de mediere dintre două părți aflate într-un conflict conjugal şi care au prins în războiul lor şi copii, este că acest document semnat şi acceptat de ambele părți sa nu conțină clauze ce aduc atingere liniştii şi ordinii publice şi să aibă în vedere cu prioritate interesele minorilor, aşa cum este prevăzut în Legea 263/2004.

Vreau să subliniez normalitatea şi chiar necesitatea creării unei colaborări strânse dintre mediator, avocați,

psihologi şi eventuale alte categorii de specialişti care pot concura la încheierea cu succes a medierii dintre părțile unui conflict domestic, părți cunoscute sub denumirile de victimă şi agresor. Succesul colaborării dintre factorii enumerați, se regăseşte într-un acord de mediere cât mai clar şi mai ales care să fie în perfectă concordanță cu interesele minorilor. În procesul verbal de încheiere a medierii trebuie consemnate acele documente sau instituții care şi-au dat concursul la aducerea la un numitor comun a rezolvării problemelor dintre părți.

4.7. Încheierea medierii conflictelor violenței domestice

Ca în orice altă speța de mediere, şi în cazul medierii conflictelor născute din violența domestică, procedura de încheiere a medierii poate consta în:

- soluționarea conflictului părților printr-un acord de mediere, privitor la toate aspectele ce au constituit obiectul medierii; în acest caz, considerat de dorit şi ideal, părțile sunt în total acord una cu cealaltă privitor la toate punctele dezbătute, astfel încât procesul verbal emis de către mediator, va consemna acces lucru; de asemenea, încheierea medierii înseamnă şi încunoştiințarea părților că acordul lor cuprinzând înțelegerea făcută, poate fi supus autentificării notarului public sau, după caz, adus în fața instanței de judecată care, în camera de consiliu, consfințeşte înțelegerea dintre părți;
- soluționarea parțială a conflictului dintre victimă şi agresor, caz în care se procedează la consfințirea acelor aspecte asupra cărora părțile au căzut de acord şi apelarea la instanța de judecată, pentru acele puncte care au rămas problematice şi nerezolvate;

- nesoluționarea niciunui punct din cele dezbătute în şedințele de mediere, mediatorului revenindu-i sarcina de a constata eşuarea medierii;
- depunerea contractului de mediere de una sau de ambele părți, caz în care medierea va înceta.

În cazul în care părțile au fost asistate de avocați, acest lucru va fi consemnat. La fel se procedează şi în cazul în care la şedințele de mediere au participat – cu acordul părților – aparținători ai victimei sau ai agresorului. De reținut că prezența persoanelor care pot fi catalogate ca apropiați ai unei sau alteia dintre părți, trebuie obligatoriu acceptată de cealaltă.

De asemenea, este de menționat faptul că, pe parcursul desfăşurării medierii, de la prima şedință de informare şi până la semnarea procesului verbal de încheiere a medierii, în cazul în care mediatorul identifică posibile semne sau are concret demonstrația unor abuzuri săvârşite asupra minorilor, mediatorul este obligat să anunțe instituțiile în drept să intervină în asemenea situații. Tocmai de aceea, aş accentua din nou rolul avocaților şi psihologilor în spețele de mediere a conflictelor provenite din violența domestică, pentru ac acestea au particularități greu de identificat uneori, aspecte care sunt ascunse poate fie de una, fie de ambele părți, iar colaborarea dintre aceste trei entități, poate conduce la rezolvarea unor probleme la prima vedere nebănuite.

4.8. Spețe de conflicte provenite din violența domestică, soluționate pe cale amiabilă

A. Victima, în vârstă de 25 de ani, împreuna cu fetița de 4 ani şi cu mama ei de 60 de ani, au apelat la serviciile specializate ale Asociației Atena Delphi pentru a fi găzduite şi consiliate juridic, întrucât agresorul – tata, soț şi ginere făcea prăpăd în calea lui de fiecare dată când consuma alcool.

Jocurile de noroc şi viața total lipsită de responsabilități pe care a dus-o agresorul, l-au condus – atât pe el cât şi pe cei din jurul său – la conflicte conjugale în care au fost prinse şi victime colaterale – fetița minoră şi respectiv bunica sa maternă. Într-o situație de o asemenea intensitate a conflictului, când din fața agresorului trebuie să te adăposteşti într-un centru de recuperare, prezența unui mediator nu pare a avea vreun sens. La tot ce am expus aici, mai adăugăm şi faptul că – chiar şi după ce victimele violentei domestice şi-au găsit liniştea în altă locație, agresorul continua să o caute pe victima la locul de muncă, să o amenințe chiar cu moartea şi să prezinte în permanență un pericol pentru ea. Au urmat apeluri la 112, furt de telefon mobil, rețineri şi o cerere de acordare a unui ordin de protecție, în favoarea victimei. După această perioadă de câteva săptămâni în care părea că războiul este unul lung şi fără sorți de dialog, intervenția concertată a avocaților părților a fost soluția identificării variantei celei mai bune pentru minora care îşi iubeşte enorm ambii părinți. Acest copil şi interesul lui superior de a-şi vedea atât mama cât şi pe tatăl în libertate şi dialog, i-a determinat pe adulți – avocați, mediator şi părinți – să caute şi să găsească formula cea mai potrivită pentru toți trei, de a încheia căsătoria dar de a păstra legăturile fireşti părinți-copil, peste orice neînțelegeri dintre adulți. Acordul de mediere încheiat îi responsabilizează pe ambii părinți şi îi oferă minorului dreptul de a avea legături naturale cu ei.

B. Victima – în vârstă de 23 de ani, traumatizată de desele agresiuni fizice şi torturi psihice din partea soțului consumator de substanțe interzise, apelează la Asociația Atena Delphi, disperată că nu reuşeşte să găsească nici un loc în care să se adăpostească împreuna cu fiul ei de 5 ani. Şi în acest conflict au fost implicate victime colaterale – tatăl şi mama apelantei-ambii agresați şi ei de ginere. Certificatele medico-legale şi plângerile frecvente la poliție, au condus destul de repede la ordonanța preşedințială în favoarea mamei

şi la emiterea unui ordin de restricție clar în ceea ce-l priveşte pe agresor, astfel încât acesta nu mai putea sub nicio formă să fie în imediata apropiere a victimei. Liniştea şi confortul adăpostului oferit de asociație tinerei mane şi fiului ei, i-au dat acesteia încredere şi luciditate în a vedea, cu ajutorul avocatului şi psihologului, că ceea ce trebuie să primeze este interesul superior al băiețelului ei, acela de a avea şi păstra o relație bună şi caldă şi cu tatăl său. Mediatorul a fost acela care a aşezat într-un acord de mediere înțelegerea dintre părți şi anume, faptul că – peste conflictele deschise ce s-au consumat – părinții copilului doresc să desfacă în mod amiabil căsătoria, că mama se obliga să aibă grijă de minor şi că tatăl se angajează la sprijin în favoarea acestuia. Acordul de mediere a fost consfințit de instanța de judecată.

C. Victima – o doamnă în vastă de aproximativ 45 de ani, care din cauza violențelor fizice şi verbale din partea soțului, solicita în regim de urgență sprijinul asociației, atât pentru suport psihologic, cât şi pentru consiliere juridică, fiind într-o situație de degradare a relațiilor extrem de avansată. Deşi nu are copii, problemele nu par a fi uşor de soluționat, întrucât la o primă abordare, agresorul nici nu vrea să ia în calcul desfacerea căsătoriei. După câteva întâlniri şi contacte telefonice, atât victima cât şi agresorul, au ajuns la concluzia că soluționarea pe cale amiabilă este opțiunea cea mai înțeleaptă, sfârşindu-se astfel violentele domestice de atâția ani.

Desigur, există şi situații în care orgoliile sunt atât de puternice, resentimentele acumulate atât de profunde, încât mediatorul nu poate să îşi desfăşoare munca, strădaniile lui conducând doar la concluzia că părțile nu se înțeleg. În această situație, tot instanța de judecată va emite o sentință, după un proces.

5. Plângerea penală

Violența domestică reprezintă un fenomen universal care se manifestă în toate țările lumii, indiferent de gradul lor de dezvoltare, fiind prezent la nivelul tuturor segmentelor societății.

Violența domestică cuprinde abuzuri de natură fizică, psihologică, sexuală, economică şi socială. Conform studiilor, violența domestică este cea mai răspândită formă de violență interpersonală de pe glob asupra femeilor, motiv pentru care este necesar ca statele să se implice activ în combaterea acestui fenomen prin adoptarea unor măsuri eficiente.

În România, prevenirea şi combaterea violenței în familie constituie un obiectiv de interes național şi reprezintă o importantă problemă de sănătate publică. Pe plan național, cele mai importante legi din domeniul combaterii violenței în familie sunt:

- Legea 217/2003 pentru prevenirea şi combaterea violenței în familie republicată
- Legea 272/2004 privind protecția şi promovarea drepturilor copilului republicată
- Codul penal
- Codul de procedură penală
- Codul civil
- Codul de procedură civilă

5.1. Prevederi ale Codului Penal cu privire la prevenirea şi combaterea violenței în familie

O mare parte a formelor violenței domestice intră sub incidența legii penale, constituind infracțiuni. În Codul Penal, în Capitolul III sunt reglementate infracțiunile săvârşite asupra unui membru de familie. Ceea ce diferențiază aceste

infracțiuni de celelalte este natura relației dintre autor(agresor) şi victimă, şi anume aceea de membru de familie.

Noțiunea de ”membru de familie” este prevăzută în Codul penal la art. 177 şi cuprinde:

a) ascendenții şi descendenții, frații şi surorile, copiii acestora, precum şi persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude;

b) soțul;

c) persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelora dintre soți sau dintre părinți şi copii, în cazul în care convieţuiesc.

Prin ”*persoane care au stabilit relații asemănătoare acelora dintre soți*” se înțeleg concubinii. Prin urmare, atunci când victima violenței are o relație de concubinaj cu autorul, aceasta va beneficia de protecția sporită oferită de dispozițiile legii penale membrilor de familie.

Datorită naturii relației dintre agresor şi victimă, legiuitorul a ales să sancționeze mai drastic formele de violență fizică comise între membrii de familie, oferind astfel o protecție sporită valorilor sociale precum viața, integritatea sau sănătatea unui membru de familie, deoarece în cazul acestor persoane există o obligație legală sau morală de a se sprijini şi susține reciproc.

Articolul 199 din Codul penal enumeră infracțiunile care, comise între membrii de familie constituie violență în familie şi care atrag o majorare a pedepsei(în cazul acestora, maximul special al pedepsei prevăzute de lege se majorează cu o pătrime). Astfel în cazul în care autorul, membru de familie cu victima, o agresează pe aceasta, săvârşind infracțiunea de lovire sau alte violențe, acesta va putea primi o pedeapsă cu închisoarea cuprinsă între 3 luni şi 2 ani şi 6

luni, mai mare decât în situația în care nu ar avea o legătură de rudenie cu victima.

Infracțiunile care atunci când sunt comise asupra unui membru de familie constituie violență în familie sunt: omorul, omorul calificat, lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte.

Majoritatea agresiunilor fizice comise între membrii de familie intră în sfera infracțiunilor de lovire sau alte violențe şi vătămare corporală, delimitarea dintre cele două făcându-se în funcție de gravitatea urmărilor produse.

Infracțiunea de loviri sau alte violențe presupune existența unei loviri sau a unui act de violență cauzator de suferințe fizice şi se pedepseşte cu închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau amendă. În cazul în care, în urma agresiunilor suferite, victima are nevoie de îngrijiri medicale de până la 90 de zile, fapta autorului va fi încadrată în forma agravată a infracțiunii de lovire sau alte violențe pedepsită cu închisoare de la 6 luni la 5 ani sau cu amendă.

În situația în care, lovirile sau actele de violență îi produc victimei o infirmitate, leziuni traumatice care necesită pentru vindecare mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale, un prejudiciu estetic grav şi permanent, avortul sau îi pun în primejdie viața, autorul acestora va putea fi pedepsit cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

Cele mai întâlnite forme ale violenței în familie care pot fi încadrate la infracțiunile de lovire sau alte violențe şi vătămare corporală sunt: împingere, îmbrâncire, trântire de pereți, podea, pălmuire, lovire cu pumnul, piciorul, ardere, strangulare, rănire cu obiecte ascuțite sau tăioase.

De asemenea, există infracțiuni în cazul cărora săvârşirea acestora asupra unui membru de familie reprezintă o formă agravată, fiind pedepsite mai aspru. Astfel, infracțiunile de viol, agresiune sexuală, act sexual cu un minor, corupere sexuală a minorilor sunt reținute în

formă agravată atunci când sunt comise asupra unei victime care este rudă în linie directă, frate sau soră cu autorul.

Este important de reținut faptul că violul se poate comite şi între soți. Violul marital sau conjugal se comite în împrejurarea în care unul dintre soți îl obligă pe celălalt, prin constrângere sau prin punere în imposibilitate de a se apăra sau de a-şi exprima voința să întrețină raporturi sexuale. Astfel, în situația în care unul dintre soți îl constrânge pe celălalt să întrețină raporturi sexuale fără a avea consimțământul acestuia, fapta sa intră sub incidența infracțiunii de viol, fiind pedepsită cu închisoarea de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi. În cazul infracțiunii de viol, pentru ca autorul să fie tras la răspundere, este necesar ca victima să depună plângere prealabilă împotriva acestuia.

O altă infracțiune des întâlnită în sfera violenței domestice este cea de rele tratamente aplicate minorului, prevăzută în Codul Penal la articolul 197 şi care sancționează comportamentul părinților sau a persoanei în grija căreia se află minorul prin care se pune în primejdie gravă, prin măsuri sau tratamente de orice fel, dezvoltarea fizică, intelectuală sau morală a minorului. În practica judiciară s-a reținut că pot constitui infracțiuni de rele tratamente aplicate minorului conduite ale părinților sau a persoanei în grija căreia se află minorul constând în alungarea minorului din locuința familiei, exercitarea de violențe fizice asupra acestuia, întrebuințarea unui limbaj vulgar sau violent față de acesta. De asemenea, neglijarea, nespălarea sau îmbrăcarea minorului neadecvat condițiilor meteo precum şi supunerea acestuia la muncă excesivă reprezintă forme de abuzuri care intră sub incidența infracțiunii mai sus menționate. Pedeapsa prevăzută pentru infracțiunea de rele tratamente aplicate minorului este închisoarea de la 3 la 7 ani şi interzicerea unor dreptului.

În afara infracțiunilor menționate anterior, pot fi incidente în sfera violenței în familie şi alte infracțiuni prevăzute de Codul penal precum: amenințarea, lipsirea de libertate etc.

5.2. Prevederi ale Codului de Procedură Penală cu privire la prevenirea şi combaterea violenței în familie

Plângerea penală în cazul infracțiunilor de violență în familie

Codul de procedură penală nu conține prevederi speciale cu privire la efectuarea urmăririi penale sau a cercetării judecătoreşti în cazurile de violență în familie. Cu toate acestea, infracțiunile de violență în familie pot fi împărțite în două categorii, în funcție de modul în care sunt sesizate instituțiile abilitate să efectueze ancheta penală:

1) infracțiuni pentru care este necesară plângerea prealabilă a persoanei vătămate

- art. 193 CP-lovirea sau alte violențe, atât în formă de bază (atunci când nu este incidentă una dintre formele sale agravate) cât şi în forma agravată;
- art. 196 CP-vătămarea corporală din culpă;
- art. 206 CP-amenințarea;
- art. 218 CP-violul, în formă de bază;
- art. 219 CP-agresiunea sexuală, în formă de bază;

2) infracțiuni care se cercetează din oficiu

- art. 188 CP-omorul;
- art. 189 CP-omorul calificat;
- art. 194 CP-vătămarea corporală;

- art. 195 CP-lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte;
- art. 205 CP-lipsirea de libertate în mod ilegal;
- art. 218 CP-violul în forma agravată;
- art. 219 CP-agresiunea sexuală în forma agravată;

În cazul infracțiunilor de loviri sau alte violențe şi vătămare corporală din culpă săvârşite asupra unui membru de familie, plângerea prealabilă nu este obligatorie, acțiunea penală punându-se în mişcare şi din oficiu.

Plângerea penală prealabilă

Plângerea penală prealabilă reprezintă acel act al persoanei vătămate care condiționează punerea în mişcare a acțiunii penale în cazul anumitor infracțiuni şi prin urmare şi tragerea la răspundere penală a autorului infracțiunii. Practic, plângerea prealabilă constituie o manifestare de voință a persoanei vătămate prin care aceasta încunoştințează organele judiciare despre comiterea infracțiunii şi prin care îşi exprimă intenția ca fapta să fie urmărită penal.

Plângerea prealabilă se introduce la organul competent şi anume la Poliție sau direct la Parchet. Plângerea prealabilă trebuie făcută personal de persoana vătămată, ea având dreptul exclusiv de a decide dacă solicită sau nu tragerea la răspundere penală a autorului infracțiunii.

Persoana vătămată poate formula plângerea penală şi prin mandatar, însă în mod obligatoriu mandatul dat trebuie să fie special, iar procura trebuie ataşată plângerii. În procură trebuie să se precizeze împotriva cui se face plângerea prealabilă şi pentru ce faptă. O procură cu caracter general nu va fi considerată valabilă pentru introducerea plângerii prealabile. În cazul în care persoana vătămată este un minor sau un incapabil, plângerea prealabilă va fi

formulată de reprezentanții săi legali şi anume: părinți, tutore, curator.

În situația în care plângerea prealabilă este introdusă de o altă persoană decât persoana vătămată, mandatarul acesteia sau reprezentantul său legal se va considera că aceasta nu produce efecte echivalând cu lipsa plângerii prealabile. De asemenea, nu sunt valide plângerile penale prealabile formulate de către părinți pentru copiii majori sau invers, de frați sau surori. În aceste cazuri însă, persoana vătămată poate da o declarație în fața organelor judiciare (Poliție, Parchet) în termen de 3 luni de la săvârşirea faptei prin care îşi însuşeşte plângerea prealabilă.

Pentru a produce efecte, plângerea prealabilă trebuie să fie introdusă în termen de 3 luni din ziua în care persoana vătămată a aflat despre săvârşirea faptei. Dacă persoana vătămată este un minor sau un incapabil, termenul de 3 luni curge de la data când reprezentantul său legal (părinte, tutore, curator) a aflat despre săvârşirea faptei. Introducerea plângerii prealabile după termenul de 3 luni este lipsită de efecte, fiind asimilată situației în care aceasta lipseşte. În cazul în care, în acest termen de 3 luni, plângerea este introdusă în mod greşit la o altă instituție decât Poliția sau Parchetul, aceasta este considerată valabilă şi va fi trimisă la organul competent.

Plângerea prealabilă trebuie să conțină următoarele elemente:

1) numele, prenumele, codul numeric personal şi domiciliul persoanei care formulează plângerea;
2) indicarea reprezentantului legal – dacă este cazul;
3) descrierea faptei pentru care se formulează plângerea;
4) indicarea făptuitorului – dacă este cunoscut;
5) indicarea mijloacelor de probă-dacă sunt cunoscute;

Retragerea plângerii penale prealabile

În materia infracțiunilor pentru care punerea în mişcare a acțiunii penale este condiționată de plângerea prealabilă, persoana vătămată are posibilitatea să-şi retragă plângerea.

Aceasta trebuie să fie conştientă de consecințele generate de retragerea plângerii prealabile şi anume înlăturarea răspunderii penale a persoanei împotriva căreia s-a formulat plângerea. Practic, în momentul retragerii plângerii prealabile procesul penal încetează, iar în funcție de etapa în care se află cauza, respectiv urmărire penală sau judecată, se va dispune soluția clasării de către procuror sau a încetării procesului penal de către judecător.

Retragerea plângerii se poate face oral în fața organelor de urmărire penală sau în fața instanței de judecată de către persoana vătămată sau printr-un înscris autentificat de un notar public ori printr-un înscris certificat de avocat pentru identitatea şi autenticitatea semnăturii autorului.

Atunci când persoana vătămată este un minor sub 14 ani sau un incapabil, retragerea plângerii prealabile se face numai de către reprezentantul său legal. În cazul în care persoana vătămată este un minor cu vârsta peste 14 ani, retragerea se face cu încuviințarea reprezentanților săi legali.

Persoana vătămată poate să-şi retragă plângerea prealabilă în tot cursul procesului penal, până la momentul la care judecătorul va pronunța o hotărâre definitivă.

Plângerea penală

În cazul infracțiunilor pentru care nu este necesară plângerea prealabilă, organele judiciare pot fi sesizate cu plângere penală, denunț sau pot acționa din oficiu.

Spre deosebire de plângerea penală prealabilă care este o manifestare expresă de voință a persoanei vătămate, plângerea penală reprezintă un mod general de sesizare a organelor judiciare despre săvârşirea unei infracțiuni.

Persoana vătămată va formula plângerea penală personal sau printr-un mandatar cu procură specială pe care o va ataşa plângerii penale. Spre deosebire de plângerea prealabilă, în cazul plângerii penale nu este prevăzut un termen în care aceasta trebuie formulată. Astfel, în cazul infracțiunilor pentru care nu este necesară plângerea prealabilă, persoana vătămată va putea să sesizeze organele judiciare despre comiterea infracțiunii şi după trecerea termenului de 3 luni de la data săvârşirii faptei penale.

Sub aspectul organelor în fața cărora trebuie introdusă plângerea cât şi în ceea ce priveşte conținutul său, plângerea penală este similară cu cea prealabilă.

Împăcarea părților

Împăcarea părților este actul prin care partea vătămată şi inculpatul înțeleg să pună capăt procesului, înlăturând astfel consecințele penale şi civile rezultate în urma săvârşirii infracțiunii.

Părțile pot apela la instituția împăcării în cazul infracțiunilor pentru care nu este necesară plângerea prealabilă şi pentru care legea prevede în mod expres posibilitatea împăcării.

Spre deosebire de retragerea plângerii prealabile, care exprimă voința unei singure persoane, şi anume cea a victimei, împăcarea presupune o manifestare de voință atât din partea victimei cât şi din partea inculpatului.

Împăcarea operează doar în cazul infracțiunilor expres prevăzute de lege. Infracțiunile din materia violenței în familie în cazul cărora poate interveni împăcarea părților sunt: lovirea sau alte violențe şi vătămarea corporală din culpă.

În cazul în care victima este un minor sub 14 ani sau un incapabil, împăcarea se poate face numai de reprezentanții săi legali: părinți, tutore, curator. Minorul peste 14 ani se poate împăca numai cu încuviințarea reprezentanților legali.

Pentru a produce efecte, împăcarea părților trebuie să îndeplinească anumite condiții:

1) trebuie să fie neechivocă, ceea ce presupune că din cuprinsul actului de împăcare să rezulte în mod clar intenția părților de a se împăca;

2) trebuie să fie totală, adică în urma împăcării procesul va înceta atât sub aspectul acțiunii penale cât şi al acțiunii civile. Părțile nu se pot împăca doar în ceea ce priveşte latura penală, solicitând continuarea procesului pentru soluționarea acțiunii civile;

3) trebuie să fie necondiționată în sensul că împăcarea nu poate avea loc sub condiția îndeplinirii în viitor a unei obligații de a da, de a face, sau a nu face ceva;

4) trebuie să intervină până la citirea actului de sesizare a instanței. Astfel, spre deosebire de retragerea plângerii prealabile care poate interveni până la pronunțarea unei hotărâri definitive de condamnare, împăcarea se poate face pe tot parcursul urmăririi penale, iar în ceea ce priveşte judecata, doar până la termenul la care instanța va da citire rechizitoriului.

5) trebuie să fie definitivă – ceea ce înseamnă că după ce a intervenit împăcarea într-o cauză, părțile nu mai pot reveni asupra acesteia şi nu se mai poate exercita o nouă acțiune penală pentru aceeaşi faptă.

Medierea Penală

Pe lângă retragerea plângerii şi împăcare, părțile pot să stingă conflictul şi prin încheierea unui acord de mediere. Acordul de mediere este un contract ce conține o înțelegere a părților din conflictul penal care are ca efect încetarea procesului. Înțelegerea părților poate lua forme diferite şi poate fi condiționată.

Procedura medierii este asemănătoare cu cea a împăcării, distincția dintre cele două constând în faptul că

acordul de mediere se desfăşoară în fața mediatorilor în baza unor proceduri prevăzute în Legea Medierii nr. 192/2006.

Medierea poate interveni atât în cazul infracțiunilor care se urmăresc la plângere prealabilă cât şi în cazul celor pentru care este prevăzută împăcarea în mod expres.

Având în vede că nici în Legea medierii şi nici în Codul penal nu se prevede un anumit moment procesual până la care poate fi depus acordul de mediere, acesta poate interveni până la rămânerea definitivă a hotărârii penale pronunțată în cauză.

Mijloacele de probă

În momentul în care victima violenței în familie se decide să formuleze o plângere penală, este important ca aceasta să dețină şi mijloace de probă cu care să dovedească cele susținute în plângere.

Conform Codului de procedură penală, mijloacele de probă care pot fi folosite în procesul penal sunt:

a) declarațiile suspectului sau ale inculpatului;

b) declarațiile persoanei vătămate;

c) declarațiile părții civile sau ale părții responsabile civilmente;

d) declarațiile martorilor;

e) înscrisuri, rapoarte de expertiză sau constatare, procese verbale, fotografii, mijloace materiale de probă;

f) orice alt mijloc de probă care nu este interzis de lege;

De cele mai multe ori, victimele violenței în familie iau decizia formulării unei plângeri penale împotriva agresorului după repetate episoade de violență. Este recomandat ca în momentul în care victima ia o astfel de hotărâre, să-şi îndrepte atenția către mijloacele de probă pe care le-ar putea folosi în dovedirea plângerii sale.

În cazul infracțiunilor de violență în familie, un mijloc de probă important este certificatul medico-legal. Pentru

obținerea acestuia, victima trebuie să se prezinte în scurt timp după producerea actelor de violență la serviciul de medicină legală. Pe baza certificatului medico-legal se va determina natura şi proveniența leziunilor şi numărul de îngrijiri medicale. În funcție de numărul de îngrijiri medicale din cuprinsul certificatului medico-legal se va stabili încadrarea juridică a infracțiunii de care va fi răspunzător agresorul.

Certificatul medico-legal poate fi folosit ca şi mijloc de probă nu doar în cauzele penale, ci şi în cele civile. Astfel, dacă victima violenței domestice intenționează să divorțeze de agresor, certificatul medico-legal poate fi depus în probațiune pentru a dovedi agresiunile la care a fost supusă, violența constituind un motiv de desfacere a căsătoriei.

Un alt mijloc de probă de care poate uza victima în dovedirea plângerii sale îl reprezintă declarațiile martorilor. De cele mai multe ori violența domestică are loc în incinta domiciliului conjugal sau într-un cadru retras, ferit de prezența altor persoane, iar victimele, de teama ruşinii, preferă să nu dezvăluie şi celorlalți agresiunile la care sunt supuse.

În vederea strângerii de dovezi, mai ales în situația în care nu există un certificat medico-legal, victimei care este supusă în mod repetat violenței domestice i se recomandă să găsească modalități prin care să aducă la cunoştință actele de violență şi altor persoane, care pot deveni ulterior martori. Acestea ar putea fi: rude apropiate, vecini, prieteni etc.

Alte mijloace de probă pe care victima care s-a hotărât să depună plângere trebuie să le aibă în vedere sunt: fotografii, înregistrări audio sau video, mesaje, conversații pe rețele de socializare din care să rezulte comportamentul violent al agresorului.

Măsuri preventive

Prin luarea unei măsuri preventive se urmăreşte asigurarea unor condiții corespunzătoare pentru judecată sau împiedicarea inculpatului de a se sustrage judecății sau de a executa pedeapsa.

În funcție de împrejurările concrete în care s-a comis infracțiunea de violență în familie, împotriva agresorului se pot lua următoarele măsuri preventive:

a) reținerea
b) controlul judiciar
c) controlul judiciar pe cauțiune
d) arestarea preventivă

În scopul prevenirii şi combaterii violenței în familie, legiuitorul a introdus în Codul de procedură penală măsuri menite să protejeze victimele violenței în familie.

Astfel, pentru a nu expune victimele unor viitoare abuzuri, legea penală prevede expres faptul că măsura arestului la domiciliu nu se poate lua în cazul inculpatului față de care există suspiciunea rezonabilă că a săvârşit o infracțiune asupra unui membru de familie.

Tot în scopul ocrotirii victimelor, s-a introdus posibilitatea ca, față de inculpatul pentru care a început urmărirea penală pentru o infracțiune de violență domestică, procurorul sau judecătorul să poată lua măsura preventivă a controlului judiciar, impunându-i acestuia obligația de a nu reveni în locuința familiei, da nu se apropia de persoana vătămată sau de membrii familiei acesteia, de alți participanți la comiterea infracțiunii, de martori, experți sau de alte persoane anume desemnate de organul judiciar şi să nu comunice cu acestea direct sau indirect, pe nicio cale.

Măsura controlului judiciar poate fi luată pe o durată de 60 de zile cu posibilitatea prelungirii acestei perioade.

În cazul în care inculpatul îşi încalcă această obligaţie, se poate dispune înlocuirea controlului judiciar cu măsura arestării preventive.

O altă măsură care poate fi luată faţă de agresor, în scopul înlăturării unei stări de pericol pentru victima violenţei domestice, este ordinul de protecţie prevăzut în Legea 217/2003 republicată. Prin ordinul de protecţie victima poate solicita instanţei dispunerea unor obligaţii sau interdicţii în sarcina agresorului.

Încălcarea de către agresor a măsurilor dispuse prin ordinul de protecţie, constituie infracţiunea de nerespectare a hotărârii judecătoreşti şi se pedepseşte cu închisoare de la o lună la un an. În cazul acestei infracţiuni, legea prevede posibilitatea părţilor de a se împăca.

6. Concluzii

Având în vedere amploarea violenței în familie şi consecințele sale, este important ca victima să nu rămână pasivă şi să uzeze de procedurile pe care dreptul penal şi civil i le pune la dispoziție, rupând astfel cercul vicios al violenței domestice şi depăşindu-şi totodată condiția de victimă.

Aceştia sunt primii paşi pentru o viață lipsită de violență.

ANEXĂ: CERERE PRIVIND EMITEREA ORDINULUI DE PROTECȚIE

I. Date privind autoritatea sau organismul care formulează cererea (dacă este cazul)

Denumirea:
Adresa:
Telefon;
Fax:
E-mail;
Persoana desemnată cu formularea cererii:

II. Asistența Juridică

Victima are un avocat?
DA/NU

În caz negativ, doreşte să i se acorde asistență juridică prin avocat?
DA/NU

III. Date privind victima violenței în familie

Numele:
Prenumele:
Locul şi data naşterii:
Cetățenia:
Sexul: F/M
Prenumele tatălui:
Prenumele mamei:
Act de identitate: CI/BI/Paşaport, Serie..... nr....., CNP ……..

Adresa: Doreşte să rămână secretă?[76]
DA/NU
Telefon: Doreşte ca numărul să rămână secret?[77]
DA/NU

IV. Reprezentantul legal al victimei (dacă este cazul)

Numele:
Prenumele:
Locul şi data naşterii:
Cetățenia:
Sexul F/M
Prenumele tatălui:
Prenumele mamei:
Adresa:
Telefon:

V. Relația dintre victima violenței în familie şi persoana împotriva căreia se solicită emiterea ordinului de protecție (pârât)

1. Victima a mai formulat anterior vreo cerere, plângere, reclamație etc. împotriva aceleiaşi persoane?
DA/NU
În caz afirmativ, se va indica numărul acestora.

2. Ştiți dacă pârâtul este parte în vreun proces cu privire la vreo infracțiune sau contravenție?
DA/NU

---

[76] Dacă victima declară că doreşte să abandoneze domiciliul familial, nu este necesar să se indice noua adresă la care se mută, ci doar adresa unde locuieşte în prezent. Adresa indicată trebuie să fie una la care partea poate primi citațiile şi celelalte acte de procedură.

[77] Poate fi indicat orice număr la care reclamantul are garanția că va putea primi citațiile şi celelalte acte de procedură.

În caz afirmativ, indicați, dacă ştiți, instanța la care se află dosarul şi numărul acestuia.

3. Există o legătură de rudenie sau de altă natură cu pârâtul?

4. Situația familială – persoane care convieţuiesc în locuință
Numele şi prenumele:
Data naşterii:
Gradul de rudenie:

VI. Descrierea faptelor pentru care se solicită emiterea ordinului de protecție

1. Relatarea faptelor şi locul desfăşurării lor

2. Ce alte acte de violență s-au produs anterior împotriva persoanelor (victimă, membri ai familiei, minori sau alte persoane) sau asupra bunurilor?

3. A avut loc vreun act de violență în prezența minorilor?

4. Există vreo situație de risc pentru minori, inclusiv posibilitate de a fi luați fără drept de pârât?

5. Pârâtul deține arme sau are acces la arme prin natura muncii sale ori din alte motive?

6. Există martori la faptele descrise?

7. Ce alte probe pot susține declarațiile? (de exemplu, linii telefonice tăiate/rupte, telefoane mobile sparte, alte obiecte distruse, mesaje telefonice înregistrate, inclusiv sms, scrisori, fotografii, documente etc.)

VII. Asistența medicală a victimei

1. Victima a suferit leziuni fizice sau a fost maltratată psihologic?

DA/NU

2. A primit îngrijiri în vreun centru medical?

DA/NU

3. Deține certificat medico-legal, medical sau alte documente medicale?

DA/NU

În caz afirmativ, acestea se vor anexa în copie.

În caz negativ, se vor indica centrul medical şi data consultului medical.

VIII. Măsurile care se solicită a fi dispuse prin ordinul de protecție

a) evacuarea temporară a pârâtului din locuință, indiferent dacă acesta este titularul dreptului de proprietate;

DA/NU

b) reintegrarea victimei şi, după caz, a copiilor în locuința familiei;

DA/NU

c) limitarea dreptului de folosință al pârâtului, dacă este posibil, doar asupra unei părți a locuinței comune, astfel încât pârâtul să nu vină în contact cu victima;

DA/NU

d.1) obligarea pârâtului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de victimă;

DA/NU

d.2) obligarea pârâtului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de copiii victimei sau față de alte rude ale acesteia;

DA/NU

d.3) obligarea pârâtului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de reşedința, locul de muncă sau unitatea de învățământ a persoanei protejate;

DA/NU

În caz afirmativ, se vor menționa datele de identificare a acestor locuri.

e) interdicția pentru pârât de a se deplasa în anumite localități sau zone determinate pe care victima le frecventează ori le vizitează periodic;

În caz afirmativ, se vor identifica aceste localități şi zone.

DA/NU

f) interzicerea oricărui contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod, cu victima;

DA/NU

g) obligarea agresorului de a preda poliției armele deținute;

DA/NU

h) încredințarea copiilor minori sau stabilirea reşedinței acestora;

DA/NU

În caz afirmativ, se vor indica numele, prenumele şi data naşterii copiilor, persoană către care se propune încredințarea.

i) suportarea de către pârât a chiriei şi/sau a întreținerii pentru locuința temporară unde victima, copiii minori sau alți

membri ai familiei locuiesc ori urmează să locuiască din cauza imposibilității de a rămâne în locuința familială.

DA/NU

În caz afirmativ, care este suma considerată necesară şi ce reprezintă?

IX. Alte măsuri

1. Victima are o activitate remunerată?

DA/NU

În caz afirmativ, se va indica, cu aproximație, suma pe care o primeşte.

2. Pârâtul are loc de muncă sau desfăşoară o activitate remunerată?

DA/NU

În caz afirmativ, se indică suma lunară aproximativă pe care pârâtul o primeşte, dacă se cunoaşte.

3. Există alte surse de venituri ale familiei?

DA/NU

În caz afirmativ, să se indice suma aproximativă, dacă se cunoaşte.

X. Alte precizări considerate ca relevante

Data.....

Semnătura……..

Domnului preşedinte al Judecătoriei.....

ANEXĂ: CERERE PRIVIND AJUTORUL PUBLIC JUDICIAR

Către Tribunalul / Judecătoria _____

Stimate domnule preşedinte,

Subsemnatul…, CNP…, domiciliat în …, Telefon/e-mail…, în calitate de …, în dosarul nr….al …,având ca obiect …, cu termen de judecată la data de… vă solicit să-mi încuviinţaţi

ajutorul public judiciar prevăzut de O.U.G. nr. 51/ 2008, în sumă de … lei, pentru:[78]

- ☐ Asistenţă prin avocat
- ☐ Plata onorariului de expert, traducător sau interpret;
- ☐ Plata onorariului executorului judecătoresc;
- ☐ Scutirea, reducerea, eşalonarea ori amânarea plăţii taxei judiciare de timbru;
- ☐ Asistenţă extrajudiciară prin avocat

Ajutorul public judiciar solicitat îmi este necesar deoarece ….

Precizez că familia mea, în sensul O.U.G. nr. 51/2008 se compune din:….

Media veniturilor nete lunare, pe ultimele două luni anterioare formulării prezentei cereri a fost de … lei pe lună, fiind compuse din[79]: ….

---

[78] Se va bifa căsuţa corespunzătoare.

[79] Se vor menţiona orice venituri periodice cum ar fi salarii, onorarii, rente, indemnizaţii, chirii, profit din activităţi comerciale sau activităţi independente

Cheltuieli lunare ale familiei mele (impozite, contribuții la asigurările sociale, taxe locale, cheltuieli ipotecare, chirii şi costuri pentru întreținere, cheltuieli pentru educație, rate, alte cheltuieli – ale solicitantului, soțului, persoanelor aflate în întreținere, etc.) sunt: ….

În drept invoc dispozițiile Ordonanței de Urgență nr. 51/2008, privind ajutorul public judiciar în materie civilă, comercială şi de contencios administrativ şi fiscal.

(După caz – dispozițiile art. 68, din Legea nr. 51/1995, pentru organizarea şi exercitarea profesiei de avocat.)

În dovedirea cererii, anexez următoarele înscrisuri:[80]

….

Declar pe propria răspundere că, informațiile oferite sunt adevărate şi complete şi îmi asum obligația de a declara de îndată, autorității competente să soluționeze cererea, orice schimbări survenite în situația mea financiară.

Declar pe propria răspundere că în ultimele 12 luni am mai beneficiat de ajutor public judiciar, sub formă de …, în cuantum total de ….

Am luat la cunoştință despre împrejurarea că, în cazul pierderii procesului, cheltuielile de judecată ale părții adverse vor fi puse în sarcina mea, precum şi despre posibilitatea de a fi obligat la restituirea sumelor de care voi beneficia cu titlu de

---

[80] Se vor ataşa: – copii de pe actele de identitate ale tuturor membrilor familiei, copii de pe certificatele de naştere ale copiilor minori sub 14 ani, adeverințele privind veniturile membrilor familiei – pe ultimele două luni, eventual dovada lipsei oricăror venituri, adeverințe privind continuarea studiilor pentru copiii aflați în întreținere care au împlinit 18 ani, înscrisuri privind cheltuielile lunare – chitanțe, facturi, ordine de plată

ajutor public judiciar, în cazul în care se va constatata ulterior că am formulat prezenta cerere cu rea-credință, prin ascunderea adevărului cu privire la situația materială reală a familiei mele.

Locul şi data întocmirii
…
Semnătura…
Notă:

Includerea unor informații false sau incomplete poate avea consecințe legale, iar cererea pentru asistență judiciară gratuită poate fi respinsă.

Această cerere nu are efect asupra termenului de introducere a unei acțiuni în justiție.

Bibliografie

- Avram, M., ”Drept Civil. Familia”, Editura Hamangiu 2013
- Bogdan, S., Şerban, D.A., Noul Cod penal. Partea specială Analize, explicații, comentarii. Perspectiva clujeană, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2014
- Boroi, G., Stancu, M. – Drept procesual civil, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2015
- Boroi, G., Spineanu-Matei, O., Constanda A., Dănăilă V., Eftimie M., Gavriş M. D., Negrilă C., Păncescu F., Răducan G., Theohari D.N. – Noul Cod de Procedură civilă – Comentariu pe articole, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2013
- Crişu, C.,Ordonanța preşedințială, ed. a 2-a, Ed. Argessis, Curtea de Argeş, 1997, p. 40-44
- Decizia Civilă nr. 119/A/2013 pronunțată de Tribunalului Hunedoara, în ds. nr. 3658/221/2010
- Dima G., Beldianu I. F., Violența domestică: Intervenția Coordonată a echipei interdisciplinare. Manual pentru specialişti, Editura de Vest, Timişoara, 2015
- Legea nr. 217 din 22 mai 2003 pentru prevenirea şi combaterea violenței în familie, republicată în Monitorul Oficial cu numărul 205 din data de 24 martie 2014
- Lupaşcu, D., Crăciunescu C. M., ”Dreptul Familiei în noul Cod civil”, Ed. A II-a, Universul Juridic Bucureşti, 2012
- Noul Cod Civil
- Noul Cod de Procedură Civilă
- Paşca V., Unele considerații privind reglementarea efectelor plângerii prealabile şi a împăcării părților în Noul Cod Penal, articol publicat la adresa http://drept.uvt.ro/documents/Anale2_2009-unele_consideratii__privind__reglementarea___efectelor__pangerii_prealabile__si_a_impacarii_partilor_in_noul_cod_penal.pdf

- Sentința civilă nr. 11796 pronunțată în ds nr. 21293/211/2015, nepublicată,Judecătoria Cluj-Napoca
- Sentința civilă nr. 72/C.C./2014 pronunțată în ds nr. 3146/211/2014, Judecătoria Dej, nepublicată
- Sentința civilă nr. 613/2014 pronunțată în ds nr. 924/219/2014, Judecătoria Dej, nepublicată
- Sentința Civilă nr. 2000/2016 pronunțată de Judecătoria Cluj-Napoca în data de 26.02.2016
- Sentința Civilă nr. 3307 pronunțată în şedința din data de 22.12.2011, Judecătoria Mediaş
- http://dindragoste.unica.ro/0/sfaturi-juridice/indemnizatia-de-intretinere-dupa-divort
- http://www.avocat-divort.ro/divort/program_vizitare_minor.php
- http://notariat-tineretului.net/divort/divortul-la-notar

ATENA DELPHI ASOCIAȚIA

Pulse Foundation

ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY eea grants

Colecţia "Meriţi să zâmbeşti din nou"

Volumul I Violenţa domestică. Aspecte generale
Volumul II Aspecte juridice
Volumul III Aspecte psihologice - Ce știm despre violența domestică
Volumul IV Ghidul victimei violenţei domestice

Meriți să zâmbești din nou … Tu, cea sau cel care citești aceste rânduri, sau prietena ta. Sau colega de serviciu. Poate sora sau mama ta. Sau poate vecina.

Oricine merită sa reînvețe să zâmbească. Mai mult - să reînvețe să râdă. Să se bucure de viață. Din nou. Sau pentru prima data dacă nu a făcut-o până acum.

Această carte este pentru oricine are nevoie de ea. Pentru oricine este, a fost sau cunoaște pe cineva supus oricărei forme de violență domestică.

Această carte este un ghid pentru persoanele care doresc să-și schimbe viața în bine, atât a lor cât și a copiilor lor, renunțând la o relație toxică, vătămătoare și distructivă.

Nu este un îndemn. Este un semnal pentru a te uita mai bine în jur. Iar dacă în jur sunt copii, această carte ar trebui citită până la capăt. Pentru a vedea că se poate să aibă o altă viață, nu cea pentru care îi pregătește o persoană aflată în situația de violență domestică. Pentru că o viață trăită astfel este realitatea pe care o învață copiii ca fiind normalul. Și o vor repeta în propria lor viață.

ISBN general: 978-606-690-425-4
ISBN Vol. II: 978-606-690-427-8

Publicaţie realizată în cadrul Proiectului "Meriţi să zâmbeşti din nou –
- Servicii integrate pentru victime ale violenţei domestice
Editor: Asociația Atena Delphi
Data publicării: Aprilie 2016

Proiect finanţat prin granturile SEE 2009 – 2014, în cadrul Fondului ONG în România.
Pentru mai multe informaţii, vizitaţi www.eeagrants.org și www.fondong.fdsc.ro.
Conţinutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziţia oficială a granturilor SEE 2009 – 2014.

FONDUL ONG

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

ATENA DELPHI ASOCIAȚIA

Pulse Foundation

ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY eea grants

Vol. III

Violența Domestică

Aspecte Psihologice

Ce știm despre violența domestică ?

Autor:
Pulse Foundation Bulgaria

FONDUL ONG

Colecția "Meriți să zâmbești din nou"

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

Colecția *«Meriți să zâmbeşti din nou»*

VIOLENȚA DOMESTICĂ

Volumul III

ASPECTE PSIHOLOGICE – CE ȘTIM DESPRE VIOLENȚA DOMESTICĂ?

Material realizat de membri ai Asociației Atena Delphi, în colaborare cu psihologi ai Fundației Pulse, Bulgaria

Napoca Star
2016

Editura NAPOCA STAR
Piaţa Mihai Viteazul nr. 34/35, ap. 19
e-mail: contact@napocastar.ro
www.edituranapocastar.ro
tel./fax: 0264/432.547
mobil: 0761/711.484, 0740/167.461

Director de editură: Dinu Virgil-Ureche

ISBN general: 978-606-690-425-4
ISBN Vol. III: 978-606-690-428-5

© Toate drepturile asupra acestei ediţii aparţin autorilor.

CUPRINS

1. Introducere 4
2. Violența domestică 7
3. Mituri şi realități.....8
4. Cele mai comune forme ale violenței 9
5. Trăsături ale legăturilor violente între parteneri.....11
6. Caracteristicile persoanelor înclinate spre a crea o legătură violentă 13
7. Modele de comportament ce tind spre violență 14
8. Efectele violenței psihologice asupra copiilor 16
9. Motive pentru care victimele rămân cu abuzatorii lor: ..19
10. Plan de acțiune 20
11. Cum pot ajuta? 21
12. Violența sexuală 22
13. Care sunt consecințele violenței sexuale?.....24
14. Cum devii o victimă a abuzului sexual?.....25
15. Cum poți ajuta victimele abuzului sexual?.....26

1. Introducere

Cartea pe care o țineți în mână îşi doreşte să studieze prezența violenței în relațiile umane şi face parte din colecția „Meriți să zâmbeşti din nou”. Este adresată tinerilor, fete şi băieți, care îşi doresc să formeze relații cu alții bazate pe egalitate, toleranță şi iubire. De asemenea, se adresează celor care au curajul să îşi analizeze propria viață şi prezența violenței, să povestească despre experiențele lor de victime sau să îşi recunoască propriile impulsuri agresive. Cu toții venim zilnic în contact cu comportamente violente şi depinde doar de noi să le recunoaştem şi să le gestionăm cât mai bine.

Sperăm ca această carte să fie utilă şi să îi ajute pe cei care au nevoie să trăiască în armonie cu ei înşişi şi cu rudele lor.

Majoritatea materialelor se adresează femeilor, inclusiv tinerelor, deoarece acestea sunt cel mai adesea afectate de violență şi devin victime ale acesteia. Asta nu înseamnă că bărbații nu pot fi la rândul lor victime ale tuturor formelor de violență.

Într-o relație, violența poate lua mai multe forme. În continuare sunt prezentate câteva metode de identificare ale unor situații tipice de violență.

TEST 1:

1. Vă este frică de starea de spirit a partenerului dvs. şi aveți grijă să nu-l supărați?
2. Vă simțiți responsabilă de sentimentele şi de comportamentul dvs.?
3. Vă simțiți izolată şi credeți că aveți mai puțini prieteni decât el?
4. Vă este frică să puneți capăt relației pe care o aveți cu partenerul din cauza amenințărilor că vă omoară?
5. Aveți impresia că partenerul vă împărtăşeşte rar gândurile şi planurile sale?
6. Câteodată vă place să găsiți scuze şi să cereți permisiune pentru hotărârile dvs.?
7. Puteți spune STOP fără a fi pedepsită?
8. Partenerul dvs. este ironic cu scopul de a vă destabiliza şi umili?
9. Partenerul dvs. este cel care decide întotdeauna unde şi când să mergeți undeva?

În cazul în care la cel puțin una din întrebări răspunsul este pozitiv, este posibil ca în relația dvs. să se regăsească violența.

TEST 2:

1. Sunteți gelos?
2. Obişnuiți să-i acuzați pe alții pentru problemele dvs.?
3. Aveți un temperament exploziv şi vă cereți scuze pentru acest lucru?
4. Vă criticați în mod constant partenerul?
5. Încercați să controlați comportamentul partenerului dvs. şi alegerile sale în ceea ce-i priveşte pe prietenii acestuia?

6. Consumați alcool în cantități mari?
7. Când sunteți nervos, vă loviți partenerul, spargeți lucruri?
8. A existat violență în relația părinților dvs.? Sunteți crud cu animalele?
9. Vă face plăcere să vă insultați partenerul şi să-l faceți să se simtă inferior?

În cazul în care la cel puțin una din întrebări răspunsul este pozitiv, sunteți probabil inclinat să dezvoltați relații bazate pe violență.

Comportamentul violent între parteneri reprezintă o încălcare gravă a drepturilor omului!

Violența dintre parteneri duce la violență în familie, violența domestică.

2. Violența domestică

Violența domestică este un act de violență fizică, sexuală, psihologică, emoțională sau economică, precum şi trăirea unei astfel de experiențe, atingerea adusă vieții private, libertății şi drepturilor unei persoane care se află într-o:

- relație
- este sau a fost într-o relație familială
- relație de căsătorie

Violența domestică comisă în prezența unui copil reprezintă un abuz mental şi emoțional asupra copilului respectiv.
În Europa, o femeie din 4 este victimă a violenței domestice!

Violența în familie se poate manifesta asupra:

- partenerului,
- partenerului şi copilului,
- copilului.

În cultura noastră, violența domestică nu ține cont de vârstă. Aceasta se poate manifesta şi asupra bebelușilor şi a preşcolarilor. Abuzul fizic poate atinge uneori dimensiuni dramatice – răni intenționate şi permanente/ arsuri, rupturi ale organelor interne/omucideri.

3. Mituri şi realități

- **Mit** – comportamentul violent este specific persoanelor care provin din familii mai puțin educate şi dintr-o clasă socială inferioară.
- **Realitate** – comportamentul violent este întâlnit în toate categoriile sociale. Este din ce în ce mai des întâlnit în rândul medicilor, polițiştilor etc. (conform statisticilor Southern California Coalition for abused women).

- **Mit** – o palmă nu a făcut rău nimănui.
- **Realitate** – violența domestică are frecvențe diferite, aceasta poate fi zilnică sau o dată la câțiva ani. Rănile fizice pot fi foarte variate, de la învinețirea ochilor la diferite fracturi, arsuri, spargerea timpanului, spargerea buzelor, smulgerea părului, spargerea dinților, urme de strangulare, precum şi altele care necesită spitalizare. Aceste răni pot fi fatale.

- **Mit** – abuzatorul nu ține la partener.
- **Realitate** – nu este necesar ca abuzatorul să se comporte urât tot timpul. De obicei, după un episod de violență, abuzatorul are remuşcări şi promite că nu se va mai întâmpla.

- **Mit** – abuzatorii încetează să mai fie violenți când se căsătoresc.
- **Realitate** – violența începe sau se intensifică atunci când o femeie rămâne gravidă.

4. Cele mai comune forme ale violenței

Abuzul fizic – acest comportament determină victima să facă ce îşi doreşte abuzatorul, comportament care se manifestă prin:

- împins, bruscare, pişcare;
- lovirea peste față, alte loviri;
- lovirea cu diferite obiecte, inclusiv cu cuțitul.

Violența psihologică însoțeşte de obicei violența fizică. Violența psihologică se poate manifesta în mai multe feluri: amenințări, inclusiv descrierea detaliată a unor acte viitoare de violență, denigrări, care duc la eşecuri, excludere socială, comportament antisocial şi uneori chiar la boli mintale.

Abuzul emoțional

- abuzatorul face victima să se simtă vinovată, nefericită şi nemulțumită de propria persoană;
- înjurături, umilințe, desconsiderarea victimei în fața prietenilor şi a familiei, acuzarea victimei pentru lucruri pe care de fapt chiar abuzatorul le-a făcut, etc.
- abuzatorul face victima să se simtă vinovată în legătură cu copiii pe care aceştia îi au;
- copiii sunt folosiți pentru a transmite mesaje.

Izolarea victimei

- abuzatorul controlează ce face partenera;

- abuzatorul stabileşte cu cine se poate aceasta întâlni, ce poate vorbi, ce anume citeşte şi unde merge;
- abuzatorul îi limitează contactele, corespondența electronică, apelurile telefonice;
- abuzatorul îşi justifică acțiunile prin faptul că e gelos.

Controlul financiar şi violența economică

- victima nu este lăsată să lucreze;
- victima nu primeşte informații referitoare la bugetul familiei;
- victima trebuie să îi ceară bani soțului.

Violența sexuală

- obligarea victimei să întrețină relații sexuale chiar dacă aceasta nu doreşte sau într-un mod pe care nu şi-l doreşte;
- utilizarea violenței în timpul actului sexual, rănirea intenționată a victimei etc.

Abuzatorul ignoră violența şi gravitatea acesteia. Afirmă că nu a fost violent sau acuză victima pentru ce s-a întâmplat şi spune că a fost provocat.

Violența emoțională zdruncină încrederea de sine a victimelor, creează dependență, le face să se simtă slabe şi că sunt incapabile să realizeze şi ele ceva.

5. Trăsături ale legăturilor violente între parteneri

De ce spun femeile atât de des: *„A fost oribil. Zilele trecute a bătut copiii foarte rău. Scandalul a ținut până noaptea târziu. Nu este prima dată când se întâmplă. A doua zi, ca de obicei, îi părea rău şi îşi cerea scuze. Nu ştiu cât mai pot suporta. Însă nu pot pleca. Nu îi pot lăsa pe copii fără tată. Cum mă voi descurca singură? Nu ştiu dacă asta îmi doresc. Mă simt atât de slabă şi de vulnerabilă. Mă va găsi oriunde voi merge."*

La începutul relației bărbatul este fermecător şi grijuliu:

- abilități dovedite de a face față oricărei situații;
- se simte foarte nesigur şi vulnerabil, povestind partenerei despre grijile şi problemele lor;
- spune adesea că partenera este singura persoană cu care poate să îşi petreacă timpul şi să se simtă bine;
- partenera este atrasă de partener deoarece acesta îşi manifestă grija şi susținerea, dar şi datorită sentimentului de siguranță pe care acesta îl transmite;
- de obicei este foarte activ sexual, punând presiune asupra partenerei în acest sens; partenera îşi manifestă îngrijorarea, iar partenerul îi spune că totul este în regulă; încearcă să o convingă că totul este în regulă deşi partenera simte că i-au fost

încălcate limitele, inclusiv prin răbufnirile partenerului;

- partenerul, încearcă printr-o manieră violentă să păstreze o relație apropiată cu partenera; o vrea doar pentru el; el devine centrul universului ei;
- face sugestii cu privire la cum se simt şi la ce este bine; îşi spune părerea despre fiecare eveniment;
- spre deosebire de începutul relației, când face totul pentru parteneră, începe ulterior să iasă singur, lăsând-o pe aceasta acasă;
- în acelaşi timp, îşi controlează partenera când aceasta iese în oraş, este gelos, o face să fie dependentă de el financiar, iar cu timpul partenera începe să se izoleze de restul lumii;

6. Caracteristicile persoanelor înclinate spre a crea o legătură violentă

Bărbatul:

- este probabil să fi crescut într-o familie în care exista violență;
- crede că un comportament violent este spre binele familiei şi a propriei persoane;
- comportamentul violent manifestat asupra partenerei şi a copiilor evocă sentimente de vinovăție. Pentru a le face față acestor sentimente, bărbatul crede că este dreptul fiecărei familii să respecte drepturile celui mai vrednic;
- invadează brusc intimitatea partenerei fără a realiza că acest lucru chinuie femeia.

Femeia:

- a crescut într-o familie în care exista violență;
- crede că acceptând un comportament violent acest lucru va rezolva problemele familiei;
- ia vina asupra ei pentru tot ce se întâmplă în familie;
- are o stimă de sine scăzută, lucru care o împiedică să facă ceva împotriva situației şi se supune pentru a supraviețui atât ea cât şi copiii;
- are gânduri sinucigaşe sau de omorâre a partenerului.

7. Modele de comportament ce tind spre violență

Mulți oameni sunt interesați să le spui în avans dacă partenerii lor sunt capabili sau nu de abuz fizic. Câteva lucruri importante care arată această tendință sunt:

- **Gelozia:**

Gelozia într-o relație nu este dragoste; arată insecuritate şi dorința de posesie. Foarte des, un partener îl învinovățeşte pe celălalt pentru că flirtează sau este gelos pe timpul pe care el/ea îl petrece în compania părinților sau a prietenilor. Cu intensificarea geloziei, aceasta poate apărea brusc, chiar şi din cauza unui simplu telefon. Partenerul poate refuză să elibereze femeia de teamă că aceasta s-ar putea întâlni cu cineva.

- **Controlul comportamentului:**

La început, agresorul pretinde că este preocupat de siguranța femeii. El este nervos dacă aceasta întârzie de la o întâlnire sau zăboveşte în magazin. O întreabă în detaliu unde şi cu cine a fost. Acest comportament poate ajunge în stadiul în care bărbatul hotărăşte în locul partenerei sale cu ce se îmbracă aceasta, persoanele cu care se vede, în ceea ce priveşte gospodăria, etc.

- **Comportament pripit:**

Bărbatul a apărut brusc în viața femeii, spunându-i „eşti singura persoană cu care pot vorbi în acest fel”, „nu am fost niciodată atât de îndrăgostit”, etc.

Aceşti bărbați au nevoie disperată de cineva şi pun presiuni asupra femeii pentru ca aceasta să fie legată de ei.

- **Aşteptări nerealiste:**

Abuzatorii sunt foarte dependenți de femeia de lângă ei pentru toate nevoile lor. Ei aşteaptă ca aceasta să fie prietena perfectă, iubită, soție si mamă.

- **Izolare:**

Abuzatorul încearcă să izoleze victima de mediul înconjurător.

- **Învinovățeşte alte persoane pentru propriile sentimente:**

El vorbeşte având la bază propriile sentimente, dar foloseşte emoțiile pentru a manipula femeia.

- **Sex forțat:**

Abuzatorul nu acordă atenție pentru a stabili dacă femeia se bucură de ceea ce i se întâmplă sau din contră, urăşte acest lucru. El continuă fanteziile sexuale pe care le are, fiind brutal cu ea în timpul actului sexual.

Alte exemple pot fi: manifestarea violenței fizice față de un fost partener, amenințări violente, stricta definire a rolurilor, insulte etc.

8. Efectele violenței psihologice asupra copiilor

Funcționarea unei persoane aflată într-o situație de violență este legată de construcția mecanismului de stocare. Adesea, în situațiile de violență, persoana se confruntă cu problema modului în care poate să îşi păstreze integritatea fizică şi emoțională. Pentru ca acest lucru să se întâmple, ea recurge la construirea unui număr de comportamente specifice prin care să supraviețuiască. Acestea pot fi adaptabile pentru a ajuta victima şi patologice, conducând la probleme mai grave.

- **Comportament deviant** – unde a fost abuz al acestui tip de comportament, poate fi o expresie a memoriilor şi emoțiilor de ruşine, furie, durere care nu pot fi exprimate prin cuvinte. Astfel de expresii sunt accese de furie bruşte, comportament autodistructiv şi altele.
- **Negare şi suprimare** – comportament ce tinde să „uite" evenimentul traumatizant. Victima îşi aduce aminte doar momentele bune legate de abuzator şi ignoră conflictele. Abuzul sistematic de alcool şi droguri poate fi de asemenea o consecință a dorinței de a uita şi induce o stare de conştiență în care exclude amintirile experiențelor dureroase.
- **Scuze pentru violență** – victima caută constant să găsească scuze care să justifice ceea ce se întâmplă, comportamentul abuzatorului sau regretul acestuia.

- **Dorința de a îi ajuta pe alții** – este adesea reacția care permite victimei să depăşească trauma. O modalitate nedreptățită a comportamentului lor este aceea de a solicita atenție şi asistență, iar cealaltă este de a fi conştiente de problema lor, astfel ajutând şi alte persoane cu probleme asemănătoare.
- **Probleme psihosomatice** – un alt mod în care emoțiile reprimate, asociate cu trauma, sunt exprimate, este transformarea acestora în simptome fizice ca durerile de cap, greața, amețeli, diabet, astm etc.
- **Comportament compulsiv** – persoanele care sunt victime ale violenței se întorc adesea la situația de violență. Experiența traumatică este atât de dureroasă pentru victimă şi depăşeşte cu mult capacitatea de procesare a emoțiilor, fiind copleşită de un sentiment de neajutorare, şi anume sentimentul de pierdere al controlului venit din trauma psihologică. Experiențele repetate semnifică sacrificarea pentru restaurarea controlului în imaginația persoanei respective.
- **Dobândirea comportamentului de către abuzator** – când copilul a fost sever abuzat, sexual sau fizic, părinții abuzivi erau percepuți ca şi omnipotenți. Pentru a face față sentimentului de neajutorare, copilul începe să creadă despre el însuşi că este la fel de puternic ca şi abuzatorul. Astfel, copilul a fost salvat pentru că s-a simțit ca un om puternic căruia nu trebuie să îi mai fie frică. Există multe informații despre cum copiii care au fost abuzați, manifestă cruzime în relații, cu alți copii sau în jocurile pe care le practică.

- **Autoincriminarea** este răspunsul tipic al victimelor violenței domestice. Aproape mereu victima se simte responsabilă mai mult decât trebuie legat de cele întâmplate, lucru ce nu corespunde cu situația reală. Ea pune pe seama acțiunilor sau gândurilor care ar fi putut fi evitate, actele de violență produse. Toleranța față de violență face ca victimele care au suferit abuz în copilărie, potențiale victime la vârsta adultă.

Mulți copii victime ale abuzului, trăiesc cu speranța că atunci când vor creşte totul se va schimba. Un copil care a fost format ca persoană în condițiile unei violențe sistematice nu este pregătit să construiască un alt tip de relație – fără control şi violența. Adesea, copiii care au avut o copilărie nefericită, au o viață plină de provocări şi ajung să formeze relații de violență în familiile pe care le construiesc cu partenerii lor.

9. Motive pentru care victimele rămân cu abuzatorii lor:

- speră că partenerul se va schimba;
- speră că dacă ei se vor schimba, violența va înceta;
- disculpă tiranul, considerând că el este nefericit, nevrotic, fragil sau bolnav mintal;
- crede că partenerul este violent cu ea pentru că o iubeşte;
- femeia crede că nu merită divorțul pentru că nu se simte în siguranță cu propria persoană şi chiar dacă ar avea o relație cu un alt bărbat, şi acesta ar fi violent cu ea;
- este dependentă din punct de vedere economic de partener.

10. Plan de acțiune

Atunci când încerci să îți părăseşti partenerul abuzator, ar fi bine să răspunzi la câteva întrebări pentru a-ți face un plan:

- Unde pot să merg, să fie mai bine decât acasă?
- Dacă el devine agresiv, ce să fac?
- Cine mă poate ajuta într-o situație de violență?
- Cu cine mă pot întâlni?
- La ce cod mă pot gândi să spun la telefon, în caz de pericol?

11. Cum pot ajuta?

Cum putem ajuta victima?

- „Ai încredere în mine!” Arată-i că o sprijini;
- Spune-i să îți povestească despre relația lor;
- Vorbeşte cu ea deschis şi cu respect;
- Explică-i că violența fizică într-o relație nu poate fi acceptată;
- Dă-i şansa să găsească singură o soluție la problemă în timp ce discutați despre ce s-a întâmplat;
- Identificați comportamentul de control în relația ei;
- Spune-i că în ciuda promisiunilor lui, violența va continua cu siguranță;
- Puneți la cale împreună un plan de securitate;
- Obiectivul trebuie să fie un serviciu ce sprijină persoanele care au trecut prin relații abuzive.

Cum putem ajuta abuzatorul ?

- Încurajează-l să consulte un psiholog;
- Ajută-l să realizeze că violența nu este un mod acceptat de rezolvare a problemelor.

12. Violența sexuală

Este posibil ca abuzatorul sexual să fie un membru al familiei – un tată, un unchi sau tată vitreg; în unele cazuri băieții sunt subiectul unui abuz sexual sever săvârşit de mamele lor. Aceste cazuri sunt foarte rare şi dificil de relevat. În general nu sunt recunoscute de către victimă şi se întâmplă la un stadiu mai avansat de evoluție al tinerilor bărbați, sub formă de psihopatie, disfuncție de personalitate, afectarea funcționării sociale.

Violența sexuală constă în forțarea partenerei de a întreține relații sexuale într-un mod în care aceasta nu îşi doreşte sau când nu îşi doreşte, într-un mod agresiv, cauzându-i durere pe timpul actului sexual.

Violența sexuală este o intruziune fizică în corpul victimei (viol sau tentativă de viol) şi toate celelalte acțiuni sexuale: nuditate, „giugiuleală", „joacă" cu organele genitale, sărutul într-o manieră sexuală, adulterul, pornografia etc.

Acest tip de comportament poate fi pasiv sau activ şi se poate manifesta astfel:

- glume cinice;
- apropo-uri legate de înfățişarea femeii pentru ca aceasta să se simtă inconfortabil;
- atingeri;
- atenție sexuală nedorită;
- insulte şi ironii de natură sexuală;
- familiaritate excesivă;
- prezentarea materialelor pornografice;

- propuneri intime pentru avansarea în carieră;
- actul sexual constrâns;
- violul.

Violul reprezintă intrarea forțată în vaginul sau anusul victimei, realizate împotriva voinței acesteia. Conform acestei definiții, abuzatorul şi victima pot fi de orice sex. Se consideră de asemenea viol, cazurile în care victima este incapabilă să îşi dea acordul datorită unui retard mintal, psihozei, conştiinței modificate (utilizarea drogurilor sau a alcoolului) datorată somnului sau existenței unei boli.

Victimele violului caută ajutor la poliție sau la psiholog. De obicei, abuzatorul este din anturajul apropiat al victimei sau măcar o cunoaşte pe aceasta. Sunt mai puține cazurile în care abuzatorul este un străin.

Mulți abuzatori supun victima prin intermediul intimidării sau şantajului. Scopul este ca victima să promită că nu va spune nimănui ce s-a întâmplat. Dacă ofensatorul este membru de familie sau rudă apropiată, ceilalți se simt vinovați, fapt ce poate duce la ascunderea lucrurilor întâmplate.

13. Care sunt consecințele violenței sexuale?

Victimele atacului sexual experimentează traume fizice şi emoționale grave, fapt ce se reflectă în experiențe şi comportament, mult după viol. De obicei, după viol, când victima manifestă următoarele simptome:

- **dureri**: sânii, vaginul, gâtul, brațele şi picioarele au fost traumatizate;
- **tulburări de somn**, dificultate în a adormi, coşmaruri care reproduc în mare parte scena violului sau a oricărui alt abuz în care femeia încearcă în zadar să se elibereze. Materialul visului se schimbă însă subiectul rămâne acelaşi, violența, adesea victima fiind autorul;
- **tulburări de alimentație**: o reducere semnificativă a apetitului, pierderea simțului plăcut al mâncării, greața şi reacții vomitive atunci când cineva îi aduce aminte de lucrurile întâmplate;
- **frica** de răni fizice, neputință, boală sau moarte;
- **fobii**: de la mulțimi la spații largi deschise, frica de a sta singură, frica de a se întâlni cu oameni, neplăcere de a întreține relații sexuale sau frica de acestea; există de asemenea cazuri particulare grave în care femeia nu a avut relații sexuale precedent.

14. Cum devii o victimă a abuzului sexual?

1. **Negarea**: „Nu se poate..”/ „Nu, acest lucru nu s-a întâmplat..”. De obicei femeia pare relaxată, se comportă ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, adevăratele ei sentimente sunt reprimate sau bine acoperite;
2. **Catharsis**: victima începe să vorbească în detaliu despre viol şi sentimentele ei;
3. **Sentimentul de vinovăție**: exprimat prin învinuiri violente;
4. **Conştientizarea pierderii controlului**;
5. **Frică, supărare şi furie, împotriva unui prieten** (« Nu ai făcut nimic pentru a mă ajuta »), împotriva poliției (pentru că nu l-au prins pe violator);
6. **Dorința de răzbunare** sau chiar de crimă;
7. **Ura** față de toți bărbații;
8. **Acceptarea celor întâmplate**: femeia este pregătită să înceapă terapia în centrele care sprijină femeile abuzate;
9. **Dezvoltarea unei atitudini pozitive**: victima înțelege că ceea ce s-a întâmplat este îngrozitor, dar viața merge mai departe.

Femeia trebuie să treacă de foarte multe ori prin minte amintirea violului pentru a o putea depăşi. După un atac sexual, pentru victimă, mediul înconjurător este un spațiu nesigur şi îi este greu să aibă încredere în oameni care au fost la rândul lor ajutați precedent.

15. Cum poţi ajuta victimele abuzului sexual?

- Arată-i că eşti în totalitate de partea ei.
- Obiectivul este ca ea să simtă căldura şi siguranța, contrar lucrurilor pe care le-a trăit.
- Fi pregătit pentru orice condiție fizică sau emoțională a victimei. Ai încredere în sentimente şi intuiție.
- Asigur-o că violul nu s-a produs din vina ei. Evită întrebări care ar putea să o facă să se simtă vinovată. De exemplu: „De ce plângi?”, „De ce intri in camera asta?”.
- Lasă victima să aibă sentimentul ca ea controlează situația. Este bine să îi spui că ştii de existența altor femei care au trecut prin situații asemănătoare cu a ei.
- Cu cât mai repede este raportat violul, cu atât va fi acuzat abuzatorul şi mai mult ca sigur pedepsit. Femeia ar trebui să meargă pentru o evaluare înainte să facă baie, să se spele pe mâini sau pe dinți. În timpul evaluării la Institutul de Medicina Legala, îi vor fi luate probe pentru a se identifica urme de sânge, păr, salivă sau de material seminal de la agresor, aşa că este important ca nimic să nu fie spălat înainte. Îşi poate schimba hainele, punând hainele purtate în pungi separate.
- Ajut-o să îşi pună în ordine gândurile, dar las-o să decidă singură ce vrea să facă.

- Ai grijă de sănătatea ei. Victima poate avea contuzii, tăieturi sau alte răni. Chiar dacă poate părea că nu are răni, încurajeaz-o să meargă la un examen medical. Trebuie să meargă, de asemenea, la un control ginecologic, deoarece agresorul ar putea avea boli cu transmitere sexuală, sau femeia ar putea fi însărcinată cu el. Este bine să mergeți cu ea la spital sau la secția de poliție, şi să stați cu ea pe parcursul examinării, dacă doreşte.
- Ajut-o să obțină asistență psihologică şi legală. Imediat după viol, femeia ar putea să nu fie capabilă să caute ajutor. Însoțeşte-o la secția de poliție, la biroul de avocatură sau la centrul de consiliere psihologică.
- Fi disponibil. În săptămânile şi lunile de după viol, femeia trebuie să fie sigură că eşti la dispoziția ei. Dedică-i timpul şi atenția ta.
- Caută informații despre sindromul violului. Refacerea prietenei tale va dura o perioadă lungă în care stările şi reacțiile ei se vor schimba complet. Citeşte materiale pe acest subiect şi discută-le cu ea.
- Şi tu trebuie să discuți cu cineva despre ce s-a întâmplat şi despre sentimentele tale.

Dacă eşti partenerul intim al victimei

- Oferă-i protecție.
- Asigură-i un loc sigur unde poate locui.
- Oferă-te să suni la Serviciul pentru femei victime ale violenței. Să suni acolo nu înseamnă că femeia trebuie să facă plângere la poliție. Acolo ea poate lua legătura cu un consilier specializat care o va ajuta pe ea sau pe prietenul ei să facă față situației. Toate vizitele la secții sau telefoanele către Serviciul de sprijinire a victimelor violenței sunt confidențiale.
- Încearcă să îi redai sentimentul de valoare. O mângâiere blândă îi poate arăta că relația voastră nu s-a ruinat; nu o considera „murdară". Las-o pe ea să decidă când să reluați relația sexuală. Nu te îngrijora, doar pentru a o asigura pe ea că lucrurile dintre voi doi sunt „normale". Unele victime încep o relație sexuală cu partenerii lor înainte să fie pregătite doar pentru a pune capăt fricii.

ATENA DELPHI ASOCIAȚIA

Pulse Foundation

ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY eea grants

Colecţia "Meriţi să zâmbeşti din nou"

Volumul I Violenţa domestică. Aspecte generale
Volumul II Aspecte juridice
Volumul III Aspecte psihologice - Ce știm despre violența domestică
Volumul IV Ghidul victimei violenţei domestice

Meriți să zâmbești din nou … Tu, cea sau cel care citești aceste rânduri, sau prietena ta. Sau colega de serviciu. Poate sora sau mama ta. Sau poate vecina.

Oricine merită sa reînvețe să zâmbească. Mai mult - să reînvețe să râdă. Să se bucure de viață. Din nou. Sau pentru prima data dacă nu a făcut-o până acum.

Această carte este pentru oricine are nevoie de ea. Pentru oricine este, a fost sau cunoaște pe cineva supus oricărei forme de violență domestică.

Această carte este un ghid pentru persoanele care doresc să-și schimbe viața în bine, atât a lor cât și a copiilor lor, renunțând la o relație toxică, vătămătoare și distructivă.

Nu este un îndemn. Este un semnal pentru a te uita mai bine în jur. Iar dacă în jur sunt copii, această carte ar trebui citită până la capăt. Pentru a vedea că se poate să aibă o altă viață, nu cea pentru care îi pregătește o persoană aflată în situația de violență domestică. Pentru că o viață trăită astfel este realitatea pe care o învață copiii ca fiind normalul. Și o vor repeta în propria lor viață.

ISBN general: 978-606-690-425-4
ISBN Vol. III: 978-606-690-428-5

Publicaţie realizată în cadrul Proiectului "Meriţi să zâmbeşti din nou –
- Servicii integrate pentru victime ale violenţei domestice
Editor: Asociația Atena Delphi
Data publicării: Aprilie 2016

Proiect finanţat prin granturile SEE 2009 – 2014, în cadrul Fondului ONG în România.
Pentru mai multe informaţii, vizitaţi www.eeagrants.org și www.fondong.fdsc.ro.
Conţinutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziţia oficială a granturilor SEE 2009 – 2014.

FONDUL ONG

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

ATENA DELPHI ASOCIAȚIA

Pulse Foundation

ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY eea grants

Vol. IV

Violența Domestică

Ghidul Victimei

Autori:
Alina Maria Raţiu
Laura Silvia Hizo-Miloş
Luiza Buduşan

În colaborare cu Ruxandra Pop, Rea-Silvia Şereni şi Lorena Anisie.

FONDUL ONG

Colecţia "Meriţi să zâmbeşti din nou"

Fundaţia pentru Dezvoltarea Societăţii Civile

Colecția *«Meriți să zâmbeşti din nou»*

VIOLENȚA DOMESTICĂ

Volumul IV

GHIDUL VICTIMEI

Autori:

Alina Maria RAȚIU
Laura Silvia HIZO-MILOŞ
Luiza BUDUŞAN

În colaborare cu:

Ruxandra POP, Rea-Silvia ŞERENI
şi Lorena ANISIE

Napoca Star
2016

Editura NAPOCA STAR
Piața Mihai Viteazul nr. 34/35, ap. 19
e-mail: contact@napocastar.ro
www.edituranapocastar.ro
tel./fax: 0264/432.547
mobil: 0761/711.484, 0740/167.461

Director de editură: Dinu Virgil-Ureche

ISBN general: 978-606-690-425-4
ISBN Vol. IV: 978-606-690-429-2

© Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin autorilor.

CUPRINS

1. Introducere 4
2. Sunt o victimă a violenței domestice? 12
3. De ce rămân? 13
4. Care sunt consecințele? 14
5. Decizia 16
6. Cine mă poate ajuta? 17
7. Care sunt paşii de urmat? 18
8. Meriți să zâmbeşti din nou! Testimoniale ale celor care şi-au schimbat viața 19

1. Introducere

Volumul de față face parte din colecția „Meriți să zâmbeşti din nou” şi se adresează tuturor persoanelor care au sau au avut experiențe cu violența domestică, cunosc pe cineva în aceasta situație sau au o curiozitate în afla mai multe referitoare la acest subiect.

„Relațiile bune ne mențin mai fericiți şi mai sănătoşi. Punct.

Ştim că poți fi singur într-o mulțime şi că poți fi singur într-o căsnicie. Nu contează doar numărul de prieteni sau dacă eşti sau nu într-o relație stabilă, ce contează e calitatea relațiilor tale apropiate. A trăi în conflict e foarte dăunător sănătății noastre. Căsniciile cu conflicte mari, de exemplu, fără prea multă afecțiune, se dovedesc a dăuna mult sănătății, mai mult chiar decât divorțul. A trăi în relații bune şi calde este protectiv.”

...„Dar acest mesaj, că relațiile bune şi apropiate sunt bune pentru sănătatea şi bunăstarea noastră, asta e înțelepciune veche de când lumea. De ce e atât de greu de înțeles şi atât de uşor de ignorat? Ei bine, suntem oameni.”[1]

Oameni cu slăbiciuni, incertitudini şi spaime. Însă şi cu speranțe, dorința de mai bine şi puterea de a schimba ceva.

Diferența dintre o viață trăită în frică şi violență şi o viață trăită pur şi simplu în libertate, o face un singur pas pe care 2 din 10 persoane sunt pregătite să-l facă. Pentru celelalte există, printre altele, volumul de față.

---

[1] Robert Waldinger – Psihiatru, Psihanalist – Director al Studiului Harvard asupra dezvoltării adulților în TED Talk – Noiembrie 2015 – concluzia celui mai longeviv studiu asupra fericirii şi împlinirii umane, făcut timp de 75 de ani pe un număr de 724 de adulți

Pentru a le ajuta să vadă că nu sunt singure. Că una din 3 femei este, în lume, într-o situație identică sau similară cu a lor. Că unul din 3 copii este într-o situație de abuz.

Este cunoscut faptul că multe femei, înainte de a ajunge victimele partenerilor, au fost victimele abuzurilor din familia de origine. Abuzul a fost normalul pentru ele. Încearcă să se smulgă atunci când nu mai suportă. Revin şi încearcă din nou. Şi chiar dacă ar suporta ele însele la infinit se gândesc la copiii lor, pentru care vor altă viață decât a părinților lor, a lor şi a tatălui copiilor lor.

Există două mari categorii ale femeilor care ajung victime ale violenței sau abuzurilor care se detaşează de celelalte cazuri: ale victimelor din familiile de abuzatori/dependenți – adesea ele însele alcoolice (mai rar la femei, mai des la bărbați) şi victime ale partenerilor abuzatori (foarte des la femei şi mai rar la bărbați).

Cu toate acestea, riscul de a fi victime ale abuzurilor de orice fel există pentru oricine, indiferent de mediu, de educație sau de nivelul de trai. Ale abuzurilor de substanțe pentru că acestea sunt un substitut care asigură pe termen scurt o senzație de bucurie. Sau uitare. Sau evadare. Umplu un gol. Fără ca fericirea sau bucuria să fie autentică.

La fel o victimă a violenței domestice încearcă să vindece ca adult boala contactata de copil: insuficientă iubire, atenție sau recunoaştere – în principal din partea părinților, sau chiar neputința de a-şi vindeca părinții. Adesea îşi îndreaptă energiile, scopul şi puterea spre partenerul de viață – ales nu întâmplător – pentru mulți văzut din afară ca irecuperabil dar nu de viitoarea victimă.

Cu toții am auzit de vorba „cei 7 ani de acasă” dar nu toți ştim că are un sens cu care nu am fost familiarizați: Cei 7 ani de acasă nu înseamnă să fi politicos. Practic în primii 7 ani copilul învață totul de la părinți, începând de la a mânca şi a vorbi până la modul de adresare, de relaționare şi de a-şi trăi viața. Părinții sunt singurii profesori pe care-i cunosc. Abia

după 7 ani intervine şcoala. Dar baza o pun părinții prin ceea ce îi arată în casă.

Iar pentru un copil, a fi martor la violență înseamnă că a văzut incidentele fizice şi/sau abuz. Înseamnă că a auzit amenințări sau zgomotele din spatele uşilor. Înseamnă că a văzut după incident efectele abuzului – sânge, vânătăi, zgârieturi, lacrimi, haine rupte sau lucruri sparte. În sfârşit, înseamnă că a observat tensiunea sau frica mamei doar când s-a auzit cheia răsucindu-se în uşă, neştiind ce o mai aşteaptă de această dată.

Copiii sunt buni observatori, dar slabi interpreți. Ascultă şi văd, dar de fapt nu înțeleg situațiile la fel ca adulții.

Ce pot să gândească copiii?

Unii încearcă din răsputeri să nu intervină, putând ajunge ținta abuzatorului: „voi avea probleme, va țipa la mine, mă va lovi, voi muri?”

Copiii care se simt răspunzători pentru începerea scandalului se vor învinovăți pentru orice consecință negativă – lovirea, arestarea, privarea de libertate sau separarea şi părăsirea familiei de către unul dintre părinți. Alții speră că vor fi salvați de super eroi.

Unii copii o vor învinovăți pe mama care a făcut acel ceva de care este acuzată de partener – poate că a cheltuit prea mult sau că nu a pus mâncarea pe masă la timp. Dacă tatăl a fost luat de poliție cu altă ocazie, se pot întreba dacă se va mai întâmpla acest lucru. Arestul lui poate fi o ocazie de uşurare sau o ocazie de furie împotriva mamei care nu a făcut suficient să prevină vizita poliției la domiciliu.

Interpretări greşite comune pe care le fac copiii:

„Este vina mea că se bat”

„Dacă nu este sânge sau alte semne de lovire, mama nu suferă”

„Dacă mami nu plânge, nu este supărată sau nu mai este supărată”

„Odată ce bătaia încetează, totul revine la normal”
„Dacă voi fi cuminte, nu se vor mai bate”

Ce simt copiii care sunt expuşi la violența domestică?

Devin timizi şi anxioşi. Sunt întotdeauna în gardă, aşteptând să se întâmple următorul incident. Niciodată nu ştiu de la ce anume va porni scandalul sau bătaia, aşa că niciodată ei nu se vor simți în siguranță. Sunt îngrijorați pentru ei înşişi, pentru mama lor, pentru frații lor. Pot să se simtă neputincioşi şi fără nicio valoare.

Copiii din familiile în care există violență domestică cred că trebuie să păstreze secretul familiei. Uneori nu vorbesc nici frații între ei despre acest subiect. Unii pot părea absolut normali pentru cei din exterior, dar înăuntrul lor este o durere foarte mare. Familiile lor sunt haotice şi lucrurile o iau razna. Unii copii se învinovățesc pentru bătăile primite de mamă, ca şi cum dacă nu ar fi spus sau nu ar fi făcut un anumit lucru, violența din casă nu s-ar întâmpla. Unii copii pot deveni furioşi pe frații sau pe mama lor pentru că au cauzat abuzul şi l-au întărâtat pe tată să-i bată. Pot să se simtă furioşi, ruşinați şi umiliți.

Se simt izolați şi vulnerabili. Cerşesc după atenție, afecțiune şi aprobare. Pentru că mama lor se luptă să supraviețuiască, de cele mai multe ori nu este prezentă pentru copilul ei. Pentru că tata este mult prea preocupat să controleze totul în jurul lui, nu este nici el prezent în viața copilului. Aceşti copii devin psihic, emoțional şi fizic abandonați.

Ce simt adolescenții expuşi la violența domestică?

Tristețe – de ce se întâmplă asta din nou?

Confuzie – de ce nu-l dă mama afară din casă odată?

Îngrijorare – am şi eu problemele mele, dar nimănui nu-i pasă

Izolare – nu pot vorbi cu nimeni despre asta

Vină – aş fi putut face ceva să previn asta

Frică – poate se întoarce şi la mine şi mă loveşte

Anxietate – aşa vor arăta şi relațiile mele viitoare?

Ruşine – în alte familii nu se întâmplă asta. Vecinii vor auzi totul.

Resemnare – asta nu se va opri niciodată

Nevalorizat – dacă ar fi ținut la mine, ar fi încetat

Neajutorare – nu pot să o ajut cu nimic pe mama

Responsabilitate – trebuie să-i protejez pe frații mei mai mici

Furie – de ce îl lasă mama să ne trateze aşa (pe ea şi pe mine)?

Îngrijorare – nu vreau să mă mut, deci sper ca mama să îndure

Panică – ce vom mânca dacă mama îl părăseşte?

Ce vor face copiii?

Se vor ascunde, se vor ruga, îşi vor astupa urechile, vor fredona, vor strânge jucăriile în brațe, îşi vor pune căşti şi vor da muzica tare, pretinzând că sunt altundeva. Alții vor avea grijă de copiii mai mici şi vor încerca să-i liniştească. Unii adolescenți intervin în luptă, luându-şi rolul de arbitru, pacificator, salvator sau protector.

Răspunsul emoțional al copiilor care sunt martorii violenței domestice include frica, vina, ruşinea, probleme de somn, tristețe, depresie şi furie (atât îndreptată spre abuzator cât şi spre mama care nu reuşeşte să prevină violența).

La nivel fizic, copilul poate acuza dureri de stomac şi/sau dureri de cap, lipsa puterii de concentrare. Unii copii pot experimenta abuz fizic şi sexual sau neglijare. Alții pot fi loviți în timp ce vor să-şi apere mama sau fratele.

Comportamentul copiilor care sunt martorii violenței domestice poate include comportament neadecvat, reținere sau anxietatea de a fi plăcuți. Din cauza anxietății şi lipsei de

concentrare, vor avea rezultate slabe la şcoală şi multe absenţe. Pot avea dificultăţi sau întârzieri de vorbire, întârzieri motorii sau cognitive. Pot de asemenea să se manifeste violent la rândul lor – cu alţii sau chiar să se automutileze.

Care sunt efectele pe termen lung asupra copiilor care sunt martorii violenţei domestice?

Indiferent dacă sunt sau nu abuzaţi fizic, copiii care trăiesc într-o casă în care tatăl abuzează mama, de cele mai multe ori suferă o traumă emoţională şi psihologică. Copiilor a căror mamă e abuzată le este negat dreptul de a creşte într-un mediu sănătos. Copiii care cresc văzându-şi mama abuzată, în special de tatăl lor, cresc cu un model de relaţii în care o persoană foloseşte intimidarea şi violenţa asupra celeilalte pentru a obţine ce-şi doresc. Deoarece copiii au tendinţa naturală să se identifice cu puterea, pot să se alieze cu abuzatorul şi să-şi piardă respectul pentru mama neajutorată. Văzând cum mama lor e tratată cu dispreţ, copiii sunt învăţaţi să disprețuiască femeile la fel cum tatăl lor o fac.

Majoritatea experţilor cred că acei copii care sunt crescuţi în familii abuzive învaţă că violenţa este o metodă eficientă de a-şi rezolva conflictele şi problemele. Ei vor replica violenţa în viaţa lor de adolescenţi, în relaţiile lor de adulţi şi în experienţele lor ca părinţi. Băieţii care sunt martorii abuzului asupra mamelor au mai multe şanse să-şi lovească partenerele decât băieţii crescuţi în familii non-violente. Această imagine poate constitui un model şi pentru fete, care sunt tentate să aleagă un partener asemănător tatălui lor. De asemenea, fata poate considera că e normal ca o femeie să fie abuzată, deoarece şi mama ei a suferit.

De asemenea copiii proveniţi din familii violente sunt mai expuşi riscurilor de consum de alcool şi abuz de droguri, stres post-traumatic şi delincvenţă juvenilă. Violenţa domestică este de asemenea principalul motiv pentru care copiii fug de acasă.

Chiar dacă nu sunt şi ei agresați, ci sunt doar spectatori, copiii au cel mai mult de suferit în aceste situații. „Violența în familie poate avea consecințe grave asupra adulților, dar mai ales a copiilor, atât pe plan fizic, cât şi emoțional. De obicei, efectele abuzurilor se resimt o lungă perioadă de timp după săvârşirea lor şi influențează viața micuților", explică psihologul Carmen Rusu. Tot aceasta explică faptul că aceştia pot fi victime directe (când sunt loviți sau abuzați) sau indirecte (asistă la scenele de violență). „Creşterea într-un astfel de mediu poate fi traumatizantă pentru copil şi poate constitui o piedică în dezvoltarea normală şi armonioasă a acestuia. Neîncrederea în sine, teama, timiditatea, agresivitatea, furia, lipsa concentrării, minciuna sau scăderea randamentului şcolar sunt urmări ale traumelor suferite. Ei pot depăşi aceste dificultăți doar prin scoaterea lor din mediul abuziv şi cu ajutor psihologic. **Multe dintre mame preferă să rămână alături de partenerul agresiv gândindu-se la binele copiilor, dar nu realizează faptul că le fac mai rău în acest fel"**, spune psihologul Carmen Rusu.

Se impune întrebarea multor părinți: Cum îmi poți face copilul să aibă vocația de fericire, să aibă un scop în viață de urmat un sens al vieții şi în acelaşi timp să aibă cât mai puține frustrări de uitat? Astfel încât să nu devina victimă a abuzurilor de orice fel?

Răspunsul poate părea surprinzător:

Ştiu exact ce trebuie să faci.

E foarte simplu.

Fii tu fericit.

Şi va fi şi el.[2]

Relațiile bune în familie şi relațiile bune cu copiii sunt cele care pot să-i ajute să aibă un start sănătos şi un prim pas pentru a evita o viață de abuzuri. Acesta este modelul lor. Şi aceasta va fi şi viața lor.

---

[2] Dr. Menis Yousry – psihoterapeut

2. Sunt o victimă a violenței domestice?

Ai trecut prin episoade de violență fizică, psihică sau emoțională şi te-ai întrebat dacă eşti o victimă a violenței domestice?

În urma acestor episoade te-ai aflat în situații precum:

- Ai răni frecvente pe care le scuzi ca fiind accidente?
- Lipseşti de la serviciu sau de la evenimente sociale din cauza situației conflictuale de acasă?
- Porți haine menite să ascundă urmele violenței?
- Te vezi tot mai rar cu familia sau cu prietenii, de teamă să nu te întrebe ce e cu tine?
- Ieşirile fără partener sunt tot mai rare?
- Ai acces limitat la banii, maşina şi bunurile familiei tale?
- Te simți adesea inutilă şi neapreciată?
- Ai devenit tot mai retrasă?
- Eşti depresivă şi anxioasă?

Dacă răspunsul la măcar una din aceste întrebări este „Da”, înseamnă că ai în mână materialul de care ai nevoie pentru a te ghida în ieşirea din situația în care te afli!

ŞI MIE MI S-A ÎNTÂMPLAT

„Am realizat că situația nu se va îmbunătăți, când la final de săptămână, pe lângă petele galbene din jurul ochilor apăruseră unele proaspete… Aceasta a fost prima zi din restul vieții mele.”

3. De ce rămân?

Poate că ai vrea să schimbi situația, dar ți-ai dat seama care sunt motivele care te rețin?

Cele mai întâlnite motive pentru care de obicei refuzăm schimbarea sunt:

- teama
  - de a nu fi crezută,
  - de a fi judecată şi criticată,
  - de răzbunarea partenerului,
  - că locul unde ai ajuns nu este potrivit pentru problemele tale,
  - că serviciile disponibile nu sunt capabile să-ți ofere protecție şi ajutor.
- credința că partenerul se va schimba,
- dependența financiară de partener,
- lipsa unui loc de muncă,
- îngrijorare față de greutățile materiale care s-ar reflecta şi asupra capacității de a creşte copiii,
- frica de a pierde copiii în procesul de atribuire a custodiei,
- teama de agresiuni intensificate după separarea de partener,
- inabilitatea de a obține asistență legală sau neîncredere în sistemul judiciar,
- siguranța fizică şi psihică a propriei persoane,
- momentele frumoase pe care le-ați avut împreună,
- speranțele cu care ai pornit în această relație,
- considerentele religioase.

ŞI MIE MI S-A ÎNTÂMPLAT

„Mi-a promis de atâtea ori că se schimbă, iar florile şi gesturile tandre care urmau bătăii, m-au păcălit de foarte multe ori… Cadoul de azi nu avea cum să acopere rănile de ieri.”

4. Care sunt consecințele?

Te-ai gândit cum vei fi peste 3-5-10 ani?

Îți menționăm doar câteva dintre consecințele pe care violența domestică le are pentru tine:

- medicale: sunt cele mai severe şi persistente, victima luptând cu acestea şi după ce relația abuzivă a luat sfârşit.
  - fizice: traumatism, dizabilități ale sistemului funcțional, sănătate precară, dizabilitate permanentă, sindromul intestinului iritabil, obezitate severă, disfuncții gastro-intestinale, complicații somatice etc.
  - psihice: stres post-traumatic, depresie, anxietate, fobie/panică, disfuncții ale somnului şi digestiei, stimă de sine scăzută, disfuncții psihosomatice, abuzul de alcool şi droguri, comportament suicidal şi autoumilire.
  - sexuale şi de reproducere: disfuncții ginecologice, infertilitate, disfuncții sexuale, inflamații pelviene, sarcină cu complicații/avort spontan, sarcină nedorită, ITS, HIV, avort în condiții precare.
  - cu risc vital: omucidere, suicid, mortalitate, SIDA.
- economice: absenteism, şomaj, schimbări frecvente ale locurilor de muncă, creşterea utilizării serviciilor sociale şi de sănătate, juridice şi polițieneşti, venit mai mic şi probleme frecvente de sănătate.

ŞI MIE MI S-A ÎNTÂMPLAT

„Ultima dată m-am internat în spital cu sângerări abundente. Doctorilor le-am spus că am căzut… Când mi-au spus că risc să nu mai fac copii niciodată, am înțeles că nu m-a crezut niciunul.”

Te-ai gândit cum vor fi copiii tăi peste 3-5-10 ani?

Îți menționăm doar câteva dintre consecințele pe care violența domestică le are asupra copiilor tăi:

- consecințe fizice şi psihice pe termen lung:
  - tulburări de somn şi coşmaruri,
  - probleme de auz, vorbire, vizuale,
  - depresie, anxietate, frustrare, stimă de sine scăzută, stres,
  - hiperactivitate, tulburări de atenție,
  - competențe sociale scăzute,
  - probleme de ataşament,
  - dificultăți şcolare,
  - comportament suicidar sau auto-agresiv;
- în cele mai multe cazuri, în viața de adult, aceştia devin la rândul lor agresori, în general băieții asupra familiei/ soției, fetele asupra copiilor;

ŞI MIE MI S-A ÎNTÂMPLAT

„Am păstrat aparențele ca nimeni alta. Mi-am învățat copiii să nu spună şi m-am străduit să zâmbesc în orice situație. Până într-o după-amiază, cînd intrând în camera fetiței mele, am găsit-o țipând şi lovind cu brutalitate jucăriile. Copii nu fac ce le spui, copii fac ce văd!”

5. Decizia

Cu toate astea te-ai gândit că situația actuală este ceva trecător? Eşti convinsă că ceea ce ți se întâmplă se datorează doar conjuncturii?

Ce trebuie să ştii:

- violența domestică este un comportament repetitiv,
- agresorul este cauza violenței domestice şi nu consumul de alcool, TU sau relațiile dintre voi,
- sunt specialişti care sunt acolo să te ajute:
  - să te protejeze şi să îți ofere siguranță,
  - să te susțină şi încurajeze,
  - să te reprezinte din punct de vedere legal,
  - să te asiste în viața profesională,
  - să te găzduiască,
  - să te ajute în a le oferi copiilor tăi o viață fără violență;
- până să îl cunoşti, te-ai descurcat singură şi ai putea să o faci din nou,
- „Gura lumii numai pământul o astupă”
- copiii se cresc cu iubire.

Doar TU eşti responsabilă de propria-ți persoană, iar copiii tăi au nevoie de tine! Poți merge mai departe!

ŞI MIE MI S-A ÎNTÂMPLAT

„Am plecat noaptea, după ce adormise în urma unei bețiii crunte, cu fetița în brațe şi băiețelul de mână, doar în halat şi papuci de casă. Nu am luat nimic cu mine, iar drumul până la secția de poliție mi s-a părut foarte lung. Ceaşca de cafea primită şi îndrumările către adăpost m-au făcut să mă simt în siguranță pentru prima dată, după prea mult timp.”

6. Cine mă poate ajuta?

Ştii cine te poate ajuta să ieşi din situația de violență domestică?

Îți pot oferi asistență următoarele instituții:

- Poliția – pentru a depune o plângere;
- Unitatea de Primiri Urgențe din cadrul Spitalului / Medicul de familie – pentru a obține îngrijiri medicale;
- Institutul/Serviciul/Laboratorul de Medicină Legală – pentru a obține un certificat medico-legal;
- Direcția Generală de Asistență Socială şi Protecția Copilului – pentru a beneficia de servicii sociale complexe, mai ales în cazul în care sunt implicați şi copii;
- Centrul de Violență în Familie (adăpost sau centru de recuperare pentru victimele violenței în familie) – pentru a beneficia de găzduire temporară, asistență socială, consiliere psihologică şi juridică, reinserție socială şi profesională, informare, îndrumare către alte instituții;
- ONG-uri care oferă servicii sociale specializate pentru victimele violenței în familie;
- Direcția de Muncă şi Protecție Socială – Compartimentul de combatere a violenței în familie – pentru a obține informare, consiliere şi îndrumare către instituțiile competente.

ŞI MIE MI S-A ÎNTÂMPLAT

„Când am decis să plec mi-am dat seama că nu ştiu ce mă aşteaptă dincolo de uşa casei. Primul gând a fost să merg la părinți, apoi mi-am dat seama că va fi primul loc în care mă va căuta. Secția de poliție era cel mai apropiat loc unde cineva mă putea proteja. Nu ştiam nimic despre restul instituțiilor. Când am aflat de adăpost şi mi s-a explicat ce pot să fac, care sunt variantele, restul vieții mele a căpătat sens.”

7. Care sunt paşii de urmat?

Ai realizat că eşti într-o situație de violență, ți-ai învins temerile, ai realizat care sunt consecințele şi ai luat decizia! Ce se întâmplă în continuare?

Fiecare dintre instituțiile menționate anterior sunt abilitate să te ajute din perspectiva serviciilor pe care le oferă, iar modul în care se derulează lucrurile ține de gravitatea situației în care te afli.

IMPORTANT

- Înainte de a pleca de acasă, în măsura în care e posibil, pregăteşte-ți un bagaj de urgență care să cuprindă: actele de identitate şi documentele tale şi ale copiilor, documente care dovedesc violența în familie (înregistrări, poze, certificat medico-legal, numere de înregistrare ale plângerilor la poliție), bani, medicamente, chei şi câteva haine.
- Serviciile de care poți beneficia sunt:
  - Consiliere juridică – informații despre drepturile pe care le ai, reprezentare în instanță, obținere ordin de protecție în caz de nevoie,
  - Consiliere psihologică şi psihoterapie,
  - Grup de suport,
  - Informare şi orientare,
  - Primire şi găzduire temporară pentru tine şi copii,
  - Asistență socială-însoțire la medic, la IML;

ŞI MIE MI S-A ÎNTÂMPLAT

„Stau pe bancă în parc şi mă uit la copiii mei cum se joacă frumos cu alți copii. Ultimii doi ani parcă nici nu au existat. Avem un loc al nostru, ferit de violență şi agresivitate şi, contrar a tot ceea ce credeam la început, NE DESCURCĂM SI NE E BINE!”

8. Meriți să zâmbeşti din nou! Testimoniale ale celor care şi-au schimbat viața

Ramona, 16 ani

Am plecat de acasă de 6 luni, deşi nu îmi doream, deoarece eram foarte legată de casa şi lucrurile mele. Mă simțeam bine acasă, în afară de momentele când părinții mei se certau. Cu toate astea, aş dori să îl văd şi să vorbesc cu tatăl meu, în weekend sau când simt nevoia de a-l vedea, pentru că am o legătură strânsă cu el. În primele zile după ce ne-am mutat de acasă m-am simțit foarte rău pentru că nu eram obişnuită să stau departe de casă. Acum sunt puțin mai liniştită, dar cu gândul acasă şi sper ca în viitor să se liniştească lucrurile în familia mea.

Mesajul meu pentru alți copii aflați în situația mea este că totul o să se rezolve şi o să fie bine, cum sper că va fi şi în cazul meu şi le-aş da exemple din situația mea. Le-aş spune să aibă încredere în ei, să plângă când simt nevoia pentru a se linişti. Să nu se gândească la trecut, ci la viitor, să nu se gândească la lucruri rele şi să nu uite că au o singură viață, o singură copilărie şi nu are rost să o distrugă suferind.

Cât despre părinți, i-aş încuraja pe copii să facă un mic efort să vadă o părticică bună în tatăl lor, pentru că cu siguranță îi iubeşte, chiar dacă nu arată acest lucru, pentru că de cele mai multe ori tații se ceartă cu mamele, şi nu vor să îi rănească pe ei. Pentru că dacă copilul nu mai ține legătura deloc cu tatăl, nu face decât să sufere şi să fie puțin mai trist. Eu țin enorm de mult la ambii părinți şi nu aş putea să aleg între ei.

Kira, 16 ani

Acum 6 luni am plecat de acasă deoarece nu îmi mai suportam tatăl care bea mult şi făcea scandaluri. De mulți ani îmi doream să scap de certurile dintre părinții mei şi parcă uneori nu se mai sfârşeau. Mama mă consola de multe ori când îi spuneam că vreau să plec, zicându-mi: „o să scăpăm odată de aceste scandaluri”. În casă mă simțeam de multe ori neliniştită şi nervoasă, de aceea eram foarte închisă în mine şi nu prea aveam prieteni. Acasă, în preajma tatălui meu nu puteam să merg în oraş, într-un parc, pentru că nu îmi dădea voie, dar acum pot să mă destind.

De acum înainte nu aş dori să îmi văd tatăl deoarece m-a rănit sufleteşte prea mult şi nu mai am încredere în el, de acum încolo voi pretinde că nu am un tată.

În primele zile după ce m-am mutat de acasă, mă simțeam foarte singură, îmi găseam alinare în versuri şi plângeam destul de mult. Acum mă simt mult mai sigură pe mine şi pe ceea ce doresc să fac în viață, pot să spun că sunt schimbată total. Pe viitor vreau să termin liceul, să devin bucătar şi mi-ar plăcea ca lumea să mă cunoască prin poeziile mele sub un nume anonim. În afara şcolii, îmi place să ascult muzică, să joc baschet cu noii mei prieteni, să mă plimb mult prin parcuri şi să mă simt bine. Mi-ar plăcea să fac baschet sau înot pentru că le consider nişte sporturi foarte frumoase.

Nu am multă experiență, dar copiilor care ar fi în situația mea le-aş spune să nu renunțe la visele lor, să spere că o să aibă şi ei viața lor, iar eu am învățat că „după furtună urmează mereu soare!”.

O discuție şi-un dor.

Iată mai jos una dintre poeziile Kirei…

Te-ai întrebat cumva vreodată...
A putut cineva simți ce ai simțit tu?
Ai încercat să faci ceva în viață?
Toți ți s-au împotrivit şi-au spus, nu...

Ei bine, nu toți vor fi de acord cu tine,
Dar de la mine să ții bine minte
Am trecut prin multe, ştiu ce-i suferința
Dacă vrei, ambiția e mai puternică decât dorința.

Eu am cam zăbovit prin trecut
Şi din păcate, timpul a trecut destul de mult.
Când vei avea nevoie de un braț, eu voi fi aici.
Problemele vor veni deşi tu zici.

Să nu crezi că nu poți fi înfrântă,
Poți fi doborâtă, într-o secundă.
Important e să rămâi acelaşi tu,
Să ştii să crezi doar ce vrei tu.

Cristina, 24 ani, mama unei fetițe de 6 ani

Nu am mai putut trăi cu partenerul meu pentru că era violent fizic şi psihic. Certurile erau exagerat de dese şi bătăile la fel. Unul dintre motive era şi cel financiar pentru că joacă la jocurile de noroc. Am mai plecat de acasă, dar m-am întors de dragul fetiței; am plecat definitiv pentru că m-a lovit de față cu fetița noastră în vârstă de 6 ani. Am avut speranța că se va schimba până în clipa când m-a lovit în fața copilului. Cât am locuit cu tatăl fetiței îmi lipseau banii, respectul şi afecțiunea soțului meu.

Acum, că am plecat, sunt foarte liniştită şi nu mai sunt stresată şi îndrăznesc să ies în oraş cu fetița mea, ceea ce înainte nu puteam. Nu ştiu ce voi face pe plan personal, dar vreau să îi fac un viitor fetiței mele. După ce am plecat de acasă, cel mai mult am fost ajutată cu un adăpost, ceea ce eu nu aveam; şi consilierea psihologică care pe mine şi fetița mea ne-a ajutat foarte mult ca să trecem mai uşor peste despărțire şi să văd lucrurile mai clar. Din discuția cu avocații am aflat ce drepturi am, iar discuția cu asistentul social m-a ajutat la găsirea multor soluții.

Le-aş sfătui şi pe alte femei să apeleze la acest centru pentru că vor fi ajutate psihologic şi social şi de un avocat.

Ioana, mama a două fetițe de 2 şi 10 ani

Nu am mai putut trăi cu partenerul meu pentru că era violent şi consuma alcool. Am sperat că se va schimba, dar nu s-a întâmplat şi violența m-a făcut să plec. Am ajuns într-un loc sigur, m-am mai liniştit şi pot să fac aproape tot ce îmi doresc. Acum mă simt bine, vreau să muncesc şi să am unde să stau cu fetele. Le sfătuiesc şi pe alte femei să nu stea unde nu se simt bine.

Mihai

Am plecat de acasă de vreo 5 luni, deşi nu voiam, pentru că acolo aveam prieteni şi familia, dar am plecat pentru că tata îi adresa mamei cuvinte urâte şi o bătea. Aş vrea ca tata şi mama să fie împăcați cu ideea de divorț şi să mă mut cu mama.

Laurențiu, 12 ani şi Diana, 10 ani

Am plecat de acasă din 22 martie. Nu am vrut să plecăm de acasă, dar nu am avut ce face, ne era frică. Nu îndrăzneam

să mergem la cineva sau să vină cineva la joacă la noi. Pe viitor ne dorim să nu fie scandal, să joc fotbal (băiatul) şi să dansez (fetița). Îi sfătuim şi pe alți copii în situația în care am fost noi să încerce să plece.

Maria, mama unei fete de 17 ani şi a unui băiat de 13 ani

Am simțit de mai mulți ani că nu se mai poate trăi cu partenerul meu, deoarece făcea mult scandal, vorbea urât şi ne jignea foarte des. Certurile erau destul de dese, motiv pentru care din data de 6.11.2015 stau separat de el într-un adăpost cu cei doi copii.

Am mai plecat de acasă şi altă dată, la mama la țară şi am cerut divorțul. Copiilor nu le-a plăcut acolo, aşa că ne-am întors şi am renunțat şi la divorț.

Abia acum am avut curaj să plec definitiv. Nu îl mai iubesc şi nu îl mai doresc nici în pat. Nu am plecat mai devreme pentru că nu am avut unde să stau cu copiii.

Nu am avut niciodată speranțe că partenerul meu se va schimba. În ultima perioadă era foarte apăsătoare lipsa de respect şi faptul că nu ne mai ajuta financiar.

Acum mă simt liniştită, mai curajoasă şi mai hotărâtă.

Acum, de când am plecat de acasă, vreau să îmi găsesc o cameră la primărie unde să pot să stau liniştită, să-mi trăiesc viața mai departe. Am suferit mult din cauza lui, mai ales psihic.

După ce am plecat de acasă, am putut strânge nişte bănuți pe card. Am avut timp să mă gândesc foarte mult, să-mi clarific situația mea de viață mai departe. M-au ajutat mult şi discuțiile cu alte persoane aflate în situații asemănătoare.

Cel mai mult din discuțiile avute cu psihologul m-a ajutat faptul că mi-a deschis ochii şi mi-a dat mult curaj. Şi discuțiile avute cu avocații m-au liniştit, la fel şi cele avute cu asistentul social.

Ceea ce pot acum să fac şi nu îndrăzneam înainte, este să îi spun soțului meu că nu-l mai vreau alături de mine şi că vreau să rămân singură cu copiii mei.

Aş sfătui alte femei care sunt victime ale violenței domestice să se adreseze unui asemenea adăpost şi să aibă curaj să plece de acasă.

Adriana, mamă a doi copii, de 10 şi 12 ani

Din ianuarie 2016 mi-am dat seama că nu mai pot să trăiesc cu partenerul meu, din cauza scandalurilor dese. Din 22 martie m-am separat de partener deoarece scandalurile se repetau în fiecare zi. Am mai fost plecată de acasă, la mama, însă el a venit după noi, a făcut scandal şi ne-am întors acasă.

Acum însă m-am hotărât să plec definitiv pentru că ne-au fost de ajuns scandalurile, şi mie şi copiilor, însă până acum nu am făcut-o pentru că nu aveam unde să mergem.

O perioadă am avut speranța că el se va schimba, dar apoi nu am mai crezut că ceva se va îmbunătăți. În perioada în care am locuit împreună, nu m-a ajutat financiar şi nu a fost înțelegere între noi.

Acum mă simt un pic mai liniştită. De când am plecat de acasă, mi-am propus să divorțez şi să încep o viață nouă. Simt că am căpătat curaj şi încredere în mine.

Faptul că am discutat şi cu alte persoane care sunt în aceeaşi situație ca şi mine, m-a ajutat să mă liniştesc. Discuțiile cu avocații m-au ajutat să am încredere că situația se poate rezolva şi asistentul social mi-a dat sfaturi bune de care vreau să țin cont şi mai departe.

Am reuşit să fac ceea ce nu îndrăzneam înainte, adică să cer divorțul. Sfătuiesc femeile care sunt în situații asemănătoare cu a mea să vină la adăpost.

Mara, 9 ani

Am plecat de acasă de 6 luni, îmi doream să plec de mai mult de două luni pentru că tata mă bătea. I-am spus şi mamei de 10 ori că vreau să plec. Acasă nu mă mai simțeam bine.

Aş vrea să îl mai văd pe tata o dată pe săptămână. M-am simțit bine că am plecat de la el, însă acum nu vreau să vorbesc cu el pentru că mi-e teamă că o să mă întrebe unde stau. Sunt bine la adăpost. Acum, că am plecat de acasă, pot să sar coarda şi să mă dau cu bicicleta, mi-ar plăcea să învăț o limbă străină. Pe viitor îmi doresc să am un calculator şi să merg în Anglia.

Bianca, 10 ani

Am plecat de acasă de 3 luni, pentru că tata o bătea pe mama. Mă simțeam rău în mediul de acasă şi i-am spus mamei de multe ori că nu mai vreau să stau acolo. În primele zile după ce am plecat, m-am simțit mult mai liniştită. Acasă nici nu puteam să mă joc cu sora mea mai mică. La şcoală, materia mea preferată este matematica, acum pot să învăț mai liniştită pentru că aici nu e tata, care să facă scandal.

Le-aş spune altor copii care au pățit ce am pățit eu, să aibă grijă mai multă de ei şi de frații lor.

Florina, 48 ani

Nu mai puteam trăi împreună cu partenerul meu, şi am hotărât să plec de acasă. De câțiva ani buni am constatat că nu mai pot trăi cu el, nu mai puteam comunica, certurile era prea dese şi el era foarte coleric şi mințea mereu.

Am mai plecat de acasă şi alte dăți pentru că era groaznic, însă m-am întors. Nu aveam cui să –i povestesc prin ce trec şi

unde să merg. Nu mă mai gândeam că soțul meu o să se schimbe, nu era omul cu care să poți discuta.

Acum mă simt mai bine. Îmi doresc să iau viața de la început şi să nu mai trec prin ce am trecut până acum. Am fost ajutată de psiholog, avocați şi asistentul social să mă simt mai bine.

Dacă alte femei trec prin experiența mea, le sfătuiesc să nu facă ce am făcut eu – să nu aştepte atât de mult până să plece.

Claudia, mama unei fetițe de 1 ani şi 5 luni

Mi-am dat seama că nu se mai poate trăi cu soțul meu de când a început să consume etnobotanice. M-am separat de 3 luni, pentru că zilnic vorbea urât şi era violent.

Am mai plecat de acasă acum aproximativ 1 an, dar m-am întors pentru a-i mai acorda o şansă. Acum m-am hotărât să plec definitiv pentru că el nu s-a oprit din consum şi lucrurile s-au înrăutățit. Aş fi vrut să plec mai devreme, dar nu am avut unde să merg, în plus, am tot sperat că poate soțul meu se va schimba.

În perioada în care am locuit cu soțul îmi lipsea liniştea, înțelegerea şi siguranța zilei de mâine, însă acum de când am plecat, mă simt mai liniştită. Am înscris deja fetița la o creşă şi îmi caut loc de muncă. În sensul acesta, m-a ajutat foarte mult faptul că la centru am fost sprijinită, ajutată.

Discuțiile cu celelalte persoane care sunt în aceeaşi situație ca şi mine m-au ajutat pentru că ne-am sprijinit reciproc, cu sfaturi, iar psihologul mi-a acordat consiliere în urma unui test psihologic. Am fost ajutată şi de avocați, ca să pot să obțin custodia temporară a fetiței mele. Iar asistentul social m-a îndrumat către centrul de incluziune socială.

Situația s-a îmbunătățit acum, față de cum era înainte, pentru că acum fac ce îmi doresc fără a fi trasă la răspundere de soțul meu. Sfătuiesc victimele violenței domestice să

apeleze la serviciile unui astfel de centru sau la poliție şi să nu mai accepte niciun fel de violență.

Dorina, 40 ani, mamă a trei copii de 16, 10 şi 4 ani

Am realizat de mult timp că nu mai pot să trăiesc alături de partener, pentru că era agresiv verbal şi fizic. M-am despărțit de 7 luni, pentru că scandalurile erau foarte dese, cel puțin de 3 ori pe săptămână. Am vrut să mai plec de foarte multe ori, dar am rămas pentru copii şi pentru că nu aveam unde să stau. M-am hotărât să plec definitiv pentru că deja era prea mult şi pentru mine şi pentru copii, nu aveam nici un pic de sprijin şi încurajare. Am sperat foarte mult că soțul se va schimba, însă înțelegerea şi comunicarea lipseau din familie.

Acum mă simt foarte bine şi îmi doresc să fac foarte multe lucruri atât pe plan profesional cât şi personal. Cel mai mult m-a ajutat faptul că am un loc unde să stau şi oamenii care m-au susținut foarte mult.

Discuțiile cu alte persoane aflate în situații asemănătoare m-au ajutat să îmi dau seama că nu sunt singură, am înțeles că sunt foarte multe femei care suferă la fel ca mine. Discuțiile cu psihologul şi avocații centrului m-au făcut să mă liniştesc şi să înțeleg că nu trebuie să rabd astfel de situații. Acum pot să fac tot ce nu am făcut niciodată până acum în viața mea şi să iubesc ce vreau.

Aş vrea să le spun femeilor care sunt victime ale violenței domestice că trebuie să înțeleagă că se poate trăi şi altfel.

ATENA DELPHI ASOCIAȚIA

Pulse Foundation

ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY eea grants

Colecţia "Meriţi să zâmbeşti din nou"

Volumul I Violenţa domestică. Aspecte generale
Volumul II Aspecte juridice
Volumul III Aspecte psihologice - Ce știm despre violența domestică
Volumul IV Ghidul victimei violenţei domestice

Meriți să zâmbești din nou … Tu, cea sau cel care citești aceste rânduri, sau prietena ta. Sau colega de serviciu. Poate sora sau mama ta. Sau poate vecina.

Oricine merită sa reînvețe să zâmbească. Mai mult - să reînvețe să râdă. Să se bucure de viață. Din nou. Sau pentru prima data dacă nu a făcut-o până acum.

Această carte este pentru oricine are nevoie de ea. Pentru oricine este, a fost sau cunoaște pe cineva supus oricărei forme de violență domestică.

Această carte este un ghid pentru persoanele care doresc să-și schimbe viața în bine, atât a lor cât și a copiilor lor, renunțând la o relație toxică, vătămătoare și distructivă.

Nu este un îndemn. Este un semnal pentru a te uita mai bine în jur. Iar dacă în jur sunt copii, această carte ar trebui citită până la capăt. Pentru a vedea că se poate să aibă o altă viață, nu cea pentru care îi pregătește o persoană aflată în situația de violență domestică. Pentru că o viață trăită astfel este realitatea pe care o învață copiii ca fiind normalul. Și o vor repeta în propria lor viață.

ISBN general: 978-606-690-425-4
ISBN Vol. IV: 978-606-690-429-2

Publicaţie realizată în cadrul Proiectului "Meriţi să zâmbeşti din nou –
- Servicii integrate pentru victime ale violenţei domestice
Editor: Asociația Atena Delphi
Data publicării: Aprilie 2016

Proiect finanţat prin granturile SEE 2009 – 2014, în cadrul Fondului ONG în România.
Pentru mai multe informaţii, vizitaţi www.eeagrants.org și www.fondong.fdsc.ro.
Conţinutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziţia oficială a granturilor SEE 2009 – 2014.

FONDUL ONG

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile